

Kulturutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till läropliktslag och till lagar som har samband med den

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till läropliktslag och till lagar som har samband med den (RP 173/2020 rd): Ärendet har remitterats till kulturutskottet för betänkande och till grundlagsutskottet och förvaltningsutskottet för utlåtande.

Motioner

I samband med propositionen har utskottet behandlat följande motioner:

- åtgärdsmotion AM 1/2020 rd Ari Koponen saf Åtgärdsmotion om att bevilja stöd för skolresor på två adresser.
- åtgärdsmotion AM 141/2020 rd Päivi Räsänen kd m.fl. Åtgärdsmotion om att återkalla reformen som berör en förlängning av läroplikten samt om andra effektiva åtgärder för att minska antalet skolavhoppare.

Utlåtanden

Utlåtanden har lämnats av

- grundlagsutskottet GrUU 43/2020 rd
- förvaltningsutskottet FvUU 21/2020 rd

Sakkunniga

Utskottet har hört

- överdirektör Mika Tammilehto, undervisnings- och kulturministeriet
- regeringsråd Piritta Sirvio, undervisnings- och kulturministeriet
- regeringsråd Antti Randell, undervisnings- och kulturministeriet
- regeringssekreterare Kirsi Lamberg, undervisnings- och kulturministeriet
- barnombudsman Elina Pekkarinen, Barnombudsmannens byrå
- lagstiftningsråd Heini Färkkilä, justitieministeriet
- forskningshandledare Tuomas Pekkarinen, Statens ekonomiska forskningscentral
- direktör Hannu Koivula, yrkesinstitutet Luovi
- professor Kirsti Lonka, Helsingfors universitet
- direktör Harri Peltoniemi, Nationella centret för utbildningsutvärdering

Betänkande KuUB 15/2020 rd

- direktör Matti Lahtinen, Utbildningsstyrelsen
- direktör Kurt Torsell, Utbildningsstyrelsen
- direktör för gymnasie- och yrkesutbildning och fritt bildnin Arja Kukkonen, Helsingfors stad
- förmånschef Piia Kuusisto, Folkpensionsanstalten
- jurist Heidi Giss-Hannikainen, Folkpensionsanstalten
- specialsakkunnig Maarit Kallio-Savela, Finlands Kommunförbund
- chef för undervisnings- och kulturärenden Terhi Päivärinta, Finlands Kommunförbund
- expert Satu Ågren, Ammattiosaamisen kehittämisyhdistys AMKE ry
- verksamhetsledare Henrika Nordin, Bildningsalliansen rf
- forskare Hanna Virtanen, Näringslivets forskningsinstitut ETLA
- kommunikatör, politisk sakkunnig Melina von Kraemer, Finlands Svenska Skolungdomsförbund FSS rf
- verksamhetsledare Herttaliisa Tuure, Into - etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry
- styrelseledamot Mira Kumpula, Skolkuratorer rf
- specialforskare Tomi Kiilakoski, Ungdomsforskningssällskapet rf
- utbildningschef Nina Lahtinen, Undervisningssektorns Fackorganisation OAJ rf
- ordförande Olli Luukkainen, Undervisningssektorns Fackorganisation OAJ rf
- direktör Laura Rissanen, Bildningsarbetsgivarna rf
- ordförande Jutta Vihonen, Finlands Yrkesstuderandes Centralförbund - SAKKI rf
- ordförande, rektor Maija Aaltola, Ledare för Yrkesutbildningen i Finland rf
- ordförande Helena Ahonen, Finlands Folkhögskolförening rf
- ordförande Juhani Paavolainen, Finlands hemundervisare rf
- ordförande Adina Nivukoski, Finlands Gymnasistförbund rf
- expert på politisk påverkan Katja Asikainen, Ungdomssektorns takorganisation i Finland Allians rf
- intressebevakningskoordinator Emma Holsti, Alliansen för Finlands Studerande - OSKU rf
- ordförande Virpi Spangar, Läroavtalssakkunniga i Finland rf.
- ordförande Annarilla Ahtola, Finlands Psykologförbund rf
- vice ordförande Päivi Ikola, Finlands rektorer rf
- rektor Jan Cedercreutz, Suur-Helsingin kristillinen koulu
- ordförande Aki Holopainen, Privatskolornas Förbund rf
- professor Jani Erola
- professor (emerita) Liisa Keltikangas-Järvinen
- professor Pasi Sahlberg
- specialistläkare i barnpsykiatri, medicine doktor Jari Sinkkonen
- professor Roope Uusitalo
- professor (emeritus) Jouni Välijärvi.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Riksdagens justitieombudsmans kansli
- Barnombudsmannens byrå
- justitieministeriet
- finansministeriet
- undervisnings- och kulturministeriet
- arbets- och näringsministeriet
- Dataombudsmannens byrå

Betänkande KuUB 15/2020 rd

- Jämställdhetsombudsmannens byrå
- sametinget
- Svenska Finlands folkting
- forskarprofessor, PD Kristiina Huttunen, Statens ekonomiska forskningscentral
- expert Eric Carver, Helsingfors universitet
- professor Minna Huotilainen, Helsingfors universitet
- professor Markku Jahnukainen, Helsingfors universitet
- professor Patrik Scheinin, Helsingfors universitet
- psykologie doktor, akademiforskare Kati Vasalampi, Jyväskylä universitet
- Delegationen för romska ärenden
- Folkpensionsanstalten
- Institutet för hälsa och välfärd (THL)
- Riksomfattande handikapprådet
- Enare kommun
- Helsingfors stad
- Helsingforsregionens trafik
- Jyväskylä stad
- koulutuskuntayhtymä (OSAO)
- Kuopio stad
- Tammerforsregionens yrkesinstitut Tredu
- Utsjoki kommun
- Ammattiopisto Spesia
- TVV lippu- ja maksujärjestelmä Oy
- utbildningschef Nina Lahtinen, Undervisningssektorns Fackorganisation OAJ rf
- professor (emeritus) Jarkko Hautamäki
- professor Niina Junttila
- professor Katariina Salmela-Aro
- professor (emeritus) Hannu Simola
- specialistläkare i barnpsykiatri, medicine doktor Jari Sinkkonen
- arbetslivsprofessor Vesa Vihriälä
- Regionförvaltningsverket i Södra Finland
- Statistikcentralen
- Nationella centret för utbildningsutvärdering
- Pedagogiska forskningsinstitutet
- Saamelaisalueen koulutuskeskus (SAKK)
- Statens ungdomsråd
- Studentexamensnämnden
- Tammerfors universitet, fakulteten för pedagogik och kultur
- Aikuislukioliitto ry
- Aineopettajaliitto AOL ry
- Autismförbundet rf
- Bildningsarbetsgivarna rf
- Centraförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK
- Centraförbundet för Mental Hälsa rf
- Elinkeinoelämän Oppilaitokset EOL ry
- Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf

Betänkande KuUB 15/2020 rd

- Finlands Föräldraförbund rf
- Finlands hemundervisare rf
- Finlands Ishockeyförbund
- Finlands näringsliv rf
- Fritt Bildningsarbete rf
- Förbundet för den offentliga sektorn och välfärdsområdena JHL rf, Pedagogik och handledning
- Förbundet Hem och Skola i Finland rf
- Förbundet Utvecklingsstörning rf
- Handikappforum rf
- Into - etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry
- Linja-autoliitto
- Medborgarinstitutens förbund MiF
- Pro Lukio ry
- Psykisk Hälsa Finland rf
- Pääkaupunkiseudun ateistit ry
- Rädda Barnen rf
- Specialister för undervisnings- och bildingsväsendet Opsia rf
- Studiehandledarna i Finland rf
- Suomen koulu- ja opiskeluterveyden yhdistys Skooppi ry
- Suomen Luokanopettajat ry
- Suomen Paikallisliikenneliitto - Finlands Lokaltrafikförbund r.y.
- Suomen Taksiliitto ry
- Suur-Helsingin kristillinen koulu
- Sveps ungdomsverkstad.

PROPOSITIONEN OCH MOTIONERNA

Propositionen

Regeringen föreslår att det stiftas en läropliktslag och en lag om utbildning som handleder för examensutbildning samt att lagen om grundläggande utbildning, gymnasielagen, lagen om yrkesutbildning, lagen om fritt bildningsarbete, lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet, lagen om nationella studie- och examensregister, lagen om studiestöd, lagen om stöd för skolresor, lagen om studentexamen samt vissa andra lagar ändras i anslutning till dessa nya lagar. Propositionen hänför sig till regeringsprogrammets skrivningar om att läropliktsåldern höjs till 18 år, handledningen ökas, utbildningen på andra stadiet är avgiftsfri samt att de förberedande utbildningarna på andra stadiet och handledningen i övergångsskedet ska utvecklas.

I propositionen föreslås det att läroplikten utvidgas så att den omfattar utbildning på andra stadiet efter den grundläggande utbildningen till dess att den läropliktiga fyller 18 år. Läroplikten efter den grundläggande utbildningen fullgörs i gymnasieutbildning, yrkesutbildning eller olika utbildningar i övergångsskedet efter den grundläggande utbildningen. Ansökningsskyldigheten fortgår om den läropliktiga blir utan studieplats eller avbryter sina studier. Härigenom stärks handled-

Betänkande KuUB 15/2020 rd

ningen och stödet för unga under 18 år särskilt i det skede när de söker till utbildning och när de eventuellt avbryter studierna.

I propositionen föreslås bestämmelser om mer omfattande avgiftsfrihet än nu för utbildning på andra stadiet. Yrkesinriktad examen eller gymnasieutbildning och studentexamen som avläggs efter den grundläggande utbildningen ska i fortsättningen vara helt avgiftsfria till utgången av det kalenderår då personen i fråga fyller 20 år. Avgiftsfriheten omfattar läromedel som behövs vid undervisningen samt arbetsredskap, arbetsdräkter och arbetsmaterial. Dessutom är skolresor över sju kilometer avgiftsfria.

Till utbildning som handleder för examensutbildning fogas de nuvarande utbildningarna i övergångsskedet mellan den grundläggande utbildningen och utbildningen på andra stadiet: påbyggnadsundervisning inom den grundläggande utbildningen, utbildning som förbereder för gymnasieutbildning och utbildning som handleder för yrkesutbildning. Syftet med den nya utbildningshelheten är att ge färdigheter att söka till examensinriktad utbildning och avlägga examen.

Propositionens syfte är att höja utbildnings- och kompetensnivån samt att garantera alla möjlighet att avlägga examen på andra stadiet. Målet är att varje ung person som slutfört den grundläggande utbildningen ska avlägga examen på andra stadiet. Avlagd examen på andra stadiet främjar den berörda personens sysselsättning och delaktighet i samhället. Ett syfte med propositionen är att stödja ökad sysselsättning.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2021 och avses bli behandlad i samband med den.

Läropliktslagen och övriga ändringar som hänför sig till den avses träda i kraft den 1 augusti 2021. Lagen om utbildning som handleder för examensutbildning avses träda i kraft den 1 augusti 2021, men utbildningen i fråga ordnas från och med den 1 augusti 2022. Övriga ändringar som hänför sig till utbildning som handleder för examensutbildning avses träda i kraft den 1 augusti 2022.

Åtgärdsmotionerna

I åtgärdsmotion AM 1/2020 rd föreslås det att regeringen vidtar åtgärder för att göra det möjligt att ansöka om stöd för skolresor på två olika adresser, om den studerande kan bevisa att han eller hon bor stadigvarande på båda adresserna, samt för att göra villkoren för stöd för skolresor smidigare för studerande inom yrkesutbildning och läroavtalsstuderande.

I åtgärdsmotion AM 141/2020 rd föreslås det att regeringen ska vidta åtgärder för att återta reformen om förlängning av läroplikten och vidta andra effektiva åtgärder för att minska antalet elever som lämnar skolan i förtid.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Regeringens proposition baserar sig på regeringsprogrammet för Sanna Marins regering, enligt vilket läropliktsåldern ska höjas till 18 år. Fullgörandet av läroplikten inleds i den grundläggande utbildningen på samma sätt som i nuläget. Därefter fullgörs läroplikten i första hand genom att gymnasieutbildningens lärokurs eller en yrkesinriktad grundexamen eller yrkesexamen avläggs. Om ovan nämnda utbildning på andra stadiet ännu inte är ett lämpligt alternativ för den unga personen, kan han eller hon söka sig till utbildning i övergångsskedet, såsom utbildning som handleder för examensutbildning eller utbildning som riktar sig till läropliktiga vid folkhögskolan. De olika formerna för handledning av och stöd till eleverna och de studerandena har en viktig ställning.

Anordnarna av de olika utbildningsformer som hänför sig till läropliktsuppgiften ska enligt regeringsprogrammet ersättas fullt ut för kostnaderna i anslutning till läropliktsuppgiften.

Regeringens proposition om utvidgning av läroplikten bör ses som en omfattande utbildningspolitisk helhetslösning och en vägvisare för de kommande årtiondena. Ett centralt syfte med propositionen är att säkerställa att varje ung person som avslutar den grundläggande utbildningen söker sig till fortsatta studier eller annan handledd och målinriktad verksamhet som förbereder för den och avlägger examen på andra stadiet. Detta syftar i synnerhet till att jämlikare utbildningsmöjligheter, höjd utbildnings- och sysselsättningsgrad samt ökad välfärd.

Utskottet anser att regeringens proposition på ett bra sätt svarar mot behoven att förbättra de ungas kompetens och välfärd. Reformen bevarar de ungas möjligheter att fortsätta studierna i enlighet med sina individuella behov och preferenser samt säkerställer stöd för studier och välbefinnande. Utskottet anser det vara ytterst viktigt att man genom propositionen stärker den handledning och det stöd som ges unga i övergångsskedet mellan den grundläggande utbildningen och utbildningen efter den. Utskottet betonar betydelsen av pågående omfattande utvecklingsprojekt inom undervisning och utbildning, såsom projekten Rätt att kunna och Utbildning för alla, som en del av genomförandet av läropliktsreformen och dess samlade genomslag.

I propositionen beskrivs uttömmande olika åtgärder och projekt genom vilka man under de senaste åren har strävat efter att främja genomströmningen i utbildningen och förebygga avbrott i utbildningen. Dessa åtgärder har dock inte i betydande eller tillräcklig grad bidragit till att fler examina på andra stadiet avläggs. Sökandet till utbildning har dock ökat betydligt. En utvidgning av läroplikten är enligt vad som framförts under sakkunnigutfrågningen också i ljuset av forskningsrönen ett effektivt sätt att höja kompetens- och utbildningsnivån och antalet unga som avlägger examen på andra stadiet.

Till följd av reformens omfattning och betydelse anser utskottet att det är nödvändigt att i sitt betänkande på bred front lyfta fram reformens mål och syfte. Eftersom de unga står i centrum för reformen måste också deras perspektiv beaktas. Utskottet konstaterar att läropliktslagen utgör en ram inom vilken många praktiska frågor ännu kräver särskilda lösningar. Utskottet vill därför särskilt notera behovet att följa upp och utvärdera konsekvenserna av reformen.

Betänkande KuUB 15/2020 rd

Sammantaget anser kulturutskottet att propositionen behövs och fyller sitt syfte. Utskottet tillstyrker lagförslagen i propositionen, men med följande kommentarer och ändringsförslag. Utskottet föreslår samtidigt att åtgärdsmotionerna avvisas.

Grundlagsutskottets utlåtande

Grundlagsutskottet har lämnat ett utlåtande (GrUU 43/2020 rd) om propositionen. Grundlagsutskottet utgår i sin bedömning av proposition i synnerhet från de kulturella rättigheter som tryggas i 16 § i grundlagen. Grundlagsutskottet anser att regleringens mål i sig är godtagbara och främjar de grundläggande kulturella rättigheterna. Utskottet påpekar också vissa behov av ändringar i bestämmelserna.

Läroplikten i regleringen av de kulturella rättigheterna i grundlagen

Grundlagsutskottet bedömer i sitt utlåtande ställningen för utbildning som följer efter grundläggande utbildning enligt lagen om grundläggande utbildning i ljuset av 16 § i grundlagen. Enligt 1 mom. har alla rätt till avgiftsfri grundläggande utbildning. Enligt momentets andra mening utfärdas bestämmelser om läroplikten genom lag. Grundlagsutskottet konstaterar i sitt utlåtande att ”bestämmelsen i 16 § i grundlagen har fått sin nuvarande ordalydelse i samband med reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna (13 § i den dåvarande regeringsformen). I momentet föreskrivs det enligt motiveringen till reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna att var och en har subjektiv rätt till avgiftsfri grundläggande utbildning. Momentets första och andra mening är avsedda att höra samman så till vida att grundundervisningen avser den undervisning som hör till läroplikten.”

Utgångspunkten för propositionens motivering till lagstiftningsordning är att den utvidgade läropliktsutbildningen enligt propositionen inte är grundläggande utbildning enligt 16 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning. Utbildning efter den grundläggande utbildningen enligt lagen om grundläggande utbildning har ansetts höra till tillämpningsområdet för 16 § 2 mom. i grundlagen. Grundlagsutskottet anser att förslaget att utvidga läroplikten på det föreslagna sättet inte utan svårighet kan anpassas till tolkningspraxis som gäller 16 § 1 och 2 mom. i grundlagen.

Den tolkning som gjorts i propositionen strider enligt grundlagsutskottets utlåtande mot ett uttryckligt omnämnande i motiven till reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna om att den första och andra meningen i 16 § 1 mom. i grundlagen är avsedda att höra samman så till vida att grundundervisningen avser den undervisning som hör till läroplikten. Enligt grundlagsutskottets uppfattning har det i propositionen inte framförts några omständigheter som motiverar att man bedömer huruvida den utvidgade läroplikten hör till den grundläggande utbildningen på ett annat sätt än vad som uttryckligen har gjorts i förarbetena till reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna.

Grundlagsutskottets slutledning är att undervisning som hör till läroplikten är sådan grundläggande utbildning som avses i 16 § 1 mom. i grundlagen. Bestämmelsen tryggar den subjektiva rätten till läropliktsutbildning.

Betänkande KuUB 15/2020 rd

Grundlagsutskottet konstaterar dessutom i sitt utlåtande att grundlagens terminologi är autonom i förhållande till klassificeringar som görs i vanlig lagstiftning (GrUU 12/2015 rd, s. 3, GrUU 17/2018 rd, s. 2). Det betydelseinnehåll som ges grundläggande utbildning i vanlig lag definierar således inte innehållet i grundläggande utbildning sådan den avses i grundlagen. Grundlagsutskottet fäster dock med tanke på lagstiftningens tydlighet uppmärksamhet vid ett eventuellt behov att se över de begrepp som används i vanlig lag. Med hänvisning till inkommen utredning konstaterar kulturutskottet att det i detta sammanhang inte är motiverat att ändra begreppet grundläggande utbildning, som används i lagen om grundläggande utbildning, även om begreppet grundläggande utbildning enligt grundlagsutskottets utlåtande i fortsättningen också omfattar utbildning av annan typ än sådan grundläggande utbildning som avses i lagen om grundläggande utbildning.

Avgiftsfri läropliktsutbildning

Läroplikt enligt 16 § 1 mom. i grundlagen ska kunna fullgöras inom den avgiftsfria grundläggande utbildningen. Läropliktens längd kan ändras när kravet på avgiftsfrihet uppfylls. Av 16 § i grundlagen följer inget hinder för sådana grundläggande lösningar för utvidgning av läroplikten som nu föreslås, även om utvidgningen i sig inte förutsätts i grundlagen.

I 16 § 1 mom. tryggas vars och ens rätt till avgiftsfri grundläggande utbildning. Enligt motiven till reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna innebär detta att grundläggande utbildning ska kunna fås utan att detta åsamkar den studerande några kostnader. Vid sidan av undervisningen ska således också de nödvändiga läromedlen, såsom läroböcker, vara avgiftsfria (RP 309/1993 rd, s. 68/I). Avgiftsfri grundläggande utbildning enligt 1 mom. avser också behövlig skolskjuts och tillräcklig föda (GrUB 25/1994 rd, s. 9/II, se också t.ex. GrUU 18/2020 rd).

Det föreslås inte att 31 § i lagen om grundläggande utbildning, som gäller avgiftsfrihet inom den grundläggande utbildningen, ändras. Bestämmelser om avgiftsfrihet för läropliktsutbildning som ges efter den utbildning som avses i lagen om grundläggande utbildning föreslås i 16 § i den föreslagna läropliktslagen, och bestämmelser om avgiftsfrihetens omfattning i lagförslaget 17 §. Läromedel som behövs vid undervisningen samt arbetsredskap, arbetsdräkter och arbetsmaterial är enligt 17 § i förslaget till läropliktslag avgiftsfria. Enligt förslaget ska de redskap som behövs för utbildning som betonar särskilda intressen inte omfattas av avgiftsfriheten. Skäliga avgifter kan tas ut för frivilliga studieresor, besök, evenemang och andra motsvarande verksamheter som kompletterar studierna.

Även om grundlagsutskottet avviker från propositionen anser att utbildning som enligt lag omfattas av läroplikten i sin helhet är grundläggande utbildning enligt 16 § 1 mom. i grundlagen, följer det enligt grundlagsutskottet inte av grundlagen att avgiftsfriheten för grundläggande utbildning till alla delar måste bedömas på samma sätt för hela utbildningstiden. Avgiftsfriheten kan således till sitt innehåll vara annorlunda exempelvis i utbildning som avses i lagen om grundläggande utbildning än i senare utbildning som omfattas av läroplikten. Som skäl till sin tolkning hänvisar grundlagsutskottet till den läropliktiges ålder, den fria rätten att söka till utbildning och den därav följande differentieringen i fråga om hur kompetensen inhämtas.

Sambandet mellan 16 och 17 § i förslaget till läropliktslag och de motiv som framförts för 17 § tyder enligt grundlagsutskottet på att 31 § i lagen om grundläggande utbildning på samma sätt som i

Betänkande KuUB 15/2020 rd

nuläget ska tillämpas på avgiftsfriheten i utbildning enligt lagen om grundläggande utbildning, och att de undantag från avgiftsfriheten som avses i 17 § kan tillämpas endast på läroplikt som fullgörs efter utbildning enligt lagen om grundläggande utbildning. Det är nödvändigt att avgränsa tillämpningsområdet för 17 § i förslaget till läropliktslag utifrån detta. Det är ett villkor för att lagförslaget ska kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Frågan behandlas närmare i detaljmotiveringen nedan.

Sättet att fullgöra läroplikten och tillgången till utbildning

Som lagstiftningsordningsfråga har grundlagsutskottet i sitt utlåtande också bedömt den föreslagna 15 § i läropliktslagen, av vilken det enligt grundlagsutskottet inte tillräckligt tydligt framgår att fullgörandet av läroplikten inte innebär skoltvång. Regleringen ska preciseras så att det av den också framgår alternativa sätt att fullgöra läroplikten som i mindre grad begränsar personens övriga grundläggande fri- och rättigheter. Frågan behandlas närmare i detaljmotiveringen nedan.

Grundlagsutskottet betonar att tillgången till utbildning ska vara tillräcklig och att också de språkliga rättigheterna ska tryggas när anordnartillstånd beviljas. Kulturutskottet behandlar nedan i detta betänkande behovet av att trygga tillgången till utbildning.

Avbrytande av fullgörandet av läroplikten och bedömning av att den läropliktige har avgått

Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande fäst uppmärksamhet vid bestämmelserna i den föreslagna läropliktslagen om avbrytande av fullgörandet av läroplikten (7 §) och om när en läropliktig anses ha avgått (13 §).

Bestämmelsen om avbrytande för viss tid är en ny och betydande avvikelse från fullgörandet av läroplikten, med beaktande av att den också gäller barn i åldern 7—15 år som är läropliktiga enligt lagen om grundläggande utbildning. Grundlagsutskottet har särskilt noterat att grunden för avbrytande är en sjukdom eller skada som hindrar fullgörandet av läroplikten. Avbrytande för viss tid kan komma i fråga på grund av långvarig sjukdom eller skada, och avbrytande tills vidare om en sjukdom eller skada som hindrar fullgörandet av läroplikten är av bestående natur. Utskottet behandlar frågan närmare i detaljmotiveringen nedan.

Enligt grundlagsutskottet är 13 § i den föreslagna läropliktslagen, som gäller konstaterande av att en läropliktig har avgått, bristfällig, eftersom grunderna för konstaterande av att en läropliktig har avgått har reglerats på ett vagt och mångtydigt sätt och eftersom det inte framgår av den att bedömningen av när en läropliktig anses ha avgått betraktas som en sista utväg i förhållande till lindrigare och styrande metoder. Grundlagsutskottet hänvisar i sitt utlåtande till tillämpningen av nämnda 13 § i situationer där studierätten upphör enligt olika lagar för läropliktsutbildning och konstaterar att det förblir oklart hur en person fullgör sin läroplikt efter att hans eller hennes studierätt har dragits in och om han eller hon till exempel omfattas av skyldigheten att söka till utbildning. I utlåtandet förutsätts det att kulturutskottet granskar regleringen som helhet och preciserar bestämmelserna. Utskottet behandlar frågan närmare i detaljmotiveringen nedan.

Betänkande KuUB 15/2020 rd

Behandling av personuppgifter

Grundlagsutskottet fäster med tanke på nödvändighetskravet vikt vid de relativt långa lagringstiderna för känsliga uppgifter. Enligt grundlagsutskottet innebär den föreslagna regleringen till exempel behandling av särskilt känsliga personuppgifter om funktionsnedsättning och hälsa samt familjeförhållanden för personer med funktionsnedsättning som omfattas av den utvidgade läroplikten. Utskottet har framhållit att framför allt lagringstiden för känsliga uppgifter ska vara begränsad på så sätt att uppgifterna bara får finnas lagrade så länge det är nödvändigt för att fullfölja det syfte för vilket uppgifterna har registrerats (se t.ex. GrUU 13/2017 rd). Grundlagsutskottet anför att kulturutskottet noggrant ska granska omfattningen av, ändamålet med och lagringstiderna för de känsliga personuppgifter som ska föras in i registret och vid behov förkorta lagringstiderna.

Med hänvisning till inkommen utredning konstaterar kulturutskottet, i motsats till vad som antas i grundlagsutskottets utlåtande, att känsliga uppgifter enligt förslaget inte ska föras in i läropliktsregistret eller i den riksomfattande informationsresursen för undervisning och utbildning. I läropliktsregistret och informationsresursen lagras uppgifter om avbrott i fullgörandet av läroplikten och förlängning av den tid som berättigar till avgiftsfrihet. Begäran om avbrytande eller förlängning kan grunda sig på uppgifter som kan klassificeras som känsliga, såsom uppgifter om en persons hälsotillstånd eller funktionsnedsättning. I fråga om uppgifter om avbrott och perioder med förlängning av avgiftsfriheten registreras i registren endast uppgifter om perioden för avbrytande av fullgörandet och förlängning av avgiftsfriheten, inte om orsakerna till dessa perioder eller till exempel motiveringarna till eller innehållet i besluten i övrigt. Kulturutskottet anser utifrån inkommen utredning att den föreslagna bevaringstiden på fem år är motiverad för att uppgifterna ska kunna användas exempelvis för utvärderings- och uppföljningsändamål.

Grundlagsutskottet anser att bestämmelserna om behandling av personuppgifter i lagförslagen delvis är svåröverskådliga och komplicerade. Lagförslagens innehåll bör vid den fortsatta behandlingen bedömas särskilt i förhållande till vad som föreskrivs i EU:s dataskyddsförordning eller någon annan allmän lag (se även GrUU 31/2017 rd, s. 4, GrUU 38/2016 rd, s. 4). Enligt grundlagsutskottets utlåtande ska kulturutskottet försäkra sig om att lagförslagen är förenliga med EU:s dataskyddsförordning och också förtydliga regleringen.

Kulturutskottet konstaterar att propositionen enligt sakkunnigyttranden utskottet fått inte är problematisk med avseende på EU:s dataskyddsförordning. Utskottet konstaterar i fråga om de begrepp som används i lagförslag 8 (lagen om nationella studie- och examensregister) att motsvarande bedömningsbehov har kommit fram också i samband med en proposition (RP 174/2020 rd) som ännu är under behandling i riksdagen. Utifrån den propositionen föreslås det att delvis samma bestämmelser ändras som i den nu aktuella propositionen. Undervisnings- och kulturministeriet har konstaterat att ett eventuellt behov av att uppdatera de begrepp som används i lagen kan bedömas i samband med ändringen av lagen om nationella studie- och examensregister, vilket kulturutskottet anser vara tillräckligt i detta skede.

Betänkande KuUB 15/2020 rd

Mål och syfte med utvidgningen av läroplikten

Allmänt

Enligt undersökningar erbjuder avläggandet av lärokursen inom den grundläggande utbildningen, det vill säga den nuvarande läroplikten, inte tillräcklig kompetens för att klara sig i arbetslivet. De som blir utan utbildning efter grundskolan löper i allmänhet också en betydande risk för utslagning i samhället. Att människor saknar utbildning och ställs utanför arbetslivet är en ekonomisk utmaning för samhället, men det är särskilt skadligt ur ett mänskligt perspektiv.

Den omfattande ekonomiska litteraturen berättar entydigt om utbildningens positiva effekter på sysselsättningen och löneutvecklingen. Efterfrågan på utbildad arbetskraft har ökat ytterligare i och med den tekniska utvecklingen och internationaliseringen av ekonomin. Den starka efterfrågan beror också på att löneskillnaderna mellan olika utbildningsgrupper har ökat i många länder trots att utbudet av utbildning har ökat. I flera undersökningar har det konstaterats att den löneökning som en förlängning av den obligatoriska utbildningen ger är störst just för de ungdomar som inte fortsätter utbildningen längre än grundskolan.

Enligt ett sakkunnigyttrande visar till exempel OECD:s statistik att sysselsättningsgraden bland dem som avlagt minst andra stadiet är betydligt högre än bland dem som enbart har genomgått grundskolan. Dessutom står unga med endast grundläggande utbildning betydligt oftare helt utanför utbildningsåtgärderna och arbetslivet samt döms för brott och lider av mentala problem betydligt oftare. Förändringarna i arbetslivet väntas öka och förändra kompetensbehoven och ställa ytterligare krav på förmågan att uppdatera kompetensen. Sysselsättning med en anständig utkomst verkar allt tydligare förutsätta antingen färdigheter som erhålls direkt genom utbildning på andra stadiet eller genom högskolestudier som möjliggörs av utbildningen på andra stadiet. De färdigheter som utbildningen på andra stadiet erbjuder verkar alltså bli ett minimikrav för att man ska kunna positionera sig i samhället så att man klarar sig utan kontinuerligt stöd från samhället. I detta avseende bör studierna fram till myndighetsåldern i fortsättningen betraktas som lika nödvändiga. Det är viktigt med ständigt lärande och likaså viktigt att ha de färdigheter som krävs för att ta del av det.

Den relativa andelen niondeklassare som avslutar skolan utan avgångsbetyg från den grundläggande utbildningen har varit under en procent av åldersklassen. Enligt den senaste statistiken (2018—2019) är andelen 0,59 procent (352 personer). Enligt ett sakkunnigyttrande är det dock uppenbart att genast när läroplikten upphör, blir antalet personer som inte slutför utbildningen mångdubbelt.

De unga som står utanför eller riskerar att hamna utanför utbildningen är inte en enhetlig grupp utan en heterogen samling med olika stödbehov. Det är svårt att svara på dessa behov genom en enskild åtgärd. Alla stödbehov kan inte identifieras på förhand till exempel inom småbarnspedagogiken eller ens den grundläggande utbildningen. En utvidgning av läroplikten säkerställer att hela åldersklassen efter den grundläggande utbildningen söker sig till fortsatta studier och de stödformer som ges där. Genom reformen säkerställs ett lika skyddsnät för alla och att ingen tillåts falla utanför nätet.

Betänkande KuUB 15/2020 rd

Utskottet instämmer i propositionens uppfattning att utbildning och ekonomiska och andra satsningar på utbildning är lönsamma ur både ett mänskligt och ett ekonomiskt perspektiv. Utbildning har konstaterats ha betydande positiva effekter på sysselsättningsmöjligheterna och förvärvsinkomsterna samt även mer allmänt på livskvaliteten. Utbildning minskar också avsevärt bland annat fattigdomen, utnyttjandet av sociala förmåner och ungdomsbrottsligheten. Såväl internationella som nationella undersökningar visar att utbildning lönar sig: antalet utbildningsår korrelerar med sysselsättning, inkomster, hälsa och välfärd. Dessa positiva effekter gynnar samhällsfreden. Propositionen stöder också möjligheterna att tillgodose de kulturella rättigheterna.

Kritik mot forskningsunderlaget

Vid utskottets sakkunnigutfrågning framhölls allmänt den snäva vetenskapliga forskningsgrunden i fråga om reformens konsekvenser. Dessutom har det framförts att det är tvivelaktigt om undersökningar som gäller utlandet kan tillämpas på det finländska utbildningssystemet och på bedömningen av dess samhälleliga och ekonomiska verkningar. Faktaunderlaget kan granskas exempelvis genom en jämförelse med grundskolereformen, som byggde på de försök som inleddes redan på 1960-talet och utvärderingen av dem, diskussionen om grundskolepedagogiken och i samband med en översyn av lärarutbildningens infrastruktur.

I anslutning till bristen på forskningsdata har det framförts att det i Finland i samband med utbildningsreformer har varit vanligt, särskilt i fråga om betydande skolreformer som gäller hela åldersklassen, att mycket noggrant pröva och studera ändringarnas möjliga konsekvenser och förutsättningarna att genomföra dem innan ändringarna genomförts nationellt.

Utskottet är medvetet om det med reformen förknippade problemet med den otillräckliga vetenskapliga forskningsgrunden och om att det i samband med beredningen inte har tagits fram ny evidensbaserad information, till exempel genom försök. Det bör noteras att man inte ens utifrån ett omfattande statistiskt material kan förutse den framtida utvecklingen.

Utskottet betonar att det är komplicerat och svårt att undersöka konsekvenserna av en förlängning av läroplikten, vilket också framgår av liknande reformer i andra länder. De mer omfattande konsekvenserna av en utvidgning av läroplikten kan undersökas endast genom välplanerade försök — vilket ofta har skett i Finland — eller först efter att reformerna genomförts. I många utredningar och i utlåtandena om propositionen framförs det att en utvidgning av läroplikten i allmänhet har konstaterats ha positiva effekter, även om resultaten av undersökningarna inte är entydiga och varierar avsevärt mellan olika länder.

Eftersom det nu aktuella förslaget om förlängning av läroplikten på det sätt som beskrivs i lagförslaget inte kan genomföras utifrån forskning eller försök, stannar faktaunderlaget närmast vid undersökningar och utredningar om motsvarande ändringar som gjorts i andra länder. Det bör dock noteras att särdragen i utbildningssystemet ställer stränga gränser för en sådan jämförelse och de slutsatser som dras utifrån den.

Det finländska utbildningssystemet är för närvarande tämligen flexibelt i internationell jämförelse, det beaktar individuella utbildningsbehov och förhållanden och är exceptionellt i det avseendet att den offentliga sektorn har en central roll. Så är inte fallet i alla de länder där läroplikten har

Betänkande KuUB 15/2020 rd

förlängts på samma sätt som i Finland. Av denna anledning kan internationella erfarenheter inte direkt användas som motivering när den nu aktuella lösningen övervägs.

En utvidgning av läroplikten har diskuterats i ringa utsträckning inom pedagogiken och barn- och ungdomsforskningen. På grund av att faktaunderlaget är ensidigt är frågorna om reformens praktiska konsekvenser för utbildningens vardag och för utbildningssystemets funktion obesvarade. Information behövs förutom om konsekvenserna på systemnivå också om hur lagens juridiskt förpliktande verkan inverkar på avläggandet av utbildning på andra stadiet, som realiseras endast i form av en relativ ökning av antalet avlagda examina jämfört med de yngre åldersklasserna. Därför behövs det forskning om de ungas och deras vårdnadshavares inställning till en höjning av läropliktsåldern. Det behövs också information om hur reformen påverkar elevernas och deras vårdnadshavares attityder till och engagemang i fullgörandet av studierna.

Utskottet anser att det är absolut nödvändigt att man vid uppföljningen av reformen reserverar resurser särskilt för vetenskaplig forskning, där man kartlägger reformens konsekvenser för de unga och avbrytandet av utbildning.

Metoder för att främja ungas kompetens och välfärd

I vissa utlåtandena till kulturutskottet framförs det att propositionens mål kan nås också på andra sätt än genom en förlängning av läroplikten. Enligt dessa uppfattningar bör anslag i stället för till läromedel och skolresor riktas till exempel till inhämtande av tillräckliga färdigheter för fortsatta studier inom den grundläggande utbildningen, studiehandledning samt elevhälsa och andra social- och hälsovårdstjänster för unga. Man har också lyft fram behovet av att främja barns och ungas välfärd på ett mer verkningsfullt sätt redan från och med småbarnspedagogiken och vidare i den grundläggande utbildningen och utbildningen efter den.

Pisaresultaten har visat att kompetensskillnaderna i grundskolan har ökat under de senaste åren och att antalet elever med svag framgång har ökat. Dessutom vet man redan nu att det enligt en försiktig uppskattning finns minst 4 000 elever i grundskolan som har så stora problem med att skolgången att man kan tala om elever som inte gått i skolan. Detta motsvarar cirka 2—3% av alla elever i årskurs 7—9 i Fastlandsfinland. Elever som inte går i skola finns i varje landskap. Dessutom har antalet elever som inte går i skola sannolikt ökat under de senaste åren.

För att trygga en helgjuten studiegång och varje barns och ungas välfärd är det mest resultatrikt att omedelbart och kraftfulla ingripa i problem som gäller lärande, välfärd eller livshantering genast när de uppstår, eller i bästa fall förebygga dem redan tidigare. I ett sakkunnigyttrande konstateras det att det är för sent att erbjuda ytterligare skolår i ett läge där kunskapsgrunden och attityden redan i betydande grad har försvagats.

Utskottet är medvetet om den småbarnspedagogiska och grundläggande utbildningens betydelse när det gäller att skapa en god grund för lärande och välbefinnande. På basis av forskningsrön har man dock inte kunnat visa vilken alternativ riktad åtgärd som kan användas för att bättre eller kostnadseffektivare uppnå målen enligt propositionen. I detta sammanhang bör det noteras att en utvidgning av läroplikten i sig inte löser de problem som grundskolan medför. I sakkunnigyttran-

Betänkande KuUB 15/2020 rd

dena har det ansetts behövt att resurserna i ett tillräckligt tidigt skede av grundskolan riktas till de elever som riskerar att slås ut.

Utskottet konstaterar att de övriga satsningar på att förbättra de ungas ställning som lyfts fram i regeringspropositionen är viktiga och värda att understöda. Under regeringsperioden riktas tilläggsanslag mångsidigt till utveckling av fostran och utbildning. Ett exempel är utvecklingsprogrammet Utbildning för alla, genom vilket man under tre års tid satsar 180 miljoner euro på den grundläggande utbildningen och 125 miljoner euro på småbarnspedagogiken. Genom utvecklingsprogrammet för kvaliteten och jämställdheten inom yrkesutbildningen, Rätt att kunna, utvecklas yrkesutbildningen med sammanlagt över 270 miljoner euro under en treårsperiod. För genomförandet av utvecklingsprogrammet för studiehandledning har det permanent reserverats cirka 24,3 miljoner euro per år, varav cirka 20 miljoner euro för utvidgningen av läroplikten. Dessutom har det reserverats 4,3 miljoner euro i projektfinansiering för perioden 2020—2022.

Utskottet betonar att dessa övriga åtgärder tillsammans med en utvidgning av läroplikten bildar en helhet som bland annat stärker jämlika utbildningsmöjligheter, en positiv inställning till studierna och välfärd på många olika sätt.

Det bör också noteras att stödet till unga i samband med utvidgningen av läroplikten bör ses som en fortsättning på det stöd för välbefinnandet som inletts inom småbarnspedagogiken, så att det stöd som ges i ett tidigare skede och de resurser som riktas till det — i värsta fall — inte blir meningslöst, utan stödåtgärderna bär genom hela barndomen och ungdomen ända fram till vuxenåldern. *(Utskottets förslag till uttalande 1)*

Genom omsorg om hela åldersklassen svarar man på behovet av att stödja välfärden också efter den grundläggande utbildningen. Enligt ett sakkunnigyttrande har de ungas psykiska hälsa försämrats. I synnerhet upplevelsen av utanförskap och ensamhet har ökat. En av de faktorer som ligger bakom dessa fenomen är ostracism, det vill säga uteslutning genom att den som utsätts för det antingen avsiktligt eller oavsiktligt inte blir sedd, hörd eller uppmärksammas av omgivningen.

Utbildningens kärnuppgift är att säkerställa kunskaper och färdigheter som ger en grund för ständigt lärande genom hela livet. Den allmänbildning som den grundläggande utbildningen eftersträvar är således inte ett uppnått tillstånd, utan en varaktig vilja och beredskap att värdera och förnya sitt kunnande när livssituationen förändras. I bästa fall är det en passion för att kontinuerligt utveckla sig själv. Utifrån många undersökningar vet vi att motivation och tilltro till sig själv (självförmåga eller egenförmåga) är centrala faktorer som styr individens lärande. I en värld som förändras är man inte färdig för livet direkt efter skolan, men högklassig utbildning och stöd för välbefinnandet under den skoltiden ger medel för att klara sig.

Utskottet betonar utbildningens positiva effekter och konstaterar att den största utmaningen inte är att ungdomar inte söker sig till utbildning efter den grundläggande utbildningen, utan att de avbryter utbildning på andra stadiet, särskilt yrkesutbildning. Enligt Ungdomsbarometern 2017 är de största orsakerna till att yrkesutbildningen avbryts valet av fel bransch (56 %) och vantrivseln i skolan (33 %). Att åtgärda dessa problem är ytterst viktigt för målet att öka antalet avlagda examina på andra stadiet. En central fråga med tanke på det aktuella lagförslaget är hur de nya åtgär-

Betänkande KuUB 15/2020 rd

derna kan bidra till en hållbar lösning av de nuvarande pedagogiska utmaningarna inom den grundläggande utbildningen och på andra stadiet.

Utskottet anser att det är absolut nödvändigt att följa och utvärdera reformen genom att samla in och utnyttja vetenskapliga forskningsrön. I samband med detta bör det utredas hur reformen motsvarar de mål och den nytta som anges i propositionen när det gäller ansökan till utbildning efter den grundläggande utbildningen och avläggande av examina, bättre matchning av kompetensbehovet inom utbildningen på andra stadiet och arbetslivet, bättre välfärd för barn och unga, förbättrad sysselsättning och inkomstnivå samt förbättrad offentlig ekonomi.

Stärkt kompetens och ställning på arbetsmarknaden

Med tanke på stärkandet av kompetensen ligger propositionen i linje med det som det finländska utbildningssystemet har eftersträvat, det vill säga att stödja den ekonomiska tillväxten och säkerställa att all kompetens utnyttjas på ett bra sätt. En lång historisk linje i den finländska utbildningspolitiken är de olika prioriteringarna i riktlinjerna för jämlikheten, beroende på om det är fråga om ett individuellt eller ett samhälleligt perspektiv. När det gäller jämställdhet stöder propositionen framför allt den senare modellen, där man strävar efter att i utbildningen inkludera dem som har det sämst ställt och har de minsta resurserna.

Utskottet anser att propositionens mål och åtgärder för att uppnå dem är värda understöd och är motiverade med tanke på vikten av att höja arbetskraftens kompetensnivå och stärka sysselsättningen bland unga. Kompetenskraven på arbetsmarknaden har förändrats så att det är svårt att komma in på arbetsmarknaden utan examen på andra stadiet. En höjning av läropliktsåldern räcker inte ensamt till för att ge för hela åldersklassen examen på andra stadiet, men utifrån de undersökningar och utredningar som lyfts fram i propositionen kan man anta att andelen studerande som avlägger examen ökar, vilket kan anses väl motsvara målet att förbättra sysselsättningsgraden.

Finland har tidigare reagerat på utbildningsbehovet genom läroplikten till den del det har ansetts nödvändigt med tanke på deltagandet i samhället och arbetslivet. På grund av förändringarna i samhället och arbetslivet räcker det inte med enbart grundläggande utbildning. Då är en utvidgning av läroplikten till andra stadiet en rätt logisk och naturlig lösning.

På basis av forskningslitteraturen står det klart att en utvidgning av läroplikten höjer utbildningsnivån. Dessutom visar analyser som gjorts med finländskt material att unga som för närvarande inte deltar i utbildning drar nytta av att de fortsätter studera en längre tid. Den omfattande internationella litteraturen har visat att en höjning av läropliktsåldern ökar deltagandet i utbildning och avläggandet av examen. Enligt ett sakkunnigyttrande hade endast 40 procent av de ungdomar som slutat skolan och saknade examen efter grundskolan arbete under perioden 2000–2003. Motsvarande siffra för dem som avlagt examen på andra stadiet varierade mellan 70 och 90 procent.

Med tanke på hållbarheten i det finländska samhället är det ytterst viktigt att höja befolkningens sysselsättningsgrad. Behovet av att höja sysselsättningsgraden beror bland annat på den försäm-

Betänkande KuUB 15/2020 rd

rade försörjningskvoten. Finland har inte råd att misslyckas med målet att höja befolkningens kompetens- och utbildningsnivå och sysselsättningsgrad.

Med hjälp av Statistikcentralens registermaterial är det möjligt att granska utbildningsnivåns samband med sysselsättningsgraden i olika åldersgrupper. Granskningen visar att utbildningsnivån har en enorm betydelse för sysselsättningen. Skillnaden är särskilt stor mellan dem som enbart har utbildning på grundstadiet och alla andra. Sysselsättningsgraden bland dem som bara har grundutbildning är klart lägre i alla åldersgrupper än bland dem som avlagt minst examen på andra stadiet. Det är särskilt skadligt för kvinnor att inte ha mer än grundläggande utbildning. Sysselsättningsgraden för kvinnor med utbildning på grundstadiet överstiger 50 procent först i åldersgruppen 44-åringar (statistikåret 2018). Sysselsättningsgraden för kvinnor med bara grundläggande utbildning överstiger inte 60 procent i någon åldersgrupp.

Mängden arbetsplatser som står till buds för dem med enbart grundläggande utbildning kommer med stor sannolikhet att sjunka ytterligare jämfört med den nuvarande låga nivån. Att enbart ha utbildning på grundstadiet kommer i framtiden att utgöra en ännu större risk för att bli utan jobb än idag. Yrkesexamen på andra stadiet kommer i morgondagens arbetsliv att vara ett minimikrav. Mot denna bakgrund är satsningarna på att höja befolkningens utbildningsnivå och öka andelen personer som avlägger minst examen på andra stadiet ytterst nödvändiga och brådskande ur både individens och samhällets synvinkel.

Bedömningarna av läropliktens inverkan på avläggandet av examina och påbyggnadsutbildningens inverkan på framgången i livet efter skolan är dock förknippade med osäkerhetsmoment. Det är naturligtvis svårt att kvantifiera i synnerhet de effekter som mäts på annat sätt än i pengar. Direkta forskningsrön om läropliktens effekter i Finland kan fås först efter det att reformen har genomförts.

Förebyggande av utslagning och generationsöverskridande problem

Enligt Statistikcentralens utbildningsstatistik har andelen personer i åldern 18—25 år som saknar examen efter den grundläggande utbildningen eller examensinriktad utbildning minskat. Samtidigt har sysselsättningen bland dem som har enbart grundläggande utbildning minskat. Examen på andra stadiet och högskoleexamen stärker det mänskliga kapitalet och skyddar mot arbetslöshet.

Arvet från hemmiljön påverkar i betydande grad de ungas utbildningsval. Bland unga personer med finländsk bakgrund som saknar examen efter den grundläggande utbildningen har mer än dubbelt så många lågutbildade föräldrar jämfört med de unga som avlägger examen på andra stadiet.

I synnerhet utdragna psykiska problem och missbruksproblem i familjerna belastar oskäligt många elevers möjligheter att koncentrera sig på studierna. Den sociala ojämlikheten i vårt samhälle påverkar således barnens inlärningsmöjligheter och studieresultat. Ännu på 2010-talet återspeglades hembakgrunden exceptionellt lite i studieresultaten i Finland. Sedan dess har den sociala jämlikheten i grundskolan snabbt försvagats och ligger nu på medelnivå i OECD-länderna.

Betänkande KuUB 15/2020 rd

Förstärkningen av kopplingen mellan hemförhållanden och studieresultat märks redan i de lägsta årskurserna.

Utskottet anser att propositionen tillsammans med andra utvecklingsåtgärder inom undervisningen och utbildningen ger välkomna bidrag till en lösning på problemet med utslagning. Ansökan till utbildning och avläggande av examen på andra stadiet förebygger avsevärt risken för utslagning bland unga. Genom att säkerställa effektivare skyddsnät för barn och unga garanteras bättre förutsättningar att etablera sig i samhället och arbetslivet, vilket också kan anses minska problemen i vuxenåldern.

I propositionen har handledningen och stödet för unga både under utbildningen och i övergångsskedet fått en central ställning. Det är väsentligt eftersom man vet att bland annat elever med inlärningssvårigheter och unga i en svår livssituation är just de som lättare hamnar utanför utbildningen och marginaliseras. En elev som avslutar den grundläggande utbildningen kan i övergångsskedet också behöva omfattande samarbete som kräver specialkompetens till exempel när det gäller socialt arbete, uppsökande ungdomsarbete och specialiserad sjukvård, i synnerhet när det gäller mentalvårds- och missbrukartjänster.

Med hänvisning till ett sakkunnigyttrande konstaterar utskottet att man utifrån forskningen kan anta att lagen gagnar eller åtminstone skapar förutsättningar för att förbättra ställningen för elever med mer begränsade resurser. Till exempel avgiftsfria skoltransporter och läromedel är särskilt viktiga för unga som bor mer avskilda eller som inte har råd att köpa läromedel exempelvis på grund av föräldrarnas låga inkomstnivå.

Enligt forskningsrön försvårar bristen på ekonomiska, kulturella, sociala eller andra resurser övergången mellan de olika stadierna i utbildningssystemet. Det innebär till exempel att elever med starkare resurser får tillgång till mer information och har bättre möjligheter att fatta beslut om utbildningen. En utvidgning av läroplikten skulle eliminera den riskfaktor — i synnerhet i bland dem med mindre resurser — som är förknippad med möjligheten att välja bort fortsatta studier. En utvidgning av läroplikten garanterar att det allmänna har ett större ansvar för att stödja den unga genom en längre utbildning, inklusive stödåtgärder för utbildningen.

Vårdnadshavarna ansvarar för de dagliga val som påverkar barnets och den ungas framtid, men inlärning och deltagande i undervisningen är en så stor fråga att man i det finländska samhället inte har velat överlåta ansvaret enbart på vårdnadshavarna. Vårdnadshavarnas situation kan variera. En vårdnadshavare som befinner sig i en ekonomiskt svår livssituation, lider av psykiska problem och drogberoende eller annars befinner sig i en exceptionell livssituation kan inte nödvändigtvis fatta ett så viktigt val för barnet eller den unga.

Det är också viktigt att främja elevernas välfärd samtidigt i såväl skolan som hemmet. För detta behövs ett smidigare samarbete mellan skolan, hemmet och social- och hälsovårdstjänsterna än för närvarande. Tjänster som stöder inlärningen och välbefinnandet ska finnas tillgängliga i skolgemenskapen i tillräcklig omfattning och i rätt tid.

En utvidgning av läroplikten ger unga som avslutar den grundläggande utbildningen skyldighet att söka sig till utbildning och rätt att i sista hand av boendekommunen få stöd i sökandet. Refor-

Betänkande KuUB 15/2020 rd

men ger således de unga och deras vårdnadshavare en stark signal om att den unga personens plats efter avslutad grundläggande utbildning fortfarande är i utbildningen. För utbildningsanordnarna och huvudmännen är budskapet att de har ett betydande ansvar för de unga och för de ungas rättigheter och skyldigheter i fråga om utbildning. Propositionen ökar också vårdnadshavarnas ansvar för tillsynen över fullgörandet av läroplikten. Ansvar sträcker sig till utbildningen efter den grundläggande utbildningen ända tills läroplikten upphör.

Den föreslagna avgiftsfriheten inom utbildningen på andra stadiet främjar elevernas och studerandenas jämlikhet oberoende av den studerandes eller familjens ekonomiska ställning och förmögenhet och oberoende av utbildningssektor. I samband med ändringen bör man dock säkerställa att de resurser som läggs på avgiftsfriheten inte försvagar resurserna för stöd till studerande vid läroanstalterna. Utöver avgiftsfri utbildning ska eleverna eller de studerande ha möjlighet till tillräckligt stöd på grund av till exempel inlärnings svårigheter eller psykiska problem. Stödet ska täcka både de undervisningsarrangemang som behövs och till exempel personalresurserna inom specialundervisningen och det psykiska och sociala stödet.

De ungas perspektiv

Allmänt

Utskottet anser det vara utmärkt att man vid beredningen av propositionen har hört de unga och granskat reformen ur deras synvinkel. Undersökningar som beskriver de ungas levnadsförhållanden, såsom Ungdomsbarometern, som publicerats av statens ungdomsråd, har beaktats i propositionsmotiven. Propositionens konsekvenser för barn och unga, jämställdheten mellan könen och jämlikheten har bedömts.

Utvidgningen av läropliktsåldern delar de ungas åsikter. I Ungdomsbarometern 2017 understödde 64 procent av de unga i åldern 15—29 år obligatorisk utbildning på andra stadiet, medan 35 procent motsatte sig reformen. I en enkätundersökning hösten 2020 understödde 63 procent av 16—24-åringarna en höjning av åldersgränsen för läroplikten till 18 år, medan 32 procent inte understödde en höjning. 72 procent av åldersgruppen understödde att studierna på andra stadiet är avgiftsfria, medan 25 procent inte gjorde det. Utskottet anser att det är absolut nödvändigt att höra de unga på bred front när konsekvenserna av en utvidgning av läroplikten följs upp och utvärderas.

Även om svårigheterna i anslutning till de ungas bristande utbildning och studier har lyfts fram i olika sammanhang, bör det också noteras att största delen av de unga är positivt inställda till studier och lärande. Enligt Ungdomsbarometern 2017 ansåg 96 procent av de unga att det var roligt att lära sig nya saker och att allmänbildningen i sig var värdefull, och 94 procent ansåg att utbildningen väsentligt förbättrar möjligheterna att få arbete.

Vid sakkunnigutfrågningen aktualiserades frågan om en ökning av skyldigheterna efter den grundläggande utbildningen hjälper en ung person vars skolgång börjat spricka redan i de lägsta klasserna. Inlärningsresultaten inom vår grundläggande utbildning har försämrats snabbare än i något annat OECD-land. Andelen elever som avslutar grundskolan med mycket bristfälliga färdigheter har ökat 2,5 gånger på tio år. Svag kompetens är typiskt förknippad med låg motivation,

Betänkande KuUB 15/2020 rd

förlorad tillit till sina egna förmågor och många olika problem i det egna livet. Bakom den svaga kompetensen ligger vanligen en cirkel av negativa inläringserfarenheter som pågått i flera år, där skolarbetet har förlorat sin mening redan tidigt. För att komma till rätta med detta behövs det redan i grundskolan fler möjligheter till specificerade, riktade och rättidiga interventioner. Annars är grunden för den senare självutvecklingen inte hållbar.

En betydande del av de unga delar inte längre den traditionella finländska tron på att utbildning garanterar en bättre framtid. En ung som kämpar med svårigheter i studierna kan ofta redan långt innan grundskolan avslutas få uppfattningen att kompetenskraven i den omgivande världen är omöjliga att nå. Vid sakkunnigutfrågningen framfördes det att resurserna i utvecklingen av utbildningen bör inriktas på att förnya kvaliteten, innehållet och strukturerna inom den grundläggande utbildningen så att de tillgodoser olika elevers behov.

Den unga personens studier blir ofta oavslutade när han eller hon har brister i de grundläggande färdigheterna, såsom vardags- och livskompetens samt läsning, räkning och studiefärdigheter. I uppföljande undersökningar som gäller avbrytande av utbildning har det visat sig att till exempel problem med välbefinnandet, ensamhet, en svag bild av sig själv som elev och beteendestörningar i lågstadiet har ett betydande samband med risken för att utbildningen på andra stadiet avbryts. Enligt Ungdomsbarometern 2017 var fel val av bransch det vanligaste skälet till att unga avbröt utbildningen (56 procent av dem som avbrutit studierna). Avbrotten berodde ofta också på att den unga inte trivdes i skolan (33 procent), att saker utanför skolan gav för mycket att tänka på (30 procent) eller att den unga inte hade fått stöd för sina studier (14 procent). Det är inte alltid negativt att avbryta en utbildning. Det är bra att den unga har frihet att välja en lämplig utbildningsväg och vid behov byta till en meningsfullare utbildning.

Utskottet betonar att utbildningen kan genomföras förutom vid läroanstalter också i verkstäder eller genom läroavtal. Verkstäderna är i fortsättningen allt viktigare samarbetspartner för utbildningsanordnarna när det gäller att utveckla de ungas livskompetens och inlärningsfärdigheter samt genomföra yrkesprov och avlägga examensdelar.

Enligt regeringsprogrammet kan läroplikten innefatta olika studie- och stödformer som kan inkluderas i examina på andra stadiet, bland annat tionde klasser, folkhögskolor, verkstadsverksamhet, rehabilitering och handledande utbildning. Varje aktör har en egen betydande roll och uppgift i genomförandet av reformen.

Verkstäderna erbjuder inlärningsmiljöer som bygger på tränande stöd och inläring och som gagnar både utbildningsanordnarna och framför allt de studerande som behöver stöd. Samarbetet mellan verkstäderna och utbildningsanordnarna är avtalsbaserat. Unga som riskerar avbrott hänvisas till verkstäder och skulle också komma på eget initiativ, men den service som verkstäderna tillhandahåller förutsätter att utbildningsanordnarna betalar en studerandedagpenning som är avtalsbaserad. Utskottet anser att verkstäderna har stor betydelse som stöd för den studerandes fullgörande av läroplikten. Kulturutskottet betonar att utbildningsanordnarna också ska ersätta verkstäderna för kostnaderna för läropliktsuppgiften.

Trots den föreslagna reformen kommer många unga som avslutar grundskolan också i fortsättningen att stå inför utmaningar, och för att kunna hantera dessa behövs ett multiprofessionellt

Betänkande KuUB 15/2020 rd

styggrepp och stöd av yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården. De social- och hälsovårdstjänster samt den rehabilitering som de unga behöver har en viktig roll när det gäller att stärka de ungas studiefärdigheter och stödja att utbildningen slutförs. De mentalvårds- och missbrukartjänster med låg tröskel som är riktade till unga samt tillgången till psykosocialt stöd måste stärkas som en del av elev- och studerandevårdstjänsterna. Det är bra att alla unga i åldersklassen omfattas av studerandehälsovården när läroplikten utvidgas.

Utskottet betonar att unga som behöver stöd och riskerar att avbryta sina studier ska ges tillräcklig tillgång till stöd och handledning för varierande livssituationer och stödbehov. Uppnåendet av lagens mål kan äventyras om det inte reserveras tillräckliga resurser för stöd och handledning, och om man inte stärker insatserna för att förhindra att utbildningen avbryts. Utskottet betonar att helheten av stöd- och handledningstjänster för unga bör utformas utifrån de ungas behov. Tjänsterna ska vara lättillgängliga för de unga.

Uppmärksamhet ska också fästas vid hur barn och unga lär sig att utveckla resiliens, det vill säga förmåga att klara sig under utbildningen, samt vid hur de får stöd av skolgemenskapen för att utveckla sina färdigheter. Det förutsätter att läroanstaltens verksamhetskultur utvecklas i en riktning som stöder allas positiva färdigheter. Till exempel upplevelsen av arbetsro har visat sig ha ett statistiskt betydande samband med skolavhoppen på så sätt att stärkt arbetsro ger färre avbrott. Med andra ord fullgör eleverna i de skolor där arbetsron upplevs som bra utbildningen på andra stadiet oftare än eleverna i de skolor där arbetsron upplevdes vara svagare. Att förebygga problem innebär att det finns skyddande faktorer som gör det möjligt att undvika problem. Upplevd god arbetsro är en faktor som skyddar mot avbrott i studierna.

De som i första hand drar nytta av läropliktsreformen är unga som utan reformen skulle ha slutat skolan vid 16 års ålder, men som tack vare reformen stannar kvar i skolan längre och eventuellt också avlägger en examen på andra stadiet, vilket är värdefullt på arbetsmarknaden. En förlängning av läroplikten gör inte andra åtgärder som syftar till att förebygga utslagning bland unga onödiga. Utskottet konstaterar att en förlängning av läroplikten kan erbjuda kommunerna nya möjligheter att nå unga som löper risk för utslagning, men att risken för utslagning inte undanröjs som sådan.

Det är viktigt att utvidgningen av läroplikten genomförs så att den stöder de ungas egna studieönskemål. Det geografiska utbud av utbildning efter grundskolan är ojämnt fördelat, men de unga bör kunna studera så att de kan bo hos sina vårdnadshavare när det är den bästa lösningen för den unga själv. Vid genomförandet av reformen ska de unga som bor i glesbygden beaktas. Också i utbudet av handledande utbildning för examensutbildning ska det beaktas att den unga som avslutar den grundläggande utbildningen inte tvingas till långa skolresor eller måste flytta hemifrån.

Utbildning som handleder för examen är en väsentlig del av utvidgningen av läroplikten, i synnerhet när det gäller att stärka svaga grundläggande färdigheter och trygga en helgjuten utbildningsväg. Den utbildning som handleder för examensutbildning och som föreslås i propositionen ska kunna svara mot olika ungdomars behov. Enligt propositionen kan utbildningen i fråga innehålla delar av gymnasieutbildningen och yrkesutbildningen, höjning av vitsorden för den grundläggande utbildningen samt stärkande av färdigheterna i finska eller svenska. De unga kan ha mycket olika stödbehov, till exempel när det gäller språkkunskaper, studiefärdigheter eller livs-

Betänkande KuUB 15/2020 rd

kompetens. Ändamålsenliga undervisningsgrupper kan bli en utmaning särskilt på mindre orter, eftersom studerande med varierande utbildningspreferenser kan söka sig till utbildningen.

Genom att utsträcka avgiftsfriheten till att omfatta bland annat läromedel och redskap som behövs vid studierna stärks likabehandlingen av unga. Av dem som besvarade Ungdomsbarometern (2017) upplevde 17 procent att de tvingats gallra bland studiealternativen på grund av penningbrist, 14 procent att de tvingats välja utbildningsplats på ekonomiska grunder och 11 procent att de tvingats senarelägga examen. I synnerhet de som står utanför utbildningen har beskrivit sin penningssituation som svag.

Enligt ett sakkunnigutlåtande som utskottet fått har cirka var sjätte studerande under de exceptionella studiearrangemangen våren 2020 uppgett att de har otillräcklig utrustning för distansstudier. Även om det behov som coronaepidemin medför i sinom tid kommer att upphöra, torde utnyttjandet av digitala verktyg i viss mån fortsätta. Det ökar behovet av exempelvis bärbara datorer också för studerande inom yrkesutbildningen jämfört med nuläget.

Ett sakkunnigyttrande har lyft fram de ungas ekonomiska försörjning och fäst uppmärksamhet vid att alla under 18 år, med vissa undantag, genom propositionen fråntas rätten till arbetslöshetsstöd. Det är nödvändigt att unga läropliktiga som inte har rätt till studiestöd eller arbetslöshetsförmån omfattas av något förmånssystem. Om en ung person under 18 år inte har rätt till studiestöd till exempel på grund av långsamma framsteg eller avbrott i studierna, har han eller hon endast utkomststöd att ty sig till. Det är angeläget att särskild vikt fästs vid att dessa ungdomar kan styras tillbaka till studierna. Det centrala är att förebygga problemen och vägleda och hjälpa den unga redan innan rätten till studiestöd avbryts.

Utskottet noterar att många unga som löper risk för utslagning får värdefullt stöd också genom andra kanaler än utbildningsanordnarnas handledningstjänster. Kommunernas ungdomsarbete, Navigatörn-betjäningsställena och tredje sektorns ungdomsarbete erbjuder värdefulla handledningstjänster och individuellt stöd för unga som löper risk för utslagning. Kamratkretsen är också ett viktigt stöd för den unga.

Vid sakkunnigutfrågningen uppmärksammades det uppsökande ungdomsarbetets roll i övervakningen av att läroplikten fullgörs. Det uppsökande ungdomsarbetet har i bred utsträckning nått unga som befinner sig i en utmanande situation, och de goda resultaten anses i synnerhet ha samband med principen om frivillighet. I propositionen konstateras det att den skyldighet för kommunen som föreskrivs i läropliktslagen delvis ersätter uppgifter inom det uppsökande ungdomsarbetet som föreskrivs i ungdomslagen.

Under sakkunnigutfrågningen uttrycktes oro över att det samarbete som baserar sig på den ungas frivillighet äventyras på grund av reformen. Utifrån inkommen utredning betonar utskottet att avsikten inte är att i samband med reformen ändra principen om den ungas frivilliga deltagande i det uppsökande ungdomsarbetet. Anmälningsskyldigheten enligt läropliktslagen gäller anmälan till hemkommunen. Enligt ungdomslagen kan undervisnings- och utbildningsanordnarna dock även i fortsättningen göra anmälningar som motsvarar nuläget till det uppsökande ungdomsarbetet i hemkommunen, men det finns inte längre någon skyldighet till detta.

Betänkande KuUB 15/2020 rd

Barnets rätt

Utskottet anser att propositioner stöder och stärker tillgodoseendet av barnets rättigheter. I FN-konventionen om barnets rättigheter (FördrS 60/1991) fastställs rätten till obligatorisk och avgiftsfri undervisning för varje barn (artikel 28).

Enligt konventionen om barnets rättigheter är staten skyldig att utveckla olika former av utbildning på mellanstadiet och göra dem tillgängliga för varje barn. I detta ingår studie- och yrkesvägledning. Konventionsstaterna ska vidta lämpliga åtgärder för att införa kostnadsfri utbildning och ekonomiskt stöd vid behov. Staterna ska vidta åtgärder för att uppmuntra regelbunden närvaro i skolan och minska antalet studieavbrott (artikel 28). Utbildningen ska bland annat utveckla barnets individuella färdigheter, respekten för de mänskliga rättigheterna samt barnets eget språk och egen kultur, ett ansvarsfullt medborgarskap och tolerans (artikel 29).

Utbildningens innehåll ska stödja varje barns personlighet samt individuella talanger och färdigheter. Den ska motivera barnet och på ett genuint sätt uppmuntra till fortsatta studier. Detta innebär bland annat att det ska finnas tillräckligt med alternativ som intresserar barn och unga och som de också upplever som ändamålsenliga med tanke på framtiden. Barnets rätt till undervisning är inte enbart en fråga om tillgång till undervisningen. Utöver undervisningens kvalitet ska uppmärksamhet fästas vid kvaliteten på inlärningsmiljön, inlärningsprocesserna och studiematerialet och studieresultaten samt vid undervisningsmetoder som stöder elevens individuella tillväxt, utveckling och kunskaper.

Enligt propositionen har läropliktslagen som mål att för alla trygga de grundläggande kunskaper och den bildning som behövs i livet och samhället samt att främja lika möjligheter att utveckla sig själv enligt förmåga och behov. Därtill är ett mål att höja utbildnings- och kompetensnivån, minska skillnaderna i lärande och öka likabehandlingen och jämlikheten i utbildningen. Målen är viktiga med tanke på tryggheten av barnets rättigheter. I proposition hänvisas det till välbefinnande och främjande av välbefinnandet på många ställen, vilket är mycket positivt. I läropliktslagen har främjandet av välbefinnandet inte skrivits in som ett uttryckligt mål. Utskottet konstaterar att det är ytterst viktigt att stödja elevernas och studerandenas välbefinnande. Detta främjande ingår redan i nuläget i lagstiftning om undervisning och utbildning, bland i annat lagen om elev- och studerandevård, och utgör en central och genomgripande funktion i lärandets väg.

Med tanke på uppnåendet av målen för förlängningen av läroplikten är det viktigt att det barn som avslutar den grundläggande utbildningen har faktiska färdigheter för studier på andra stadiet. Utskottet anser att det med tanke på tillgodoseendet av barnets rättigheter är ytterst viktigt att uppmärksamma barn som hör till språkliga minoriteter, såsom nyinvandrade barn, barn som behöver särskilt stöd för inläring samt barn som riskerar utslagning.

Barn som löper risk att bli utan examen på andra stadiet ska ha faktisk möjlighet att få handledning och stöd redan under den grundläggande utbildningen. Enligt utredningar varierar de personalresurser som anvisats för elevhandledning och elevvård mycket mellan kommunerna och till och med mellan läroanstalterna. Utskottet betonar vikten av att handledningen och hälso- och sjukvården för elever och studerande är tillräckliga och av god kvalitet. Dessa tjänster kan stärka elevernas och studerandenas välbefinnande och upplevelsen av att studierna är meningsfulla, vilket bi-

Betänkande KuUB 15/2020 rd

drar till att förlängningen av läroplikten inte upplevs som ett negativt tvång som kan minska motivationen att söka till utbildning.

Rätten till avgiftsfria studier även på andra stadiet stöder också barnets rätt till likabehandling. I fråga om utbildningen hamnar barnen inte längre i en ojämlik ställning på grund av sina föräldrars eller sin egen förmögenhetsställning.

Beaktande av barnets utvecklingsstadier i reformen

Utskottet anser det viktigt att granska de utbildningspolitiska åtgärder som vidtas för att stödja barns och ungas lärande och välbefinnande också genom att ta hänsyn till barnets olika utvecklingsstadier. Det är viktigt att identifiera de behov och krav som är förknippade med dem och att göra utbildningssystemet till en smidig väg för lärande och tillväxt som på bästa sätt stöder barnet i varje utvecklingsstadium och framskrider från en utbildningsnivå till nästa. Det är väsentligt att beakta att skoltiden och dess faser är en unik och i och för sig viktig tid i barnets och den ungas liv. Den utgör inte enbart en övergång till arbetslivet, även om det också är viktigt med målsättningar inför arbetslivet.

Läroplikten som idé inbegriper ett ideal enligt vilket alla medborgare med hjälp av läroplikten å ena sidan erbjuds möjlighet och å andra sidan har skyldighet att delta i undervisningen vid en viss ålder eller enligt en viss lärokurs. Utifrån hjärnforskningen och den utvecklingspsykologiska forskningen är idén mycket lyckad. Ett barn och en ung person kan inte ges ansvar för studier som förutsätter engagemang, uthållighet och arbete, om hans eller hennes psykiska kapacitet ännu inte är på en sådan nivå att han eller hon självständigt kan fatta beslut om sig själv och sin egen framtid.

Utskottet anser att det är viktigt att notera att de unga, när den grundläggande utbildningen avslutas, är såväl mental som juridiskt minderåriga. När den grundläggande utbildningen avslutas är en betydande del av de unga fortfarande inne i den stormiga fasen av puberteten, eller håller så småningom på att nå en lugnare fas. Det är ytterst viktigt att den unga under den grundläggande utbildningen och i dess slutskede får tillräcklig och individuell handledning, även när det gäller de fortsatta studievalen. Skyldigheten att söka till utbildning förtydligar studiernas betydelse för den ungas nuvarande och framtida liv och minskar därmed frestelsen att hoppa av studier som inletts efter den grundläggande utbildningen. Utöver att det är en skyldighet är det också fråga om att den unga har rätt till studier och möjlighet att skaffa sig de kunskaper och färdigheter som behövs i livet. Utskottet konstaterar att man i reformen också bör trygga möjligheten för den åldersklass som avslutar den grundläggande utbildningen 2021 att få effektivare studiehandledning i fråga om fortsatta studier.

Det bör också noteras att ännu när den unga studerar på andra stadiet är han eller hon inne i en utvecklingsfas som viktig för utvecklingen av de personliga resurserna, såsom de socioemotionella färdigheterna. Också därför är det viktigt att varje åldersklass som avslutar den grundläggande utbildningen så fullt ut som möjligt söker sig till fortsatta studier och får den individuella handledning och det stöd som behövs för detta.

Betänkande KuUB 15/2020 rd

Utskottet anser att ansöknings- och läroplikten efter den grundläggande utbildningen är väsentligt mer ändamålsenlig ur både den ungas och samhällets synvinkel än den rådande situationen. Det är ytterst viktigt att man genom regeringspropositionen stärker den handledning och det stöd som unga under 18 år får i synnerhet i det skede då de söker sig till utbildning och när utbildningen avbryts. Utskottet betonar att det måste reserveras tillräckliga resurser för kommunerna och andra undervisnings- och utbildningsanordnare för att möjligheten till högklassig handledning och stöd i rätt tid inte ska äventyras.

Utskottet betonar att det är viktigt för ungdomar att de lyckas få en studieplats på andra stadiet. Att den unga är nöjd med utbildningsplatsen bidrar i hög grad till att studierna slutförs. I expertutlåtandet har det framförts att de unga som lyckades komma in på sitt första val till studieplats avlade minst examen på andra stadiet med 10 procentenheters större sannolikhet än de ungdomar vars primära studieval inte uppfylldes. Utskottet anser att det är absolut nödvändigt att skolan ger den unga och hans eller hennes vårdnadshavare får tillräckligt med stöd i valet av studieplats. Utöver rätt utbildningsgren och utbildningsplats är det viktigt att den unga personen får undervisning, handledning och stöd enligt sina individuella behov.

Ställningen för unga med funktionsnedsättning och unga som behöver särskilt stöd

Allmänt

Utskottet bedömer att en utvidgning av läroplikten till utbildning på andra stadiet stärker bland annat de funktionshindrades jämlika ställning i utbildningssystemet. Den föreslagna lagens handlednings- och tillsynsansvar möjliggör en aktiv planering av utbildningen och studierna för personer med funktionsnedsättning och ger en kanal som leder vidare från studierna till arbetslivet. Alltför ofta har till exempel unga med utvecklingsstörning pensionering som enda möjliga alternativ.

Utskottet anser det vara bra att man i propositionen har bedömt hur likabehandlingen faktiskt förverkligas exempelvis i fråga om personer med funktionsnedsättning och beaktat bestämmelserna om tillgänglighet och rätt till utbildning i artikel 24 i FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (FördrS 27/2016). Artikel 24 förpliktar konventionsstaterna att säkerställa att personer med funktionsnedsättning får lika tillgång till det allmänna utbildningssystemet. En elev med funktionsnedsättning har också rätt att få tillräckligt och individuellt stöd för sina studier. Finland har ratificerat funktionsrättskonventionen och den gäller som lag.

Såsom konstateras i propositionen (s. 297) ställer funktionsrättskonventionen särskilda krav som följer av den särskilda ställningen för studerande med funktionsnedsättning. Funktionsrättskonventionen kan också ställa sådana särskilda krav på tryggnad och främjande av de kulturella rättigheterna för personer med funktionsnedsättning som inte kan utläsas ur grundlagens bestämmelser om de grundläggande fri- och rättigheterna och grundlagsutskottets utlåtandep Praxis som gäller dem.

Vid utvidgandet av läroplikten är det nödvändigt att utöver funktionsrättskonventionen beakta de skyldigheter att ordna undervisning och utbildning som följer av grundlagens 6 § om likabehandling och av bestämmelserna i diskrimineringslagen (1325/2014). I diskrimineringslagen före-

Betänkande KuUB 15/2020 rd

skrivs det bland annat om rimliga anpassningar. Utskottet betonar att de nämnda bestämmelserna bör beaktas vid genomförandet av den lagstiftning som föreslås i propositionen.

Ansökan om tjänster

Vid tryggheten av utbildningen för personer med funktionsnedsättning, sjuka och unga som behöver särskilt stöd ska det beaktas att de kan behöva hälsovårdstjänster, tjänster enligt socialvårdslagen och handikappservicelagen som stöd för inläringen samt även Folkpensionsanstaltens tjänster, till exempel personlig assistans, hjälpmedel, rehabilitering, tolkningstjänst eller färdtjänst. Dessa tjänster skräddarsys individuellt för den studerande. Problemet är att man söker dem på olika platser, varför det behövs gott samarbete med utbildningsanordnaren, kommunen, sjukvårdsdistriktet och Folkpensionsanstalten. Det förutsätter ett systematiskt samarbete och samordning mellan utbildningsanordnaren och andra organisationer.

Kulturutskottet betonar att det vid verkställigheten av läropliktslagen är viktigt att läropliktiga och deras vårdnadshavare ges tillräcklig handledning i förfarandena för ansökan om förmåner och tjänster och att ansökningsprocesserna och andra processer är så smidiga och snabba som möjligt. På varje utbildningsnivå ska man försäkra sig om att unga med funktionsnedsättning och deras vårdnadshavare får tillräcklig information i rätt tid och vid behov hjälp med att söka det stöd som behövs för studierna samt mer allmänt om de rättigheter som en studerande med funktionsnedsättning har i studierna.

Utskottet fäster uppmärksamhet vid att ansökan om studiesociala förmåner och praktiska arrangemang som är avsedda för studerande med funktionsnedsättning efter den grundläggande utbildningen enligt propositionen ska göras av den unga med funktionsnedsättning och hans eller hennes vårdnadshavare. Sådana tjänster är till exempel personlig assistans och färdtjänst enligt handikappservicelagen (380/1987) samt tolkningstjänster som söks hos Folkpensionsanstalten. För unga med funktionsnedsättning kan ansökan om dessa tjänster visa sig vara mycket krävande. Vårdnadshavarnas möjligheter att sköta frågor som gäller tjänster i anslutning till sina barns studier kan också variera avsevärt.

Till exempel om en ung person med funktionsnedsättning behöver personlig assistans för gymnasiestudier eller yrkesinriktade studier, måste han eller hon själv ansöka om personlig assistans hos funktionshinderservicen i hemkommunen. Likaså ska han eller hon själv rekrytera en personlig assistent och sörja för eventuella vikariearrangemang när den personliga assistenten insjuknar.

Kulturutskottet betonar att erhållandet av studiesociala förmåner inte får äventyras på grund av att myndigheterna inte är klara över vilken instans som ska ordna förmånerna. (*Utskottets förslag till uttalanden 2—4*)

Studieplatser

I och med att läroplikten utvidgas får alla som är i läropliktsåldern rätt till en studieplats som lämpar sig för dem, vid behov också i utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv. Läroplikten kan också fullgöras i form av understödd läroavtalsutbildning. Utskottet anser att det

Betänkande KuUB 15/2020 rd

är absolut nödvändigt att se till att det finns tillräckligt med studieplatser för ungdomar med funktionsnedsättning både inom olika utbildningsgrenar och regionalt sett.

Vid studiehandledningen för unga med funktionsnedsättning framstår yrkesinriktade specialläroanstalter ofta som det primära alternativet eller som ett alternativ ”avsett för personer med funktionsnedsättning”. För en del av de unga med funktionsnedsättning är en särskild yrkesläroanstalt det bästa alternativet, men det bör noteras att möjligheterna för unga med funktionsnedsättning att välja studieinriktning inom den högre utbildningen är betydligt större än inom yrkesutbildningen på andra stadiet. Kulturrutskottet betonar vikten av att bedöma de särskilda behoven hos unga med funktionsnedsättning, men också av att i studiehandledningen framhäva kompetenspotentialen när fortsatta studier övervägs. I handledningen ska man särskilt tänka på att gymnasiet också i fråga om unga med funktionsnedsättning är ett äkta alternativ. Utskottet betonar att möjligheterna för unga med funktionsnedsättning att få tillträde till gymnasiet bör beaktas och uppmuntras redan under den grundläggande utbildningen.

Under sakkunnigutfrågningen uppmärksammades möjligheterna för en studerande som deltar i som handleder för arbete och ett självständigt liv (Telma), i synnerhet i en situation där det innan Telma-utbildningen inleds har bedömts att den studerande inte har de färdigheter som krävs för att avlägga en yrkesinriktad grundexamen. Utskottet konstaterar att lagstiftningen inte hindrar en person från att söka sig till en yrkesexamen efter Telma-utbildning. Man bör sträva efter att på rätt sätt identifiera den studerandes färdigheter redan i början av studierna, så att en studerande som inlett Telma-utbildning kan övergå exempelvis till utbildning som handleder för yrkesutbildning (Valma) och därigenom till examensinriktad utbildning. (*Utskottets förslag till uttalande 5*)

Fullgörande av läroplikten

Under sakkunnigutfrågningen framfördes det oro över att läropliktiga med funktionsnedsättning alltför lätt kan hänvisas att ansöka om avbrytande av fullgörandet av läroplikten. Kulturrutskottet betonar att ett beslut om avbrytande av läroplikten ska fattas efter noggrann prövning och att man före beslutet i tillräcklig utsträckning ska ha utrett möjligheterna att utnyttja stöd- och anpassningsåtgärder som tillåter att den unga fullföljer läroplikten. Kulturrutskottet föreslår i detaljmotiveringen en ändring i fråga om detta i lagförslag 1.

För att principen om ledsagad växling ska bli verklighet också i fråga om unga med funktionsnedsättning måste det särskilt ses till att bland annat stödåtgärderna för en studerande med funktionsnedsättning fortsätter smidigt när han eller hon flyttar upp till andra stadiet.

Utskottet ser det som viktigt att satsa på individuellt stöd för studerande med funktionsnedsättning under hela skolgången. För att unga med funktionsnedsättning ska få verklig tillgång till studier måste bland annat transport-, assistent-, tolk-, kommunikations- och terapitjänster finnas tillgängliga under hela utbildningen.

Kulturrutskottet anser det vara nödvändigt att läroanstalterna i fortsättningen har tillräcklig information om rimliga anpassningar enligt diskrimineringslagen, om de tjänster som definieras i handikappservicelagen eller lagen om tolkningstjänst samt om de hjälpmedel och stödåtgärder som

Betänkande KuUB 15/2020 rd

elever och studerande med funktionsnedsättning behöver för att de läropliktiga och deras vårdnadshavare ska kunna ges tillräcklig och korrekt handledning och hjälp.

Vissa handlednings- och stödtjänster för studerande som fullgör läroplikten

Under sakkunnigutfrågningen aktualiserades frågan om tillräckliga handledningstjänster för studerande. I propositionen ingår just dessa element: handledning i övergångsskedet, tilläggshandledning vid hot om avbrytande, särskilt stöd för handledande utbildning, intensifierad elevhandledning och efterhandledning. Utskottet anser att det är viktigt att se till att dessa resurser och antalet utbildade studiehandledare räcker till. ***(Utskottets förslag till uttalande 6)***

Utskottet fäster uppmärksamhet vid hur läropliktsreformen lyckas ge barn och unga tillräckligt stöd. En viktig faktor är att det finns tillräckligt med individuell och kollektiv elevhälsa och ungdomsarbete i läroanstalterna. Lösningar på faktorer som hotar elevens framskridande och välbefinnande måste hittas så tidigt som möjligt längs hela utbildningsvägen från småbarnspedagogik till studier på andra stadiet. Sådana är i synnerhet tidig identifiering av psykiska problem och neuropsykiatriska problem samt inlärnings svårigheter och hinder för inläring, pedagogiskt stöd, vård, rehabilitering samt kompetens i anslutning till dessa och utvecklande av kompetensen under hela skolgången, inom elevvården och hälso- och sjukvården. Utskottet anser det viktigt att följa upp om stödet till elever och studerande som fullgör läroplikten är tillräckligt och effektivt. ***(Utskottets förslag till uttalanden 7 och 8)***

Under sakkunnigutfrågningen aktualiserades behovet av att ändra och förenhetliga bestämmelserna och praxis angående stödundervisning, specialundervisning och särskilt stöd. För närvarande skiljer sig begreppen stöd och den studerandes rätt till stöd beroende på var den studerande studerar. Utskottet betonar att studerande i gymnasier och yrkesutbildning ska garanteras rätt till stödundervisning och studerande i yrkesutbildning rätt till specialundervisning på deltid. ***(Utskottets förslag till uttalanden 9 och 10)***

Stödformerna för den nya handledande utbildningen har förenhetligats i propositionen så att särskilt stöd tas i bruk också inom den handledande utbildning som anordnare av gymnasieutbildning genomför. Nationella centret för utbildningsutvärdering (NCU) håller i enlighet med sin utvärderingsplan för 2020—2023 på med en utvärdering av ordnandet av särskilt stöd inom yrkesutbildningen som en del av utvärderingen av genomförandet av individuella utbildningsvägar. I samband med utvärderingen kommer man också att bedöma behovet av ett stöd på tre nivåer inom yrkesutbildningen. NCU:s utvärdering avses bli klar våren 2021.

Sakkunniga har uppmärksammat att man i propositionen inte har utvidgat sjukhusundervisningen enligt lagen om grundläggande utbildning så att den omfattar hela läropliktstiden. Enligt inkommen utredning bedrivs studier på andra stadiet på ett annat sätt än i den grundläggande utbildningen. Kunskaperna kan inhämtas flexibelt, på varierande sätt, och lagstiftningen sätter inga hinder för exempelvis distansundervisning. Under en eventuell sjukhusperiod kan läroplikten i praktiken fullgöras enligt en individuell studieplan med beaktande av den läropliktiges situation. Å andra sidan är det i praktiken omöjligt att genomföra vissa yrkesstudier i sjukhusmiljö.

Betänkande KuUB 15/2020 rd

Tryggande av kvaliteten på och kvantiteten av det utbildningsutbud som omfattas av läroplikt

Under sakkunnigutfrågningen uttrycktes oro över att ingen aktör har lagstadgad skyldighet att ordna sådan läropliktsutbildning som hör till utbildningen på andra stadiet. Utskottet betonar att det ska säkerställas att utbildningen i fråga är tillgänglig både kvalitativt och kvantitativt i enlighet med de läropliktigas utbildningsbehov. Utskottet anser att det är viktigt att ha som mål att den som avslutar den grundläggande utbildningen har möjlighet att från sitt hem fullgöra sin läroplikt med beaktande av de språkliga rättigheterna och rättigheterna för personer med funktionsnedsättning. ***(Utskottets förslag till uttalande 11)***

Skranket mellan yrkesutbildning och gymnasieutbildning sänks och samarbetet fördjupas till exempel genom att det blir möjligt att genomföra allmänbildande studier inom yrkesutbildning även inom ramen för gymnasieutbildningen.

Propositionen har inga betydande konsekvenser för det totala antalet studerande inom gymnasieutbildningen, men däremot kan den medföra ändringar i gymnasieutbildningens interna studerandeflöde och därigenom i gymnasiets nätverk av läroanstalter. Enligt de bedömningar som framfördes vid sakkunnighörandet kommer avgiftsfriheten för läromedel och förkortandet av den resa som berättigar till stöd för skolresor från tio kilometer till sju kilometer och i synnerhet sloandet av självriskandelen för stödet för skolresor sannolikt att leda till ändringar i synnerhet när det gäller ansökan till gymnasiet. Antalet sökande till gymnasier i centralstäderna ökar på bekostnad av gymnasier utanför centralstäderna. Antalet studerande i gymnasier i glesbygdsområden kan minska ytterligare, vilket innebär att läroanstaltsnätet i situationer med sjunkande åldersklasser riskerar att minska. På detta sätt försvagas gymnasieutbildningens regionala täckning. Detta gäller både finskspråkiga och i synnerhet svenskspråkiga gymnasier.

Under sakkunnigutfrågningen yttrades en oro för att de genomsnittliga intagningsgränserna för gymnasier i centralstäder höjs i och med att unga allt oftare söker sig från kranskommunerna till gymnasier i centralstäderna. Då får en större del av de unga i centralorten ingen studieplats i gymnasiet på den egna orten. Det finns en risk för att gymnasier i centralorten differentieras till gymnasier med högt medeltal i centralorten och gymnasier med lägre medeltal i kranskommunerna. ***(Utskottets förslag till uttalande 12)***

Utskottet konstaterar att problemet med dessa gymnasier har identifierats i konsekvensbedömningarna i propositionen. Det bör noteras att de digitala formerna för undervisningen erbjuder goda möjligheter för gymnasier i mindre kommuner att ingå samarbetsmodeller med gymnasier i centralorter och på så sätt utvidga sitt utbildningsutbud. Med hänvisning till den utredning som utskottet fått anser utskottet att det är absolut nödvändigt att reformens konsekvenser för studerandeflödena följs noggrant och att de problem som upptäckts åtgärdas snabbt. Utskottet betonar också vikten av att säkerställa tillräcklig finansiering för gymnasieutbildningen så att kvaliteten på den kan hållas på en hög nivå i hela landet. Utbildningens kvalitet är en viktig faktor som påverkar ansökan. Utskottet anser att det är nödvändigt att skapa riksomfattande kvalitetskriterier för gymnasieutbildningen. Med hjälp av dem kan gymnasier utveckla sin egen undervisning och sin övriga verksamhet. Kvalitetskriterierna ger också anordnaren av gymnasieutbildning ett verktyg för att rapportera om kvaliteten bland annat till dem som söker till utbildning. ***(Utskottets förslag till uttalande 13)***

Betänkande KuUB 15/2020 rd

Utbildningens kvalitet och tillgänglighet ska tryggas på enhetliga grunder, vilket bland annat förutsätter att det finns tillräckligt med S2/R2-undervisning och stöd i anslutning till den och att genomförandet av dessa följs på riksomfattande nivå. Dessutom ska det ses till att det finns tillräckligt med personal vid läroanstalterna och studerandevården för att tillgodose behoven vid såväl finskspråkiga som svenskspråkiga läroanstalter och att tillgången till högklassiga läromedel med låg spridning garanteras i rätt tid. För att säkerställa kvaliteten på läromedlen ska lärarna höras vid anskaffningen av läromedel, så att läromedel som lämpar sig bra för undervisningen skaffas. *(Utskottets förslag till uttalanden 14 och 15)*

Utskottet betonar att de långa studierna vid folkhögskolorna är en utmärkt kanal för många unga, till exempel när det gäller förberedelserna inför att bli självständig och bedriva fortsatta studier. Folkhögskolorna har uppnått goda resultat när det gäller att ordna studier i övergångsskedet för olika ålderskategorier. Folkhögskolornas pedagogiska styrka är individuell handledning, samhälleliga metoder, individuella studieplaner, kamratstyrning samt internatboende.

Folkhögskolornas kompetens och uppgift har också identifierats i statsminister Marins regeringsprogram, som drar upp riktlinjerna för läropliktsreformen. I regeringsprogrammet har folkhögskolorna identifierats som en studieform som kan inkluderas i läroplikten. Utskottet anser det vara utmärkt att folkhögskolorna är en del av nätverket av aktörer inom läropliktsutbildningen. Utskottet anser att det är absolut nödvändigt att man noga följer upp hur många studieplatser som krävs för fullgörandet av läroplikten vid folkhögskolorna. Det är viktigt att antalet studerandeplatser motsvarar de regionala behoven. Det bör ses till att läromedlen vid folkhögskolornas långa linjer är avgiftsfria. *(Utskottets förslag till uttalande 16)*

Utskottet fäster också uppmärksamhet vid ställningen för gymnasier med en särskild utbildningsuppgift, gymnasiets specialiserade linjer och andra tillämpade studier. I propositionen sägs att redskap som behövs i utbildningar som betonar särskilda intressen och som ingår i läroplikten inte är avgiftsfria. Sådana är exempelvis musikinstrument och sportutrustning som behövs i gymnasier med en särskild utbildningsuppgift. Redskapen är personliga och vanligtvis använder den studerande dem också innan utbildning inleds och efter att den slutförts. Utskottet anser att det är viktigt att man kan erbjuda avgiftsbelagda tillämpade specialkurser. Utskottet anser det också viktigt att verksamheten vid gymnasier med en särskild utbildningsuppgift och vid specialiserade gymnasielinjer tryggas även i fortsättningen.

Stöd för skolresor

Enligt propositionen genomförs avgiftsfriheten för skolresor inom ramen för det nuvarande systemet med stöd för skolresor genom att den studerande ersätts för kostnaderna för skolresor. Bestämmelser om stöd för skolresor finns i lagen om stöd för skolresor. I fortsättningen är skolresan avgiftsfri för den studerande, om förutsättningarna enligt lagen om stöd för skolresor uppfylls. I lagen om stöd för skolresor sägs att när en studerande anlitar kollektivtrafik för sin skolresa, ersätts resekostnaderna för det anlitade färdmedlet enligt den för den studerande billigaste biljettprodukten för en tid som motsvarar en månad.

Utskottet konstaterar att propositionen innehåller vissa ändringsförslag som förtydligar och förklarar stödet för skolresor och som påverkar ställningen för alla studerande som får stöd för skol-

Betänkande KuUB 15/2020 rd

resor, till exempel stödet för skolresor för en halv månad, som baserar sig på skolresor som görs under en kalendermånad och som uppfyller förutsättningarna för beviljande av stöd för skolresor. Det förenklar och förtydligar ansökan om och beviljandet av stöd. Den föreslagna ändringen minskar kundernas behov av rådgivning och de situationer där förmånen måste ses över. Dessutom underlättas ansökan om stöd för skolresor när ansökan kan lämnas in direkt till Folkpensionsanstalten. Ansökan behöver inte längre lämnas in till läroanstalten för granskning och komplettering. Ändringarna i systemet för skolresestöd gör det också möjligt att köpa biljetter för vilka skolresestöd beviljats via webbtjänsten.

Kulturutskottet är medvetet om att studerande på andra stadiet är en betydande kundgrupp inom kollektivtrafiken, vars relativa andel av passagerarantalet är stor i synnerhet inom den regionala busstrafiken och busstrafiken på landsbygden, och reformen påverkar således också utbudet och tillgången på basservice inom kollektivtrafiken. De föreslagna ändringarna bedöms leda till att sådana studerande börjar anlita kollektivtrafik som inte tidigare har anlitat kollektivtrafik för sina skolresor, vilket förbättrar förutsättningarna att ordna fungerande kollektivtrafik.

Utskottet betonar att behovet av flexibla och kombinerade trafikarrangemang och multifunktionella biljettprodukter ökar, eftersom den studerande kan ha många olika studiemiljöer. Behovet av eget färdssätt kan öka, om de allmänna verksamhetsförutsättningarna för busstrafik försämras.

Läsåret 2018—2019 betalades stöd för skolresor till sammanlagt cirka 49 000 studerande. Av dem som fick stöd för skolresor studerade 70 procent i yrkesläroanstalter och cirka 30 procent i gymnasier. Läsåret 2018—2019 köpte 18 800 av dem som fick stöd för skolresor sin biljett hos Matkahuolto och åkte buss till och från skolan. Knappt 4 000 av dem som fick skolresestöd anlätade annan kollektivtrafik. Cirka 7 400 studerande anlätade regiontrafik. Utbildningsanordnarnas transporter omfattade cirka 5 000 studerande. Utbildningsanordnarnas transporter omfattar både kollektivtrafikbiljetter som tillhandahålls av utbildningsanordnarna och annan skolskjuts som organiserats av utbildningsanordnarna. Skolresestöd på grund av eget färdssätt, såsom användning av personbil, erhöles av 18 500 studerande.

Med tanke på verkställandet i fråga om FPA:s stöd för skolresor och utbildningsanordnarnas samt biljettförsäljarnas uppgifter och biljettförsäljningssystemen har tidtabellen i en del utlåtanden ansetts vara för snäv. I den utredning som fåtts har det dock betonats att ändringarna kommer att omfatta en åldersklass åt gången, så ändringarna gäller tre åldersklasser och således ett större antal studerande först från ingången av augusti 2023. Enligt propositionen ska ansökan om stöd för skolresor på elektronisk väg göras hos Folkpensionsanstalten från och med samma tidpunkt, då även elektroniska köpintyg kan tas i bruk i fråga om stödet för skolresor. Före det sker ansökan om stöd för skolresor på samma sätt som i nuläget.

Vid sakkunnighörandet har det särskilt lyfts fram att systemet behandlar olika kollektivtrafikaktörer och kommuner ojämnt och försvagar stadsregionernas kollektivtrafikmyndigheters ställning och överför kostnaderna till kommunerna. Enligt yttrandena försvagas stödet för HRT:s och Waltti-stadsregionernas del med upp till 50 procent jämfört med andra aktörer som får stöd (utbildningsanordnare och Matkahuolto). Enligt yttrandena finansierar dessa stadsregioner i praktiken biljetterna med egna skattemedel. Som ett alternativ har det föreslagits att beloppet av stödet för skolresor i fråga om alla färdssätt som stöds med stöd för skolresor ska grunda sig på ministe-

Betänkande KuUB 15/2020 rd

riets förordning och skolresans längd. För närvarande får utbildningsanordnarna och Walitti-stadsregionerna ersättning för skolresor på andra stadiet enligt samma beräkningsgrunder som anges i undervisnings- och kulturministeriets avgiftsförordning.

Enligt erhållen utredning ökar statens utgifter avsevärt i det system som bestäms enligt den föreslagna tariffen som baserar sig på förordningen. En så omfattande ändring av systemet med stöd för skolresor kan enligt utredningen ha mycket betydande ekonomiska och andra konsekvenser som det inte är möjligt att bedöma i samband med den aktuella propositionen. Dessutom bestäms även i fortsättningen utbildningsanordnarnas och Walitti-stadsregionernas ersättningar för trafiken i regel enligt undervisnings- och kulturministeriets avgiftsförordning och resornas längd. Enligt erhållen utredning försvagar propositionen inte ställningen för Walitti-stadsregionerna jämfört med nuläget. För närvarande har studerande som färdas mindre än 10 kilometer inte alls omfattats av stödet för skolresor. De har således bekostat sina skolresor själva. Detsamma gäller även i fortsättningen för de studerande som inte har rätt till avgiftsfri utbildning. Situationen förändras endast till den delen att de resekostnader som orsakas studerande som omfattas av avgiftsfriheten i fortsättningen ersätts också för resor på 7—10 kilometer, varvid den studerande inte orsakar kostnader för skolresor.

Kulturutskottet anser det vara ytterst viktigt att ett eventuellt större behov av att ändra systemet med stöd för skolresor bedöms separat som en egen beredning.

Kostnader och finansiering

Effekterna av kostnadsfördelningen för uppnåendet av målen

En central fråga i anslutning till propositionen är om den föreslagna höjningen av läropliktsåldern är ett kostnadseffektivt sätt att öka de ungas deltagande i undervisning som ger behövliga färdigheter. Utskottet inser att det är svårt att ge ett entydigt svar på denna fråga och påpekar att många olika strävanden och enskilda reformer för att få dem som hoppat av eller riskerar att hoppa av utbildningen att delta i utbildning och för att skapa den nödvändiga kapaciteten (rådgivning, gemensamt val, utbildningsgaranti, verkstadsverksamhet, uppsökande ungdomsarbete osv.) inte verkar ha gett ett tillfredsställande resultat. Att förbättra dessa och bland annat de bristfälliga färdigheter som blivit kvar under den grundläggande utbildningen med tanke på studierna på andra stadiet medför också kostnader.

I betänkandet framförs ovan synpunkter på effekterna av de föreslagna reformens åtgärder i sig och de därmed sammanhängande uppfattningarna om ändamålsenligheten i allokeringen av finansieringen.

Regeringens proposition om utvidgning av läroplikten infaller vid en tidpunkt då utbildningens och kommunernas ekonomiska resurser inte har ökat på flera år. Samtidigt har man i den nationella politiken tagit steg i en riktning där finansieringen allokeras projektvis. Dessa utvecklingslinjer för utbildningsekonomin leder i synnerhet om de genomförs samtidigt till att det i olika kommuner uppstår mycket olika ekonomiska ramvillkor för fullgörandet av de lagstadgade förpliktelseerna i anslutning till utbildningen. Detta utgör en potentiell risk för jämlikheten mellan eleverna och de studerande.

Betänkande KuUB 15/2020 rd

I de motargument som framförts mot en utvidgning av läroplikten anses det att den finansiering som riktas till den inte är tillräcklig och att det vore förnuftigare att använda den satsning som görs på en utvidgning av läroplikten till någon annan åtgärd som ökar kompetenstillväxten och jämlikheten mellan eleverna. Här bör det beaktas att det inte är särskilt sannolikt att man genom någon enskild politikåtgärd kan lösa komplexa frågor som gäller utbildning, höjning av kompetensnivån och jämlikhet. Det finns således inte heller något forskningsbaserat svar på frågan vilken enskild åtgärd som skulle vara den bästa satsningen på utbildning.

Ur samhällsekonomisk synvinkel är den mest betydande posten av utbildningskostnaderna alternativkostnaderna, det vill säga värdet av den arbetsinsats som går förlorad när de studerande deltar i utbildning och inte på arbetsmarknaden. Storleken på denna kostnad beror på vilka alternativ de studerande har till att använda den tid de tillbringar i skolan. I Finland är sysselsättningsmöjligheterna för personer i åldern 16—17 år, personer som slutat skolan i förtid eller personer som inte avlagt examen på andra stadiet för närvarande små. De som står utanför utbildningen står i praktiken också utanför arbetsmarknaden. Således är den ovan nämnda viktigaste samhällsekonomiska kostnadsposten för utbildningen nära noll.

Läropliktsreformen gör läromedlen avgiftsfria för den studerande. Detta ökar eller minskar inte i sig de samhällsekonomiska kostnaderna, utan de kostnader som de studerande eller deras föräldrar betalar överförs på skattebetalarna. Förändringen i de samhällsekonomiska kostnaderna beror således främst på om kommunen eller någon annan utbildningsanordnare kan skaffa läromedel förmånligare än de studerande själva.

I den ekonomiska litteraturen kan nettovälfärdsverkningarna av olika politikåtgärder jämföras genom att man beräknar det så kallade gränsvärdet för offentliga utgifter ”Marginal Value of Public Funds”. När det gäller de mest lönsamma åtgärderna överstiger fördelarna med åtgärderna kostnaderna för den offentliga sektorn. Även om konsekvenserna av förlängd läroplikt inte direkt har bedömts i ovan nämnda litteratur, har man enligt sakkunnigutlåtandet dock kunnat konstatera att interventioner som höjer utbildningsnivån för unga i allmänhet har stora nettoeffekter på välfärden. Med beaktande av att läroplikten sannolikt förlängs med små samhällseliga nettokostnader finns det i ljuset av denna litteratur skäl att anta att dess nettovälfärdseffekter sannolikt också är positiva.

I ett sakkunnigyttrande har propositionens ekonomiska konsekvenser bedömts med tanke på de ungas sysselsättnings- och inkomstutveckling. Enligt yttrandet är konsekvensbedömningarna i regeringspropositionen försiktiga men rätt riktade. I propositionen konstateras att en förlängning av läroplikten sannolikt kommer att förbättra de ungas sysselsättnings- och inkomstutveckling i framtiden. Vid bedömningen av de ekonomiska konsekvenserna antas reformen påverka ca 10 procent av åldersklassen och förlänga deras utbildning med 1,5 år. I bakgrundsrapporten från rådet för ekonomisk utvärdering konstateras det att en höjning av läropliktsåldern i enlighet med propositionen skulle öka årsinkomsterna med omkring 3 000 euro, även om reformen visserligen antas påverka en något mindre grupp unga.

I ett sakkunnigyttrande till utskottet konstateras med hänvisning till bakgrundsrapporten från rådet för utvärdering av den ekonomiska politiken att en utvidgning av läroplikten på lång sikt kan vara en fiskalt neutral åtgärd. Beräkningarna i rapporten baserar sig på tämligen försiktiga anta-

Betänkande KuUB 15/2020 rd

ganden om de eventuella konsekvenserna av utvidgningen och koncentrerade sig uteslutande på de fördelar som fås genom arbetsmarknadseffekterna (ökade skatteinkomster och sjunkande inkomstöverföringar). En utvidgning av läroplikten kan ha en positiv inverkan på den offentliga ekonomin också till exempel på grund av att de sociala problemen och kostnaderna för att avhjälpa dem minskar. I sakkunnigyttrandet anses det sannolikt att reformens fiskala fördelar är betydligt större än vad som uppskattats i bakgrundsrapporten från rådet för utvärdering av den ekonomiska politiken.

Bakom konsekvensbedömningarna ligger sannolikt att forskningslitteraturen om konsekvenserna av förlängningen av läroplikten är gammal. I den litteratur som behandlar frågan behandlas de reformer som har genomförts i Västeuropa och Nordamerika under årtiondena efter andra världskriget. I de flesta undersökningar har man dessutom behandlat reformer där läroplikten förlängdes till 16 år men inte längre. Det är oklart om dessa undersökningsresultat lämpar sig för bedömningen av propositionens konsekvenser. Dessutom finns det inga forskningsresultat alls i Finland, eftersom läroplikten inte har förlängts sedan 1957.

Kostnader som reformen medför och ersättning av dem till kommuner och andra anordnare

När läroplikten utvidgas genomförs avgiftsfri utbildning på andra stadiet för alla som inlett utbildning på andra stadiet som läropliktiga. I propositionen föreslås det att yrkesinriktad examen eller gymnasieutbildning och studentexamen som avslutning på den som avläggs efter den grundläggande utbildningen i fortsättningen ska vara helt avgiftsfria till utgången av det kalenderår då den studerande fyller 20 år. Således fortsätter avgiftsfriheten efter att läropliktsåldern (18 år) har uppnåtts i två år. På detta sätt säkerställs att de studier inom utbildning på andra stadiet som inlett som en del av fullgörandet av läroplikten kan slutföras så att kostnaderna för studierna inte hindrar det. I och med de föreslagna ändringarna blir de läromedel som behövs studierna samt arbetsredskap, arbetsdräkter och arbetsmaterial avgiftsfria. Även skolresor under vissa förutsättningar är avgiftsfria för läropliktiga.

I propositionen beräknas de totala kostnaderna för utvidgningen av läroplikten 2024 uppgå till 129 miljoner euro, varav andelen stöd för skolresor som Folkpensionsanstalten betalar är cirka 35 miljoner euro. Det har presenterats kalkyler över kostnaderna för reformen som avviker från propositionen.

I de utlåtanden som lämnats till kulturutskottet har man i stor utsträckning tagit ställning till kostnaderna för reformen och bedömningen av kostnadseffekterna av regeringens proposition. I vissa sakkunnigyttranden framförs det att om alla kostnader som reformen medför inte ersätts till fullt belopp, blir det enda alternativet för utbildningsanordnarna att minska kostnaderna någon annanstans, exempelvis inom undervisningen. Enligt ett sakkunnigyttrande utgör de avgiftsfria läromedlen och det utvidgade stödet för skolresor omkring 88 procent av kostnaderna för reformen, vilket innebär att det i reformen också anses vara fråga om att de ekonomiska resurserna fördelas på socialpolitiska grunder.

Enligt sakkunnighörandet är skillnaden stor mellan propositionen och Kommunförbundets kalkyler, där den totala skillnaden är cirka 10 miljoner euro. Skillnaden baserar sig närmast på uppskattningar av anskaffningspriset för gymnasiets läromedel och datorer. Utskottet konstaterar att

Betänkande KuUB 15/2020 rd

beräkningsgrunderna och uppskattningarna av de olika kostnadsposterna har utretts i detalj i propositionen.

Utskottet betonar att en proposition om komplettering av budgetpropositionen för 2021 (RP 146/2020 rd) har lämnats till riksdagen för behandling den 19 november 2020 (RP 227/2020 rd). Där föreslås att fördelningen av anslagen ändras inom rambeslutet så att det för 2021 anvisas tilläggsanslag på 26,75 miljoner euro i stället för tidigare 22 miljoner euro. Således riktas 4,75 miljoner euro mer statlig finansiering än vad som ursprungligen planerades till det år då reformen inleds, och anslaget för 2023 minskas med motsvarande belopp.

Enligt utredning till utskottet kommer undervisnings- och kulturministeriet att följa upp de faktiska kostnaderna för reformen. Finansieringen av gymnasieutbildningen baserar sig på den så kallade kostnadsbasen, varvid exempelvis de faktiska kostnaderna för 2021 kommer att ligga till grund för beräkningen av priserna per enhet för finansåret 2024. Finansieringssystemet för yrkesutbildning avviker från finansieringssystemet för gymnasieutbildning. Utskottet anser att statsrådet ovillkorligen måste följa upp hur statsfinansieringen svarar på de kostnader som reformen av läroplikten medför på olika utbildningsstadier och utbildningsformer och i olika kommuner samt i fråga om undervisnings- och utbildningsanordnare. Med hänvisning till förvaltningsutskottets utlåtande (FvUU 21/2020 rd) betonar utskottet att kommunerna bör anvisas tillräcklig finansiering för genomförandet av reformen. Det är nödvändigt att den statliga finansieringen utöver kommunerna till fullo täcker också de kostnader som reformen medför för andra aktörer inom reformen, såsom privata anordnare.

I vissa utlåtanden till kulturutskottet har det konstaterats att det ökade antalet studerande inte har beaktats i kostnadskalkylerna i propositionen. Utskottet konstaterar att ärendet har behandlats i en propositionen (s. 100—101). I och med utvidgningen av läroplikten beräknas utbildningen på andra stadiet årligen börja omfatta cirka 700 sådana unga som annars skulle stå utanför utbildning på andra stadiet efter den grundläggande utbildningen. Dessutom avbryter årligen cirka 4 000 studerande i läropliktsåldern studierna på andra stadiet. Som helhet har det uppskattats att i och med att läroplikten utvidgas ökar antalet studerande med cirka 8 000 studerande på årsnivå. Det nuvarande utbildningsutbudet på andra stadiet bedöms räcka till när antalet studerande ökar i och med läroplikten, eftersom de studerande antas fördela sig jämnt både geografiskt och enligt utbildningsområde. Då kan de placeras i de nuvarande undervisningsgrupperna, och de nya studerande orsakas inga tilläggskostnader för till exempel lokaler eller ordnandet av undervisning. I anslagstilläggen enligt propositionen ingår läromedel som föranleds av nya studerande, kostnader för stöd för skolresor samt kostnader för styrning av övergången efter den grundläggande utbildningen, övergångsskedet och situationer med avbrott, eftersom dessa kostnader har beräknats för hela åldersklassen, inte enbart för de nuvarande studerandena.

I yttrandena till utskottet har det lyfts fram nya uppgifter i anslutning till reformen, för vilka det enligt yttrandena inte har reserverats finansiering. Sådana är exempelvis registrering av olika uppgifter, beslut om avbrytande, anmälningsskyldigheter i fråga om den läropliktiges vårdnadshavare och boendekommun, utarbetande av en studieplan för den som avstängts för viss tid och handledning och övervakning i fråga om de som studerar hemma på andra stadiet. Med hänvisning till den utredning som utskottet fått konstaterar utskottet att det inte har upprättats separata kostnadsberäkningar för precis alla administrativa uppgifter, eftersom en viss grad av uppfölj-

Betänkande KuUB 15/2020 rd

ning, anmälan av uppgifter och förvaltningsbeslut kan anses höra till utbildningsanordnarens allmänna uppgifter. Det bör noteras att till exempel beslut om avbrytande i stor utsträckning ersätter beslut om tillfälligt avbrytande av studierätten som fattas med stöd av utbildningslagarna och anmälningsskyldigheterna ersätter de anmälningar som för närvarande görs till hemkommunen med stöd av ungdomslagen, vilket innebär att reformen delvis minskar också utbildningsanordnarens uppgifter enligt den nuvarande lagstiftningen. Utarbetandet av en studieplan för dem som avstängts för viss tid och den handledning som ges under tiden för avstängning för viss tid samt handledningen av dem som studerar hemma beaktas som grund för finansieringen. Antalet sådana studerande uppskattas dock vara så litet att inga separata kostnadseffekter har beräknats för dem.

Vid sakkunnighörandet har man i fråga om dem som avlägger så kallad dubbel examen fäst uppmärksamhet vid att utbildningsanordnaren i enlighet med regeringspropositionen ska erbjuda avgiftsfria undervisningsmaterial för båda examina. Med hänvisning till den utredning som utskottet fått konstaterar utskottet att om en studerande avlägger en så kallad dubbel examen, inverkar detta i typfallet på utbildningstidens längd, vilket också förlänger den basfinansiering som betalas för tiden för avläggande av examen. Den genomsnittliga basfinansieringen för yrkesutbildning är högre än det genomsnittliga priset per enhet för gymnasieutbildning, vilket för sin del kompenserar kostnaderna för avläggande av dubbel examen. Utgångspunkten är att de gymnasiestudier som avläggs i en dubbel examen ska räknas som en del av yrkesexamen, vilket i sin tur minskar kostnaderna för yrkesutbildningen särskilt i fråga om gemensamma och valbara examensdelar.

Genomförandet av reformen förutsätter mycket praktiskt arbete i skolor och läroanstalter och delvis ett nytt tänkesätt när det gäller att ordna undervisningen samt stödet till elever och studerande. Även lärarna behöver mycket utbildningsstöd och annat stöd. De behöver mer biträdande personal för att tillsammans kunna säkerställa att de ungdomar som har gjort blygsamma framsteg i sin beredskap utvecklas till den nivå som målen för läroplanerna förutsätter. I propositionen förblir det oklart om de resurser som behövs för detta räcker till. Utskottet anser att det också till de delar som gäller detta är nödvändigt att följa upp att den statliga finansieringen är tillräcklig. (*Utskottets förslag till uttalande 18*)

Ikraftträdande

I flera utlåtanden till utskottet har man fäst uppmärksamhet vid tidtabellen för reformens ikraftträdande, som anses vara alltför stram. En stor del av remissinstanserna ansåg det vara nödvändigt att skjuta upp tidpunkten för ikraftträdandet med ett år bland annat på grund av de ekonomiska och funktionella svårigheter som coronaläget medför samt för att den utbildning som förbereder för examensutbildning inleds då.

Med hänvisning till erhållen utredning konstaterar utskottet att propositionen har beretts sedan hösten 2019 utgående från att reformen träder i kraft hösten 2021, vilket också utbildningsanordnarna har känt till.

Den alltjämt pågående coronaepidemin år 2020 har i betydande grad ändrat omvärlden under beredningens början, men trots detta har det vid beredningen av propositionen ansetts motiverat att

Betänkande KuUB 15/2020 rd

bereda och genomföra reformen i sin ursprungliga tidtabell så att utvidgningen av läroplikten för den första åldersklassen träder i kraft hösten 2021 och reformen av utbildningen i övergångsskedet hösten 2022.

För utbildningsanordnarna och kommunerna föreskrivs betydande nya ansvar och administrativa skyldigheter. För att reformen ska kunna genomföras framgångsrikt krävs en riksomfattande verkställighetsplan och en stor mängd informationsstyrning, stöd och rådgivning samt upprättandet av ett läropliktsregister. *(Utskottets förslag till uttalande 19)*

I fråga om läroplikten och den avgiftsfria utbildningen föreslås det att reformen träder i kraft en åldersklass åt gången, vilket periodiserar genomförandet av reformerna och kostnaderna också för utbildningsanordnarna. Ett centralt mål för propositionen är att höja sysselsättningsgraden, så om ikraftträdandet av reformen skjuts fram, skjuts också propositionens sysselsättningseffekter fram. Dessutom har reformen en positiv inverkan på ställningen för unga som avslutar den grundläggande utbildningen, varför det har ansetts viktigt att unga som avslutar den grundläggande utbildningens under den pågående coronaepidemin får tillgång till utvidgade styrningsåtgärder och att de tillförsäkras en smidig övergång till studier på andra stadiet trots de undantagsarrangemang som coronapandemin medför.

I sakkunniguttrandena har man fäst uppmärksamhet vid tidtabellen för beredningen av reformen och konstaterat att tidtabellen var brådskande och intressentgruppernas påverkansmöjligheter små. På basis av den utredning som utskottet fått konstaterar utskottet att den övergripande uppföljningsgruppen sammanträdde sammanlagt 10 gånger under beredningen av propositionen och att man vid uppföljningsgruppens möten öppet gick igenom utkastet till proposition och dess kostnadskalkyler. Medlemmarna i uppföljningsgruppen gavs alltid möjlighet att kommentera utkastet muntligt och efter mötet också skriftligen, att tillstålla gruppen det tilläggsmaterial som begärts bland annat i anslutning till kostnadsberäkningarna samt att svara på frågor som medlemmarna ställde vid mötet eller i efterhand. Enligt utredning till utskottet har de muntliga och skriftliga kommentarerna från observationsgruppens representanter beaktats vid beredningen av propositionen. Sammanlagt över 260 utlåtanden gavs om utkastet till proposition, och propositionen har till många delar preciserats utifrån den respons som gavs under remissbehandlingen.

Som en enskild kommentar konstaterar utskottet att ansökningsskyldigheten enligt läropliktslagen enligt propositionen gäller redan våren 2021. De ändringar som gäller detta träder enligt propositionen i kraft den 1 januari 2021.

Uppföljning och systematisk utvärdering av samt vetenskaplig forskning om genomförandet av reformen

Under utskottets sakkunnigutfrågningar har vikten av uppföljning och utvärdering av reformen samt vetenskaplig forskning om reformen betonats. Utskottet betonar vikten av uppföljning av verkställigheten av lagen, ökning av forskningsrönen samt bedömning av konsekvenserna för barn, ungdomar och jämställdheten vid verkställigheten av lagen och i utvecklingsarbetet.

Som en del av uppföljningen bör man utreda frågor som anknyter till hur finansieringen räcker till, de ungas tillträde till utbildning, engagemanget i utbildning, skillnaderna i inläringen, av-

Betänkande KuUB 15/2020 rd

läggandet av examen, andel studerande som går vidare till fortsatta studier efter läroplikten samt hur många som blir sysselsatta. Dessutom bör man utreda de samlade konsekvenserna av reformen på andra stadiet och läropliktsreformen och rätta till eventuella problem.

Utskottet betonar vikten av att utreda barns och ungas synpunkter bland annat när det gäller skoltrivseln och undervisningens, handledningens och det övriga stödets tillräcklighet och kvalitet samt reformens konsekvenser för barns och ungas välbefinnande. I synnerhet i samband med reformen måste man inventera de bakomliggande orsakerna till att studierna avbryts, så att man kan påverka dem.

NCU bör bedöma konsekvenserna genast från och med 2021. Bedömningen ska omfatta förändringar i antalet avbrutna examina, antalet examinander och i vilken omfattning de blivit sysselsatta. En utomstående part ska bedöma reformens samlade konsekvenser efter 2024. Dessutom ska man följa hur reformen påverkar sysselsättningen för skolans personal, chefer och lärare, arbetsmängden under arbetstiden och välbefinnandet i arbetet.

Det är också viktigt att följa hur reformen påverkar möjligheterna för unga i Helsingfors och andra stora stadsregioner att få en studieplats på sin hemort samt läroanstaltsnätets regionala tillgänglighet och tillgången till undervisning och tillräckliga studieplatser i hela landet med tanke på den regionala jämlikheten.

Vid uppföljningen ska särskild uppmärksamhet fästas vid språkliga minoriteter, personer med funktionsnedsättning, personer som behöver särskilt stöd för inläring och personer som löper risk för utslagning.

Uppföljningen ska också inriktas på att universiteten utbildar tillräckligt med kompetenta experter, såsom lärare, studiehandledare, skolpsykologer och kuratorer, på båda nationalspråken.

Kulturutskottet föreslår uttalanden om uppföljningen och utvärderingen av samt forskningen om reformen. (*Utskottets förslag till uttalanden 20—22*)

Avslutningsvis

Propositionen utgör en positiv helhet som syftar till att trygga lika möjligheter för barn och unga att få del av utbildningen och stödåtgärderna i anslutning till den samt ett sätt att stärka kompetensen både på individ- och samhällsnivå. I nuläget finns saknas information om reformens konsekvenser och uppnåendet av de uppställda målen, så utskottet understryker att man vid genomförandet av reformen också måste fästa uppmärksamhet vid eventuella oavsiktliga konsekvenser som ibland kan uppstå i samband med stora reformer. Det förutsätter kontinuerlig uppföljning och utvärdering med utnyttjande av akademisk forskning.

Det är fråga om en reform på systemnivå, och för att den ska lyckas krävs delvis ett nytt tänkesätt när det gäller att ordna utbildning för unga och stöd under utbildningen. Det förutsätter systematisk fortbildning för de yrkesutbildade personer som arbetar med utbildning och unga. Det lönar sig att genomföra utbildningen också över förvaltningsgränserna.

Betänkande KuUB 15/2020 rd

Utöver att utvidga läroplikten bör man också se till att kvaliteten på såväl småbarnspedagogiken som den grundläggande utbildningen utvecklas. Dessutom måste resurser reserveras för att stödja dem som har det sämst ställt. Det är också önskvärt att man till reformen fogar omfattande uppföljningsundersökningar för att få en tillräcklig kunskapsbas. Undersökningarna bör lyfta fram de ungas erfarenheter och behovet av handledningssystem och stöd för eleverna såväl inom den grundläggande utbildningen som på andra stadiet.

Åtgärdsmotionerna

Kulturutskottet stöder att propositionen godkänns med ändringar och föreslår att åtgärdsinitiativen förkastas.

DETALJMOTIVERING

Lagförslag 1

1§. Läropliktens mål. Kulturutskottet betonar att ett centralt mål med reformen är att på bred front främja barns och ungas välbefinnande. Utskottet föreslår att detta mål skrivs in i 2 mom.

4§. Fullgörande av läroplikten efter slutförande av den grundläggande utbildningen. Enligt läropliktslagen fullgörs läroplikten genom att studentexamen avläggs, inte enbart genom att gymnasiets lärokurs fullgörs, i det fall att personen fullgör gymnasiets lärokurs redan innan han eller hon fyllt 18 år. Enligt bestämmelsens ordalydelse avläggs studentexamen som avslutning på gymnasieutbildningen.

Enligt inkommen utredning är syftet med bestämmelsen inte att föreskriva att varje läropliktig som avlägger gymnasiets lärokurs också ska avlägga studentexamen eller att studentexamen ska avläggas under läropliktsåldern. Med bestämmelsen avses att avläggande av studentexamen är en verksamhet som godkänns som fullgörande av läroplikten.

Kulturutskottet föreslår att det som avses i bestämmelsen förtydligas genom att den del som gäller studentexamen i 1 mom. flyttas till en egen mening: ”En läropliktig kan också avlägga studentexamen enligt lagen om studentexamen.”

6§. Tillräckliga framsteg i studierna. Bestämmelsen om tillräckliga framsteg i studierna har i vissa sakkunnigyttranden ansetts oklar. Enligt bestämmelsen finns bestämmelser om tillräckliga framsteg i studierna i den lag som gäller utbildningen i fråga. Vid utarbetandet av bestämmelsen har det inte ansetts motiverat att föreskriva till exempel om vissa gränser för studiepoäng eller kompetenspoäng som ska uppfyllas för att den studerande ska anses ha gjort tillräckliga framsteg i studierna, utan vid tillämpningen av bestämmelsen ska de studerandes individuella färdigheter och situation beaktas. I praktiken utarbetas för en läropliktig studerande en personlig studieplan i enlighet med bestämmelserna i den ifrågavarande utbildningslagen. I planen beaktas till exempel den lagstadgade tiden för fullgörande av utbildningsformen samt eventuell flexibilitet och individuella val inom ramen för den. Studieframstegen anses vara tillräckliga när den studerandes studier framskrider enligt denna plan.

Betänkande KuUB 15/2020 rd

Utskottet föreslår att det till paragrafen fogas ett omnämnande om att studierna ska framskrida enligt den personliga studieplanen.

7§. Avbrytande av fullgörandet av läroplikten. Kulturutskottet korrigerar ett skrivfel i 1 mom. 4 punkten. Ändringen påverkar inte den svenska språkdräkten.

Enligt paragrafen kan grunden för avbrytande av läroplikten för viss tid också vara en tillfällig vistelse utomlands som varar i minst en månad. Grundlagsutskottet anser att det primära alternativet med tanke på barnets rättigheter inte heller då kan vara avbrytande av läroplikten. För ett barn som fullgör den grundläggande utbildningen som läropliktig ska man enligt grundlagsutskottet på andra sätt trygga att undervisningen fortsätter medan barnet vistas utomlands. Samma anmärkning kan enligt utskottet också riktas mot att vägande skäl som hänför sig till den läropliktiges livssituation och som hindrar fullgörandet av läroplikten ska utgöra grund för avbrytande av läroplikten. Enligt grundlagsutskottets utlåtande måste regleringen ändras så att den bättre tryggar barnets rätt till undervisning. Kulturutskottet anser att en åtstramning av möjligheten att avbryta läroplikten för viss tid som gäller alla läropliktiga barn enligt grundlagsutskottets utlåtande är ytterst motiverad.

Kulturutskottet föreslår att 1 mom. 3 punkten ändras så att den lyder som följer: ”3) under en tillfällig vistelse utomlands som varar i minst en månad, om den läropliktige utomlands deltar i utbildning som motsvarar fullgörandet av läroplikten eller han eller hon annars kan anses fullgöra sin läroplikt under vistelsen utomlands,” På basis av inkommen utredning konstaterar kulturutskottet att det vid läropliktsutbildning på andra stadiet ofta är möjligt att fullgöra läroplikten även under tillfällig vistelse utomlands utan att avbryta fullgörandet av läroplikten, om den studerande så önskar, eftersom studierna på andra stadiet möjliggör flexibla sätt att förvärva kunskaper och bedriva självständiga studier.

Enligt grundlagsutskottet bör fullgörandet av läroplikten på grund av sjukdom eller skada endast i mycket exceptionella fall kunna avbrytas närmast i situationer där sjukdomen eller skadan hindrar fullgörandet av läroplikten helt och hållet och i första hand försöka trygga den läropliktiges möjligheter att fullgöra sin läroplikt genom skäliga anpassningar, personliga stödåtgärder och individualisering. Dessa utgångspunkter ska tryggas genom lag. En ändring av 7 § i lagförslag 1 om avbrytande av läroplikten är enligt grundlagsutskottet till denna del en förutsättning för att lagen ska kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Kulturutskottet föreslår att det till 3 mom. fogas en bestämmelse som beaktar det som konstateras i grundlagsutskottets utlåtande. I samband med sjukdom eller skada (1 mom. 1 punkten) och av orsaker som hänför sig till svåra livssituationer (1 mom. 4 punkten) är det primära att läroplikten fullgörs genom individuella val, stödåtgärder och uppdatering av den individuella studieplanen. Ordalydelsen i 1 mom. 1 och 4 punkten förutsätter att orsaken ska hindra fullgörandet av läroplikten, varför enbart en sjukdom eller skada inte heller enligt propositionen kan utgöra en grund för att avbryta fullgörandet av läroplikten. Utskottet anser att det är mycket viktigt att avsaknaden av nödvändiga stödåtgärder eller rimliga anpassningar inte kan vara orsaken till att läroplikten avbryts. Det allmänna är skyldigt att se till att var och en har möjlighet att delta i utbildning i enlighet med sin förmåga och sina särskilda behov.

Betänkande KuUB 15/2020 rd

8§. Fullgörande av läroplikten under tiden för förlust av studierätt för viss tid. Grundlagsutskottet anser att bestämmelserna om när en läropliktig anses ha avgått till sina mål delvis kan jämföras med disciplinära påföljder, eftersom det i dem föreskrivs om en negativ påföljd för klandervärt förfarande. Att en läropliktig anses ha avgått är till sin natur ett förvaltningsbeslut som på ett betydande sätt ingriper i den grundläggande fri- och rättigheten att få grundläggande utbildning och samtidigt begränsar fullgörandet av den lagstadgade läroplikten. Det kan på synnerligen ringa grunder anses att en läropliktig har avgått. I exempelvis i 8 § i läropliktslagen föreskrivs det att om en läropliktig inte följer den plan som utarbetats för en avstängning från fullgörande av läroplikten för viss tid, tillämpas vad som i den lag som gäller utbildningen i fråga och i 13 § i läropliktslagen föreskrivs om att en studerande anses ha avgått. I regleringen ingår till exempel inte något krav på att försummelsen ska vara väsentlig. Grunderna för att en studerande ska anses ha avgått har delvis också reglerats på ett vagt och mångtydigt sätt. Med tanke på proportionalitetskravet är det av betydelse att det inte heller som förutsättning för tillämpningen av bestämmelserna om avgång har föreskrivits någon skyldighet att med lindrigare och styrande medel handleda den studerande att fullgöra sin skyldighet.

Enligt grundlagsutskottets utlåtande ska tröskeln för att en läropliktig anses ha avgått vid behov ses över och höjas i respektive bestämmelse. Genom bestämmelserna ska det också enligt grundlagsutskottet säkerställas att bedömningen av när en läropliktig anses ha avgått betraktas som en sista utväg i förhållande till lindrigare och styrande metoder.

Med beaktande av ställningstagandena i grundlagsutskottets utlåtande föreslår kulturutskottet att man i 8 § i läropliktslagen beaktar eventuella godtagbara grunder för underlåtelse att iaktta skyldigheter samt hur väsentlig underlåtenheten är. Dessutom föreslår ministeriet att det till bestämmelsen fogas en skyldighet, enligt vilken utbildningsanordnaren innan det fattas beslut om att en läropliktig anses ha avgått ska meddela den läropliktige samt dennes vårdnadshavare och någon annan laglig företrädare att den läropliktige kan anses ha avgått, om han eller hon inte iakttar bestämmelserna i paragrafen. Den föreslagna meddelandeskyldigheten tryggar att man innan en läropliktig anses ha avgått först med lindrigare och styrande medel leder honom eller henne att fullgöra sin läroplikt.

10§. Skyldighet att söka till utbildning efter den grundläggande utbildningen. Enligt 1 mom. ska läropliktiga söka till sådan utbildning som avses i 4 § före utgången av den sista årskursen inom den grundläggande utbildningen eller före utgången av den grundläggande utbildningen för vuxna.

Under sakkunnigutfrågningen betonades behovet av att få information om en läropliktigs eventuella ansökan till utbildning och föreslogs det att 1 mom. kompletteras så att sökanden ska delta i gemensam ansökan eller på något annat sätt visa att han eller hon har sökt till utbildning. Å andra sidan har det också betonats att den studerande inte ska åläggas skyldighet på eget initiativ göra en anmälan, utan endast skyldighet att lämna uppgifter på begäran, om uppgifterna inte framgår av registren på det sätt som föreslås i 11 § 3 mom. i lagförslaget.

Utskottet anser att det är nödvändigt att komplettera 1 mom. med ett omnämnande av att den studerande ska söka sig till utbildning genom riksomfattande ansökningsförfaranden eller på något annat sätt.

Betänkande KuUB 15/2020 rd

Enligt inkommen utredning bör ordalydelsen i bestämmelsen om ansökningsskyldighet i 2 mom. preciseras så att den också beaktar de studerande som fullgör sin läroplikt i sådan utbildning i samiska språket och den samiska kulturen som avses i lagen om Sameområdets utbildningscentral eller i sådan utbildning för invandrare vid folkhögskolor som avses i 5 § 2 mom. i läropliktslagen, eftersom ordalydelsen i 2 mom. nu inte klart täcker dessa utbildningsformer. Det är ändamålsenligt att dessa studerande söker sig antingen till examensinriktad utbildning eller vid behov till utbildning i övergångsskedet. Kulturutskottet föreslår att en preciserande mening fogas till 2 mom.

11 §.Handlednings- och tillsynsansvar i fråga om skyldigheten att söka till utbildning. Enligt inkommen utredning har det efter det att propositionen lämnats upptäckts att bestämmelsen i 11 § 1 mom. om handledningsansvar i samband med att den grundläggande utbildningen avslutas inte lämpar sig för de få situationer där lärokursen för den grundläggande utbildningen avläggs vid någon annan tidpunkt än vid vårterminens slut. Kulturutskottet föreslår därför att bestämmelserna i 2 mom. preciseras genom att det till tredje meningen fogas en hänvisning till den utbildning som avses i 1 mom.

I 4 mom. föreskrivs det att om en läropliktig inte före den tidpunkt som avses i 1 eller 2 mom. har inlett en utbildning enligt 4 §, ska den aktör som har handlednings- och tillsynsansvaret informera bland andra den läropliktiges vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare om att den läropliktige inte fullgör sin läroplikt.

Under sakkunnigutfrågningen har uppmärksamhet fästs vid tryggheten av de kulturella rättigheterna för barn som placerats utanför hemmet och deras vårdnadshavares rätt att få information och delta. Under vården utom hemmet har det organ som ansvarar för socialvården rätt att besluta bland annat om barnets undervisning, men vårdnadshavarens rätt att få information och rätt att delta i ordnandet av undervisningen kvarstår oberoende av omhändertagandet. Kulturutskottet anser det vara viktigt att trygga vårdnadshavarens lagstadgade rätt att få information och delta också i situationer där barnet placerats i vård utom hemmet och föreslår därför att den information som avses i 4 mom. ska lämnas till vårdnadshavaren och en annan laglig företrädare.

12 §. Utbildningsanordnarens handlednings- och tillsynsansvar. Enligt 3 mom. ska utbildningsanordnaren meddela den läropliktiges vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare om den läropliktige inte genomför sina studier i enlighet med studieplanen. Med hänvisning till det som konstaterats angående 11 § 4 mom. föreslår utskottet en motsvarande ändring i 12 § 3 mom.

Enligt 4 mom. ska utbildningsanordnaren i det fall att den läropliktige ämnar avbryta sina studier utreda om de stödåtgärder som den läropliktige omfattas av från utbildningsanordnarens sida är tillräckliga och vid behov hänvisa den läropliktige till andra ändamålsenliga tjänster.

Utifrån inkommen utredning anser kulturutskottet det vara nödvändigt att utvidga denna skyldighet också till en sådan situation som avses i 3 mom., där utbildningsanordnaren bedömer att den läropliktige inte genomför sina studier i enlighet med studieplanen. Utskottet anser det motiverat att dessa omständigheter bedöms redan tidigare, om det då förekommer brister i studieframgång, och inte först i situationer där studierna avbryts.

Betänkande KuUB 15/2020 rd

Utskottet föreslår att sista meningen i 4 mom. flyttas till ett nytt 5 mom. och ändras så att den gäller paragrafens 3 och 4 mom.

13§. När en läropliktig anses ha avgått. Enligt propositionsmotiven ska paragrafens bestämmelse om när en läropliktig anses ha avgått tillämpas när studierätten upphör på grunder som anges i 24 § i gymnasielagen, 97 § i lagen om yrkesutbildning, 25 i § i lagen om fritt bildningsarbete eller 18 § i lagen om utbildning som handleder för yrkesutbildning. Grundlagsutskottet konstaterar i sitt utlåtande att bestämmelserna i läropliktslagen således uppenbarligen inte lämpar sig för situationer där en persons studierätt har dragits in till exempel på grund av att han eller hon gjort sig skyldig till vissa brott med stöd av 81 § i lagen om yrkesutbildning. Det förblir enligt utlåtandet oklart hur en person fullgör sin läroplikt efter det och om han eller hon till exempel omfattas av skyldigheten att söka till utbildning. Grundlagsutskottet framhåller att kulturutskottet bör granska regleringen som helhet och precisera regleringen.

Kulturutskottet konstaterar utifrån inkommen utredning att den tolkning av tillämpningsområdet för 13 § som framförs i utlåtandet är riktig. Således ska 13 § i läropliktslagen inte tillämpas på indragning av studierätten enligt lagen om yrkesutbildning. Enligt uppgift har det vid beredningen inte ansetts ändamålsenligt att föreskriva om skyldighet att söka sig till en annan utbildning innan studierätten dras in, eftersom denna skyldighet till och med kan äventyra den studerandes rättskydd, om han eller hon åläggs att söka sig till en ny utbildning redan innan det har beslutats huruvida studierätten ska dras in eller inte. Om en läroplikts studierätt dras in med stöd av lagen om yrkesutbildning, ska han eller hon på basis av ansökningsskyldigheten enligt 10 § 3 mom. i läropliktslagen söka till annan läropliktsutbildning. Läropliktslagen innehåller inte någon uttrycklig bestämmelse om överföring av handlednings- och tillsynsansvaret i en situation där den läroplikts studierätt dras in. Kulturutskottet föreslår därför att anmälningsskyldigheten enligt 1 mom. utvidgas till att gälla också situationer där en läroplikts studierätt har dragits in med stöd av lagen om yrkesutbildning.

15§. Anvisande av studieplats. Grundlagsutskottet ansåg i sitt utlåtande att det med tanke på den läroplikts självbestämmanderätt är motiverat att det till förteckningen över omständigheter som ska beaktas i beslutet om anvisande av studieplats också fogas att den studerandes personliga önskemål i mån av möjlighet ska beaktas. Utskottet föreslår i detta syfte ett tillägg till 2 mom.

Studieplatsen ska enligt 2 mom. anvisas i utbildning på finska eller svenska enligt den läroplikts i 10 § i lagen om grundläggande utbildning avsedda undervisningsspråk. Enligt grundlagsutskottets uppfattning bör det inte heller finnas något absolut hinder i lagstiftningen för att en studieplats på den läroplikts önskemål ska kunna anvisas i utbildning på något annat språk. Utskottet noterar också att man i bestämmelserna om anvisande av studieplats inte beaktar andra i lagstiftningen identifierade undervisningsspråk än finska och svenska. Enligt grundlagsutskottets utlåtande bör regleringen kompletteras till denna del.

Kulturutskottet anser det motiverat att studieplatsen på basis av den studerandes personliga önskemål och färdigheter kan anvisas även i annan utbildning än sådan som ordnas på det undervisningsspråk som avses i 10 § i lagen om grundläggande utbildning. Utskottet föreslår att 2 mom. ändras så att studieplatsen kan anvisas i enlighet med den läroplikts personliga önskemål och

Betänkande KuUB 15/2020 rd

färdigheter även i utbildning som ordnas på något annat språk. Till exempel den som deltagit i finskspråkig grundläggande utbildning kan i enlighet med önskemål och färdigheter anvisas en studieplats i svenskspråkig utbildning och vice versa. Bestämmelsen gör det också möjligt att anvisa en studieplats till exempel i utbildning på samiska, teckenspråk eller främmande språk till den del handledande utbildning ordnas på ovannämnda språk.

Enligt grundlagsutskottets utlåtande framgår det inte tillräckligt tydligt av den föreslagna paragrafen att fullgörande av läroplikt inte innebär skoltvång. Regleringen ska enligt utlåtandet preciseras så att det av den också framgår alternativa sätt att fullgöra läroplikten som i mindre grad begränsar personens övriga grundläggande fri- och rättigheter. Det är enligt utlåtandet ett villkor för att lagförslag 1 ska kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Kulturutskottet föreslår att det i enlighet med grundlagsutskottets utlåtande fogas laghänvisningar till alternativa sätt att genomföra utbildningarna utan att delta i undervisningen enligt gymnasielagen och lagen om yrkesutbildning (nytt 5 mom.).

Om en läropliktig som saknar studieplats inte frivilligt har sökt till utbildning eller inte har fått en studieplats efter att ha fått handledning, är det boendekommunens uppgift att som sista alternativ fatta ett beslut om anvisa den läropliktige en studieplats. Under sakkunnigutfrågningen har det framförts oro för att utbildningsanordnarna kan bli tvungna att ta emot studerande som inte lämpar sig för dem.

Utskottet konstaterar att ansökan om och erhållande av tillstånd att ordna handledande utbildning eller handledande utbildning för arbete och ett självständigt liv är förenade med att läropliktiga kan anvisas till utbildningen. I 3 mom. föreskrivs om ett samrådsförfarande som syftar till att utbildningsanordnaren ska kunna uttrycka sin åsikt om huruvida utbildningsanordnaren har möjlighet att anta den studerande i fråga. Enligt inkommen utredning har den huvudsakliga tanken med samrådsförfarandet varit att utreda just behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses. Alla läroanstalter har inte rätt att erbjuda krävande särskilt stöd inom ramen för sitt anordnartillstånd.

Kulturutskottet ser det som viktigt att man genom praktiska åtgärder söker den bästa studieplatsen för varje läropliktig. Utskottet föreslår att 1 mom. preciseras så att om det bedöms att den läropliktige behöver krävande särskilt stöd, ska han eller hon anvisas studieplats i utbildning hos en utbildningsanordnare som enligt anordnartillståndet är skyldig att ordna utbildning för studerande som har rätt till krävande särskilt stöd.

Utskottet föreslår dessutom att 2 mom. kompletteras så att man vid anvisandet av studieplats utöver den läropliktiges behov av särskilt stöd också ska beakta behovet av krävande särskilt stöd.

16§. Rätt till avgiftsfri utbildning. Läropliktslagen ska inte omfatta sådana barn som inte anses vara stadigvarande bosatta i Finland enligt lagen om hemkommun. Dessa har dock i enlighet med nuvarande praxis rätt till sådan grundläggande utbildning som avses i lagen om grundläggande utbildning samt möjlighet att söka sig till annan utbildning via den fria ansökningsrätten. Enligt ett sakkunnigyttrande framgår den begränsning av tillämpningsområdet som nämns i motiveringen inte av lagen, vilket leder till att 16 och 17 § i enlighet med sina ordalydelser verkar lämpa sig även för andra än läropliktiga.

Betänkande KuUB 15/2020 rd

För att säkerställa en korrekt tolkning av paragrafen föreslår kulturutskottet att 5 mom. ändras så att det lyder som följer: ”Bestämmelserna i denna paragraf och 17 § tillämpas inte på studerande som är eller har varit läropliktiga enligt denna lag. Bestämmelserna i denna paragraf tillämpas dock inte på studier som har inletts efter utgången av det kalenderår då den studerande fyller 20 år.”

17§. Avgiftsfrihetens omfattning. Grundlagsutskottet ansåg i sitt utlåtande att det är nödvändigt att begränsningen av avgiftsfriheten i 17 § 1 mom. i läropliktslagen preciseras så att den inte täcker alla redskap som behövs i utbildningar som betonar särskilda intressen. Det är enligt utlåtandet ett villkor för att lagförslag 1 ska kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Enligt utlåtandet kan begränsningen preciseras till exempel utifrån de omständigheter som nämns i motiveringen till lagrummet. I propositionens motiv till bestämmelsen konstateras det att de instrument som avses i bestämmelsen är till exempel de musikinstrument och idrottsredskap som behövs i gymnasier som fått en särskild utbildningsuppgift eller i vissa yrkesexamina. Med särskilda intressen avses sådana färdighet eller intressen som den studerande har sysslat med redan innan studierna i fråga inleddes och där en viss färdighetsnivå är en förutsättning för att en studerande ska antas till utbildningarna i fråga. Det kan vara till exempel förmåga att spela ett instrument eller behärska av en viss idrottsgren. Det är fråga om personliga redskap och vanligtvis använder den studerande dem också innan utbildning inleds och efter att den slutförts.

Kulturutskottet föreslår att avgiftsfriheten avgränsas så att den inte omfattar musikinstrument, sportutrustning eller andra motsvarande redskap och tillbehör som behövs i utbildningar som betonar särskilda intressen och som är avsedda för den studerandes personliga bruk och kan användas också utanför undervisningen.

Enligt grundlagsutskottets utlåtande tyder sambandet mellan 16 och 17 § i förslaget till läropliktslag och de motiv som framförts för 17 § på att 31 § i lagen om grundläggande utbildning på samma sätt som i nuläget ska tillämpas på avgiftsfriheten i utbildning enligt lagen om grundläggande utbildning, och att de undantag från avgiftsfriheten som avses i 17 § kan tillämpas endast på läroplikt som fullgörs efter utbildning enligt lagen om grundläggande utbildning. Det är enligt grundlagsutskottet nödvändigt att avgränsa tillämpningsområdet för 17 § i förslaget till läropliktslag utifrån detta. Denna avgränsning är enligt utlåtandet ett villkor för att lagförslag 1 ska kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Kulturutskottet delar grundlagsutskottets tolkning av propositionsmotiven och föreslår en precisering i 4 mom. enligt vilken denna paragraf ska tillämpas endast på läropliktsutbildning efter den grundläggande utbildningen.

Många sakkunniga har påpekat att studerande med funktionsnedsättning som behöver stödåtgärder ska ges tillräcklig handledning och rådgivning om hur man ansöker om olika stödåtgärder. Enligt inkommen utredning kan en bestämmelse om denna rådgivningsskyldighet fogas uttryckligen till läropliktslagen.

Utskottet föreslår att paragrafen kompletteras med ett nytt 5 mom. Där konstateras det att särskilda bestämmelser gäller för andra tjänster och stödåtgärder som ordnas för studerande på grund av

Betänkande KuUB 15/2020 rd

deras funktionsnedsättningar, och att utbildningsanordnaren tillsammans med den läropliktige och dennes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare ska utreda behovet av tjänster och stödåtgärder samt hänvisa den läropliktige att söka de tjänster och stödåtgärder som behövs.

19§. Inkvarteringsersättning för läropliktiga. I ett sakkunnigyttrande har det framförts att bestämmelserna om inkvarteringsersättning och reseersättning i läropliktslagen inte omfattar utbildning som handleder för examensutbildning, utan endast gymnasieutbildning och yrkesutbildning. Enligt inkommen uppgift har dessa studerande rätt till inkvarterings- och reseersättning enligt bestämmelserna i 19, 20 och 21 § i lagförslaget. Enligt utredningen kan bestämmelserna vid behov preciseras. Rätt till inkvarteringsersättning har enligt 4 mom. också en läropliktig som studerar inom den utbildning som handleder för examensutbildning, om förutsättningarna för beviljande av inkvarteringsersättning annars uppfylls.

Kulturutskottet anser det vara mycket viktigt att rätten till inkvarterings- och reseersättning enligt bestämmelserna är helt klar för en läropliktig som studerar inom utbildning som handleder för examensutbildning eller inom utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv. Därför föreslår utskottet att 4 mom. kompletteras med grunder för erhållande av inkvarteringsersättning.

21§. Reseersättning till läropliktiga. Med hänvisning till vad som konstateras i 19 § föreslår utskottet att det till 1 mom. fogas en hänvisning till de förutsättningar för beviljande av inkvarteringsersättning som avses i 19 § 1 och 2 punkten i en situation där den läropliktige inte har rätt att bo i ett elevhem på veckoslut och det är fråga om hans eller hennes rätt till reseersättning.

24§. Sökande av ändring. Omprövning av beslut om anvisande av studieplats får enligt paragrafens 1 mom. begäras hos regionförvaltningsverket, och ändring i beslut med anledning av begäran om omprövning får sökas genom besvär i förvaltningsdomstol. Ett beslut av förvaltningsdomstolen i ärendet får enligt 2 mom. inte överklagas genom besvär. Grundlagsutskottet fäster i sitt utlåtande vikt vid betydelsen av beslutet om anvisande av en studieplats med tanke på den läropliktiges rättigheter och vid att det är fråga om en ny typ av reglering om vilken det således saknas tidigare rättspraxis. Utskottet anser det inte uppenbart att det är fråga om ett mindre undantag från rätten att söka ändring. Enligt grundlagsutskottets utlåtande är det motiverat att på sökande av ändring i förvaltningsdomstolens beslut om anvisande av en studieplats tillämpa bestämmelserna i lagen om rättegång i förvaltningsärenden. Kulturutskottet föreslår att 2 mom. ändras i enlighet med grundlagsutskottets utlåtande.

Enligt inkommet utlåtandet verkar bestämmelsen i 24 § 2 mom. — ”Bestämmelser om sökande av ändring i förvaltningsdomstol i övrigt finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019)” — hänvisa endast till undantag som gäller besvärsförbud och verkställighet, trots att bestämmelsen också bör hänvisa till att de beslut om vilka det inte föreskrivs i 1 mom. får överklagas genom besvär på det sätt som föreskrivs i lagen om rättegång i förvaltningsärenden.

På basis av inkommen utredning föreslår kulturutskottet att bestämmelsen förtydligas så att den materiella hänvisningen till lagen om rättegång i förvaltningsärenden skiljs från 2 mom. i ett separat moment (3 mom.), varvid det tydligare hänvisas till andra beslut som avses i lagen och inte enbart till de undantag som föreskrivs i momentet i fråga.

Betänkande KuUB 15/2020 rd

Lagförslag 2

3§. Utbildningsanordnare. Enligt 1 mom. krävs det anordnartillstånd för att ordna utbildning som handleder för examensutbildning. Enligt inkommen utredning omfattar bestämmelsens ordalydelse inte statliga läroanstalter. Tillstånd att ordna utbildning enligt lagen om grundläggande utbildning, gymnasielagen och lagen om yrkesutbildning beviljas inte statliga läroanstalter, utan ordnandet av utbildning vid statliga läroanstalter baserar sig på ett beslut om detta.

Kulturutskottet föreslår att det till 3 § 1 mom. fogas bestämmelser om handledande utbildning som ordnas vid en statlig läroanstalt som följer: ”Utbildning som handleder för examensutbildning kan genom beslut av undervisnings- och kulturministeriet ordnas också vid en statlig läroanstalt. På ordnande av utbildning vid en statlig läroanstalt tillämpas bestämmelserna i 4—6 §.”

4§. Beviljande av tillstånd att ordna utbildning. Med hänvisning till vad som konstaterats ovan i samband med 3 § föreslår utskottet att omnämmandet av en sådan statlig läroanstalt som avses i 8 § i lagen om grundläggande utbildning stryks som onödigt i 1 mom.

7§. Samarbete och anskaffning av utbildning. Sakkunniga har betonat att det tydligt bör föreskrivas att förvaltningsbeslut och andra åtgärder som hänför sig till utövning av offentlig makt ligger under utbildningsanordnarens ansvar.

Enligt inkommen utredning möjliggör bestämmelsen i 2 mom. endast anskaffning av utbildning av de aktörer som nämns i bestämmelsen, men föreskriver inte möjligheten att föra över sådana förvaltningsbeslut som avses i lagen på andra. På basis av utredningen finns det dock anledning att precisera bestämmelsen så att ett förvaltningsbeslut som gäller bedömningen av en studerande kan fattas endast av en sådan aktör som enligt lag har rätt att bedöma kunnandet i utbildningen i fråga. Utskottet föreslår ett tillägg om detta i 2 mom.

18§. När studerande anses ha avgått. Med hänvisning till den informationsskyldighet som fogats till 8 § i lagförslag 1 föreslår kulturutskottet att 4 mom. preciseras på motsvarande sätt.

25§. Sökande av ändring. Med hänvisning till vad som konstaterats ovan i samband med 24 § i lagförslag 1 föreslår utskottet att 4 mom. förtydligas så att den materiella hänvisningen till lagen om rättegång i förvaltningsärenden avskiljs i ett separat moment (5 mom.), varvid det tydligare hänvisas till andra beslut som avses i lagen och inte enbart till de undantag som föreskrivs i momentet i fråga.

Lagförslag 4

24§. Studierättens upphörande. Med hänvisning till den informationsskyldighet som fogats till 8 § i lagförslag 1 föreslår kulturutskottet att 4 mom. preciseras på motsvarande sätt.

Lagförslag 5

11 §. Dimensioneringsgrunder för, omfattningen av och tiden för genomförande av utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv. Enligt inkommen utredning har det i propositionen av misstag föreslagits att bestämmelsen om omfattningen av den utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv i den gällande paragrafens 2 mom. ska strykas ur bestämmelsen. Utbildningens omfattning är 60 kompetenspoäng i den gällande lagen.

Kulturutskottet föreslår att motsvarande bestämmelse skrivs in i 1 mom.

97 §. När studerande anses ha avgått. Med hänvisning till den informationsskyldighet som fogats till 8 § i lagförslag 1 föreslår kulturutskottet att 4 mom. preciseras på motsvarande sätt.

Lagförslag 6

25 i §. När studerande anses ha avgått. I paragrafen föreskrivs det om situationer där en studerande kan anses ha avgått. Vid sakkunnigutfrågningen hänvisades det till motsvarande bestämmelser i gymnasielagen och lagen om yrkesutbildning, i vilka det ingår en hänvisning till att bestämmelser om att en läropliktig anses ha avgått också finns i 13 § i läropliktslagen. Kulturutskottet anser det motiverat att till 2 mom. foga en motsvarande informativ bestämmelse.

Utskottet föreslår att ett skrivfel rättas i 2 mom. i den finska språkdräkten. Ändringen påverkar inte den svenska språkdräkten.

25 1 § Sökande av ändring. Kulturutskottet föreslår att paragrafens rubrik ändras så att den lyder ”Sökande av ändring i beslut om utbildning som riktar sig till läropliktiga”, så att den skiljer sig från 22 §, där det också föreskrivs om ändringssökande.

Utskottet föreslår att 1 mom. preciseras så att det tillämpas endast på beslut som meddelats i ärenden som avses i 7 a kap., eftersom bestämmelser om sökande av ändring i andra beslut som avses i lagen finns i 22 §.

Med hänvisning till vad som konstaterats ovan i samband med 24 § i lagförslag 1 föreslår utskottet att 3 mom. förtydligas så att den materiella hänvisningen till lagen om rättegång i förvaltningsärenden avskiljs i ett separat moment (4 mom.), varvid det tydligare hänvisas till andra beslut som avses i lagen och inte enbart till de undantag som föreskrivs i momentet i fråga.

Lagförslag 7

Ikraftträdandebestämmelsen. Enligt inkommen utredning finns det anledning att ändra bestämmelserna i 2—4 mom. i ikraftträdandebestämmelsen. Behovet av korrigeringar beror för det första på de ändringar som gäller periodiseringen av finansieringen i den kompletterande budgetproposition som överlämnades till riksdagen den 19 november 2020. Det tilläggsanslag som anvisats för gymnasieutbildning och som reserverats för utvidgning av läroplikten riktas i högre grad till finansåret 2021 jämfört med propositionen och i mindre utsträckning till finansåret 2023. Utskottet föreslår behövliga ändringar i 2 och 3 mom. i ikraftträdandebestämmelsen.

Betänkande KuUB 15/2020 rd

Ändringsbehovet föranleds också av det fel i ikraftträdandebestämmelsen som gäller viktcoefficien enligt 24 § 1 mom. Enligt propositionen tillämpas viktcoefficien i 24 § 1 mom. första gången när finansiering beviljas för finansåret 2024. Lagens 24 § 1 mom. gäller dock beräkningen av priset per enhet, som baserar sig på de riksomfattande totalkostnaderna för året före det år som föregår det år då priserna per enhet bestäms. Således ska tilläggsanslagen för utvidgning av läroplikten påverka beräkningen av de priser per enhet som avses i detta moment först från och med finansieringen för finansåret 2024, då de faktiska kostnaderna för år 2021 används. Efter som anslagen för utvidgning av läroplikten ökar stegvis 2021—2024 och når sitt fulla belopp finansåret 2024, ska viktcoefficien enligt 24 § 1 mom., som baserar sig på fullt tilläggsanslag, tillämpas första gången när finansiering beviljas för finansåret 2027, varvid de faktiska kostnaderna för finansåret 2024 används som grund. I den finansiering som beviljas för finansåren 2021—2023 ska viktcoefficien hållas på nuvarande nivå och under finansåren 2024—2026 gradvis förändras i förhållande till ökningen av tilläggsanslagen.

Kulturutskottet föreslår behövliga ändringar i 4 mom. i ikraftträdandebestämmelsen.

Lagförslag 12.

9§. Ansvar för anordnandet. Det har föreslagits att elevhälsotjänsterna utvidgas genom en ändring av tillämpningsområdet för 1 §. Nya studerandegrupper som omfattas av organiseringsansvaret är läropliktiga som studerar inom sådan utbildning som avses i 7 a kap. i lagen om fritt bildningsarbete eller inom sådan utbildning för fritt bildningsarbete för invandrare som avses i 5 § 2 mom. i läropliktslagen och som genomför gymnasiestudier i enlighet med läroplanen för vuxna eller studerar inom utbildning för yrkesexamen.

Enligt utredning förutsätter detta också att 9 §, där det föreskrivs om ansvaret för att ordna tjänster, ändras. Utskottet föreslår ett tillägg om dessa studerandegrupper i 2 mom. Bestämmelsens uttryck ”yrkesutbildning” preciseras i 1 §, där det fastställs vilka former av yrkesutbildning som omfattas av lagens tillämpningsområde.

Ingressen och lagens rubrik. Med hänvisning till kommentaren till 9 § föreslår utskottet motsvarande ändringar i ingressen och lagens rubrik. I rubrikens svenska språkdräkt rättas samtidigt ett språkfel.

Lagförslag 29

52 a §. Kulturella rättigheter under tiden för vård utom hemmet. Enligt utredning finns det anledning att beakta att läroplikten utvidgas till utbildning på andra stadiet också i 52 a § i barnskyddslagen, där det föreskrivs om de kulturella rättigheterna under tiden för vård utom hemmet. Utskottet föreslår att det till 1 mom. fogas en hänvisning till den föreslagna läropliktslagen och att de ändringar i ordalydelsen som följer av detta görs i paragrafen.

Ingressen och lagens rubrik. Med hänvisning till vad som konstateras i 52 a § föreslår utskottet att lagens rubrik och ingress ändras på motsvarande sätt.

Betänkande KuUB 15/2020 rd

FÖRSLAG TILL BESLUT

Kulturutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslag 3, 8—11, 13—28 och 30 i proposition RP 173/2020 rd utan ändringar.

Riksdagen godkänner lagförslag 1, 2, 4—7, 12 och 29 i proposition RP 173/2020 rd med ändringar. (Utskottets ändringsförslag)

Riksdagen forkastar åtgärdsmotionerna AM 1/2020 rd och AM 141/2020 rd.

Riksdagen godkänner 22 uttalanden. (Utskottets förslag till uttalanden)

Utskottets ändringsförslag

1.

Läropliktslag

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Läropliktens mål

Läroplikten har som mål att för alla trygga de grundläggande kunskaper och den bildning som behövs i livet och i samhället samt att främja lika möjligheter att utveckla sig själv enligt förmåga och behov.

Därtill har läroplikten som mål att höja utbildnings- och kompetensnivån, minska skillnaderna i lärande och öka likabehandlingen, jämlikheten och barns och ungas välfärd i utbildningen.

I fråga om målen för den undervisning och utbildning som hör till läroplikten föreskrivs särskilt.

Betänkande KuUB 15/2020 rd

2 §

När läroplikten börjar och upphör

Barn som har sin vanliga vistelseort i Finland är läropliktiga.

Läroplikten börjar vid ingången av det i lagen om grundläggande utbildning (628/1998) avsedda läsåret det år då barnet fyller 7 år.

Om barnet på grund av funktionsnedsättning eller sjukdom uppenbart inte på nio år kan nå de mål som ställts för den grundläggande utbildningen i lagen om grundläggande utbildning, blir barnet läropliktigt ett år tidigare än vad som anges i 2 mom. (*förlängd läroplikt*).

Läroplikten upphör när den läropliktige fyller 18 år eller när den läropliktige före det med godkänt resultat har avlagt en sådan examen som avses i lagen om studentexamen (502/2019) eller lagen om yrkesutbildning (531/2017) eller en motsvarande utbildning på Åland eller utländsk utbildning.

2 kap.

Fullgörande av läroplikten

3 §

Fullgörande av läroplikten i den grundläggande utbildningen

Bestämmelser om fullgörande av läroplikten i den grundläggande utbildningen finns i 26 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning.

Den som omfattas av förlängd läroplikt ska det år läroplikten börjar delta i förskoleundervisning enligt 26 a § i lagen om grundläggande utbildning.

Läropliktiga kan också delta i sådan förberedande undervisning före den grundläggande utbildningen som avses i 5 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning.

4 §

Fullgörande av läroplikten efter slutförande av den grundläggande utbildningen

Läropliktiga ska efter slutförande av den i lagen om grundläggande utbildning avsedda grundläggande utbildningens lärokurs börja fullgöra gymnasieutbildningens lärokurs enligt gymnasielagen (714/2018) ~~och studentexamen som avläggs som avslutning på gymnasieutbildningen~~ eller yrkesinriktad grundexamen eller yrkesexamen enligt lagen om yrkesutbildning. **En läropliktig kan också avlägga studentexamen enligt lagen om studentexamen.**

Läroplikten kan dock fullgöras även i

- 1) utbildning enligt lagen om utbildning som handleder för examensutbildning (/),
- 2) utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv enligt lagen om yrkesutbildning,
- 3) utbildning enligt 7 a kap. i lagen om fritt bildningsarbete (632/1998) i en folkhögskola under högst ett års tid, i sådan utbildning för studerande med svår funktionsnedsättning som avses i 25 b § 3 mom. i den lagen dock under den tid utbildningen i fråga varar,

Betänkande KuUB 15/2020 rd

4) utbildning i samiska och samisk kultur enligt lagen om Sameområdets utbildningscentral (252/2010) som varar minst en termin, om den läropliktige är same,

5) grundläggande utbildning för vuxna enligt 46 § i lagen om grundläggande utbildning eller utbildning som avses i lagen om fritt bildningsarbete på det sätt som föreskrivs nedan i 5 §.

Vad som i denna lag föreskrivs om utbildningsanordnare tillämpas också på utbildningsanordnare i grundläggande utbildning och på huvudmän för läroanstalter, om inte något annat föreskrivs i denna lag.

En läropliktig anses fullgöra sin läroplikt även om han eller hon studerar i utbildning som motsvarar utbildning enligt denna lag på Åland eller utomlands.

5 §

Fullgörande av läroplikten i vissa situationer

Läropliktiga som har slutfört den grundläggande utbildningens lärokurs eller motsvarande studier men som saknar tillräckliga kunskaper i finska eller svenska för att genomgå utbildning efter den grundläggande utbildningen kan fullgöra läroplikten genom att delta i grundläggande utbildning för vuxna.

En läropliktig som slutfört den grundläggande utbildning som avses i 26 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning och som saknar tillräckliga kunskaper i finska eller svenska för att genomgå utbildning efter den grundläggande utbildningen kan fullgöra läroplikten i sådan utbildning vid en folkhögskola där man följer de grunder i läroplanen för integrationsutbildningen för vuxna invandrare som avses i 20 § 2 mom. i lagen om främjande av integration (1386/2010) eller den rekommendation till läroplan för utbildning för invandrare som Utbildningsstyrelsen har utarbetat.

En läropliktig som inte har slutfört den grundläggande utbildningens lärokurs vid utgången av läsåret det kalenderår då han eller hon fyller 17 år kan fullgöra läroplikten genom att delta i grundläggande utbildning för vuxna eller i sådan andra utbildning som avses i 4 §. Vid antagning av studerande tillämpas då vad som föreskrivs om grunderna för antagning av studerande i de lagar som gäller utbildningen i fråga.

6 §

Tillräckliga framsteg i studierna

Framstegen i de studier som omfattas av läroplikten ska **följa den läropliktiges individuella studieplan.**

7 §

Avbrytande av fullgörandet av läroplikten

Läropliktiga har rätt att avbryta fullgörandet av läroplikten för viss tid

- 1) på grund av en långvarig sjukdom eller skada som hindrar fullgörandet av läroplikten,
- 2) under moderskaps-, faderskaps- eller föräldraledigheten,

Betänkande KuUB 15/2020 rd

3) under en tillfällig vistelse utomlands som varar i minst en månad, om den läropliktige utomlands deltar i utbildning som motsvarar fullgörandet av läroplikten eller han eller hon annars kan anses fullgöra sin läroplikt under vistelsen utomlands,

4) på grund av något annat vägande skäl som hänför sig till den läropliktiges livssituation och som hindrar fullgörandet av läroplikten.

En läropliktig har rätt att avbryta fullgörandet av läroplikten tills vidare, om den sjukdom eller skada som hindrar fullgörandet av läroplikten är av bestående natur.

Beslut om avbrytande av fullgörandet av läroplikten fattas efter ansökan. Innan beslutet fattas ska det utredas om läroplikten i de situationer som avses i 1 mom. 1 och 4 punkten kan fullgöras med hjälp av individuella val, individualisering, nödvändiga stödåtgärder och rimliga anpassningar.

Utbildningsanordnaren beslutar om avbrytande av fullgörandet av läroplikten. Om den läropliktige inte är studerande hos någon utbildningsanordnare, beslutar den läropliktiges boendekommun om avbrytandet. Utbildningsanordnaren ska anmäla den läropliktiges identifierings- och kontaktuppgifter till den läropliktiges boendekommun, om fullgörandet av läroplikten avbryts tills vidare.

8 §

Fullgörande av läroplikten under tiden för förhust av studierätt för viss tid

Om en läropliktig i utbildning enligt 4 § har avstängts från läroanstalten för viss tid eller om hans eller hennes studierätt har indragits, ska utbildningsanordnaren tillsammans med den läropliktige och dennes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare utarbeta en plan för fullgörandet av läroplikten under avstängningen från läroanstalten för viss tid eller indragningen av studierätten. Den läropliktige ska i enlighet med planen främja sina studier självständigt eller i andra lärmiljöer än vid läroanstalten eller på arbetsplatsen.

En läropliktig har rätt att få sådan undervisning och handledning som möjliggör att studierna framskrider enligt planen. Den läropliktige har rätt till de tjänster som avses i lagen om elev- och studerandevård (1287/2013).

Om den läropliktige utan grundad anledning inte deltar i utarbetandet av planen eller i väsentlig grad underlåter att följa den plan som har utarbetats, tillämpas vad som i den lag som gäller utbildningen i fråga och nedan i 13 § föreskrivs om att en studerande anses ha avgått. Innan en läropliktig anses ha avgått ska utbildningsanordnaren meddela den läropliktige samt dennes vårdnadshavare och någon annan laglig företrädare att den läropliktige kan anses ha avgått, om han eller hon inte iakttar bestämmelserna i denna paragraf.

Betänkande KuUB 15/2020 rd

3 kap.

Handlednings- och tillsynsansvar för fullgörandet av läroplikten

9 §

Vårdnadshavarens tillsynsansvar

Den läropliktiges vårdnadshavare ska se till att den läropliktige fullgör läroplikten.

10 §

Skyldighet att söka till utbildning efter den grundläggande utbildningen

Läropliktiga ska genom de riksomfattande ansökningsförfarandena eller på annat sätt söka till sådan utbildning som avses i 4 § före utgången av den sista årskursen inom den grundläggande utbildningen eller före utgången av den grundläggande utbildningen för vuxna.

Läropliktiga som genomgår utbildning som handleder för examensutbildning eller utbildning som avses i 7 a kap. i lagen om fritt bildningsarbete ska innan utbildningen avslutas söka till utbildning enligt 4 § 1 mom. En läropliktig som fullgör utbildning enligt 4 § 2 mom. 4 punkten eller 5 § 2 mom. ska innan utbildningen slutförs söka till sådan utbildning som avses i 4 §.

En läropliktig ska söka till utbildning enligt 4 §, om han eller hon ämnar avbryta sina studier, om fullgörandet av studierna upphör innan läroplikten upphör eller om den läropliktige annars saknar en studieplats enligt 4 §.

Skyldigheten att söka till utbildning fortsätter om den läropliktiga inte får eller tar emot en studieplats.

11 §

Handlednings- och tillsynsansvar i fråga om skyldigheten att söka till utbildning

Anordnare av grundläggande utbildning har till uppgift att handleda och övervaka att en läropliktig elev fullgör sin skyldighet enligt 10 § 1 mom. att söka till utbildning. Undervisnings- och kulturministeriet beslutar årligen om den tidpunkt när anordnare av grundläggande utbildning senast ska utreda om läropliktiga som avses i detta moment har inlett sådan utbildning som avses i 4 §. Handlednings- och tillsynsansvaret för anordnare av grundläggande utbildning upphör när handlednings- och tillsynsansvaret för utbildningsanordnare som avses i 12 § börjar eller senast vid ovan avsedda tidpunkt som ministeriet bestämmer.

Utbildningsanordnaren har till uppgift att handleda och övervaka att en läropliktig som studerar hos utbildningsanordnaren fullgör sin skyldighet enligt 10 § 2 mom. att söka till utbildning. Handlednings- och tillsynsansvaret upphör när handlednings- och tillsynsansvaret för utbildningsanordnare som avses i 12 § börjar eller senast vid den i 1 mom. avsedda tidpunkt som ministeriet bestämmer. Om utbildning som avses i 1 mom. eller detta moment upphör vid en annan tidpunkt än vid utgången av vårterminen, upphör utbildningsanordnarens handlednings- och tillsynsansvar dock senast en månad efter att utbildningen avslutats.

Betänkande KuUB 15/2020 rd

Utbildningsanordnaren utreder den läropliktiges ansökan till utbildning och inledande av studier utifrån de uppgifter som förts in i de register som avses i lagen om nationella studie- och examensregister (884/2017). Läropliktiga ska på begäran av utbildningsanordnaren lämna en redogörelse över ansökningar till och inledande av studier, om uppgifterna inte framgår av de register som avses ovan.

Om en läropliktig inte före den tidpunkt som avses i 1 eller 2 mom. har inlett en utbildning enligt 4 §, ska den aktör som har handlednings- och tillsynsansvaret anmäla den läropliktiges identifierings- och kontaktuppgifter till den läropliktiges boendekommun och informera den läropliktiges vårdnadshavare **och** någon annan laglig företrädare om att den läropliktige inte fullgör sin läroplikt.

Läropliktiga har rätt att få tillräcklig elevhandledning eller studiehhandledning samt annan handledning för att fullgöra sina skyldigheter enligt 10 § att söka till utbildning.

12 §

Utbildningsanordnarens handlednings- och tillsynsansvar

En i 4 § avsedd utbildningsanordnarens handlednings- och tillsynsansvar börjar när den läropliktiga har inlett sina studier som studerande hos utbildningsanordnaren. Utbildningsanordnarens handlednings- och tillsynsansvar upphör när den läropliktiges studierätt eller läroplikt upphör.

Om läroplikten fullgörs som en särskild examen i enlighet med 36 § 3 mom. i gymnasielagen eller utan deltagande i examensutbildning i enlighet med 52 § 6 mom. i lagen om yrkesutbildning, svarar den utbildningsanordnare som handhar verkställandet av prov för en särskild examen eller den utbildningsanordnare som tar emot yrkesproven för den handledning och övervakning av fullgörandet av läroplikten som avses i denna paragraf.

Utbildningsanordnaren ska följa upp hur den läropliktiges studier framskrider och meddela den läropliktiges vårdnadshavare **och** någon annan laglig företrädare om den läropliktige inte genomför sina studier i enlighet med studieplanen.

Om en läropliktig ämnar avbryta sina studier ska utbildningsanordnaren tillsammans med den läropliktige och dennes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare utreda möjligheterna att avlägga studier i en annan lärmiljö eller att söka till någon annan utbildning. Vid behov ska alternativen utredas i samarbete med en annan utbildningsanordnare. ~~Utbildningsanordnaren ska dessutom utreda om de stödåtgärder som den läropliktige omfattas av från utbildningsanordnarens sida är tillräckliga och vid behov hänvisa den läropliktige till andra ändamålsenliga tjänster.~~

Utbildningsanordnaren ska i de situationer som avses i 3 och 4 mom. dessutom utreda om de stödåtgärder som den läropliktige omfattas av från utbildningsanordnarens sida är tillräckliga och vid behov hänvisa den läropliktige till andra ändamålsenliga tjänster. (Nytt)

13 §

När en läropliktig anses ha avgått

I fråga om utbildning enligt 4 § ska utbildningsanordnaren, innan beslut fattas om att en studerande anses ha avgått, utreda om den läropliktige har inlett nya i den paragrafen avsedda studier. Om den läropliktige inte har inlett nya studier, ska utbildningsanordnaren anmäla identifierings-

Betänkande KuUB 15/2020 rd

och kontaktuppgifterna för den läropliktige som avbrutit fullgörandet av läroplikten till den läropliktiges boendekommun och informera vårdnadshavaren eller någon annan laglig företrädare om att fullgörandet av läroplikten har avbrutits. Anmälningsskyldighet föreligger också när den läropliktiges studierätt har dragits in med stöd av lagen om yrkesutbildning.

Med avvikelse från vad som föreskrivs någon annanstans i lag kan en läropliktig anses ha avgått på basis av egen anmälan endast om den läropliktige har inlett nya studier som avses i 4 §.

14 §

Boendekommunens handlednings- och tillsynsansvar

Boendekommunens handlednings- och tillsynsansvar börjar när en i denna lag avsedd anmälan om en läropliktig har gjorts till den läropliktiges boendekommun. Boendekommunens handlednings- och tillsynsansvar upphör när den läropliktige har inlett en utbildning som avses i 4 §.

Den läropliktiges boendekommun ska dessutom handla och övervaka fullgörandet av läroplikten, om det inte har bestämts att handledningen och tillsynen ska skötas av någon annan aktör. En läropliktig som avses i 4 § 4 mom. ska underrätta den boendekommun som har handlednings- och tillsynsansvaret om inledande, avbrytande och avslutande av studier.

Boendekommunen har till uppgift att hänvisa den läropliktige till sådan utbildning enligt 4 § som lämpar sig för honom eller henne och vid behov till andra ändamålsenliga tjänster. Den läropliktiges situation och stödbehov utreds tillsammans med den läropliktige och dennes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare.

15 §

Anvisande av studieplats

Boendekommunen har till uppgift att två månader efter det att handlednings- och tillsynsansvaret började anvisa den läropliktige en studieplats i utbildning som handleder för examensutbildning eller utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv, om den läropliktige inte har inlett utbildning som avses i 4 §. En utbildningsanordnare som har beviljats tillstånd att ordna utbildning som avses ovan ska anta som studerande en läropliktig som anvisats utbildningsanordnaren. Om det bedöms att den läropliktige behöver krävande särskilt stöd, ska han eller hon anvisas studieplats i utbildning hos en utbildningsanordnare som enligt anordnartillståndet är skyldig att ordna utbildning för studerande som har rätt till krävande särskilt stöd. En studieplats kan också anvisas i utbildning som handleder för examensutbildning som ordnas av boendekommunen.

Vid anvisande av en lämplig studieplats ska hänsyn tas till utbildningsutbudet i området, avståndet och trafikförbindelserna mellan den läropliktiges hem och läroanstalten, och trafikförbindelserna samt den läropliktiges behov av särskilt stöd eller krävande särskilt stöd samt den läropliktiges individuella önskemål. Studieplatsen ska anvisas i utbildning på finska eller svenska enligt den läropliktiges i 10 § i lagen om grundläggande utbildning avsedda undervisningsspråk eller i utbildning på något annat språk enligt den läropliktiges individuella önskemål och färdigheter.

Den läropliktige och dennes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare och den utbildningsanordnare som den läropliktige ska anvisas till som studerande ska höras innan ärendet

Betänkande KuUB 15/2020 rd

avgörs. Beslutet om anvisande av studieplats ska delges den läropliktige och dennes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare samt utbildningsanordnaren.

Den läropliktige ska inleda studierna på den studieplats som anvisats honom eller henne utan dröjsmål. Ett beslut om anvisande av studieplats kan verkställas innan det har vunnit laga kraft.

Läroplikten kan utan deltagande i undervisning fullgöras som särskild examen enligt 36 § 2 mom. i gymnasielagen eller utan deltagande i examensutbildning i enlighet med 52 § 6 mom. i lagen om yrkesutbildning. (Nytt)

4 kap.

Utbildningens avgiftsfrihet

16 §

Rätt till avgiftsfri utbildning

Utbildning som avses i 4 § är på det sätt som anges i 17 § avgiftsfri till utgången av det kalenderår då den studerande fyller 20 år. Rätten till avgiftsfri utbildning gäller dock inte om den studerande har avlagt gymnasiets lärokurs och studentexamen eller yrkesinriktad examen eller motsvarande utländska studier. Om den studerande samtidigt genomgår yrkesutbildning och gymnasiets lärokurs upphör rätten till avgiftsfri utbildning när den studerande har avlagt yrkesinriktad examen och studentexamen, dock senast vid utgången av det kalenderår då den studerande fyller 20 år.

Avgiftsfriheten förlängs så att den motsvarar längden på de perioder under vilka fullgörandet av läroplikten har avbrutits efter slutförandet av den grundläggande utbildningen på de grunder som anges i 7 § eller genomförandet av en i 4 § avsedd utbildning tillfälligt har avbrutits på grunder som anges i den lag som gäller utbildningen i fråga. Om fullgörandet av läroplikten har avbrutits av en i 7 § 1 mom. 3 mom. avsedd orsak eller genomförandet av utbildningen av någon annan grundad anledning som avses i den lag som gäller utbildningen i fråga, förlängs avgiftsfriheten dock med högst ett år.

Utöver vad som föreskrivs i 2 mom. kan avgiftsfriheten förlängas med högst ett år, om orsaken till förlängningen av studietiden är

- 1) byte av studieområde av hälsomässiga eller andra vägande skäl,
- 2) inlärningssvårigheter,
- 3) fullgörande av handledande eller förberedande utbildning efter den grundläggande utbildningen,
- 4) fördröjning av slutförandet av den grundläggande utbildningens lärokurs.

Beslut om förlängning av avgiftsfriheten fattas, efter ansökan av den studerande, av den utbildningsanordnare hos vilken den studerande avlägger studier när han eller hon ansöker om förlängning av avgiftsfriheten. Om utbildningsanordnaren har fattat ett beslut om avbrytande av fullgörandet av läroplikten eller tillfälligt avbrytande av studierna, förlängs dock avgiftsfriheten i dessa studier utan ansökan.

Bestämmelserna i denna paragraf och 17 § tillämpas inte på studerande som är eller har varit läropliktiga enligt denna lag. Bestämmelserna i denna paragraf tillämpas dock inte heller på studier som har inletts efter utgången av det kalenderår då den studerande fyller 20 år.

Betänkande KuUB 15/2020 rd

17 §

Avgiftsfrihetens omfattning

Läromedel som behövs vid undervisningen samt arbetsredskap, arbetsdräkter och arbetsmaterial är avgiftsfria. ~~Redskap som behövs i utbildningar som betonar särskilda intressen är dock inte avgiftsfria~~ Avgiftsfria är dock inte musikinstrument, idrottsredskap eller andra motsvarande redskap och tillhör som behövs i utbildningar som betonar särskilda intressen och som är avsedda för den studerandes personliga bruk och kan användas också utanför undervisningen.

Skäliga avgifter kan tas ut för frivilliga studieresor, besök, evenemang och andra motsvarande verksamheter som kompletterar studierna.

Utbildningsanordnaren ska meddela ett förvaltningsbeslut enligt 7 kap. i förvaltningslagen (434/2003) i fråga om den rätt till avgiftsfri utbildning som avses i 16 § 1 mom., den förlängning av avgiftsfriheten utan ansökan som avses i 16 § 4 mom., den avgiftsfrihet för läromedel samt arbetsredskap, arbetsdräkter och arbetsmaterial som avses i 1 mom. i denna paragraf och i fråga om de avgifter som avses i 2 mom. i denna paragraf endast om den studerande skriftligen eller muntligen begär det.

Denna paragraf tillämpas på utbildning som avses i 4 §. Därtill iakttas vad som föreskrivs om avgiftsfrihet och studiesociala förmåner i lagen om grundläggande utbildning, i gymnasielagen, lagen om yrkesutbildning, lagen om fritt bildningsarbete, lagen om utbildning som handleder för examensutbildning och lagen om Sameområdets utbildningscentral. Bestämmelser om avgiftsfrihet för skolresor finns i lagen om stöd för skolresor (48/1997). Bestämmelser om avgiftsfrihet för proven i studentexamen finns i 20 § i lagen om studentexamen.

Särskilda bestämmelser gäller för andra tjänster och stödåtgärder som ordnas för studerande på grund av deras funktionsnedsättningar. Utbildningsanordnaren ska tillsammans med den läropliktige och dennes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare utreda behovet av tjänster och stödåtgärder samt hänvisa den läropliktige att söka de tjänster och stödåtgärder som behövs. (Nytt)

18 §

Hörande av undervisningspersonalen vid anskaffning av material som behövs vid undervisningen

I utbildning enligt 4 § ska utbildningsanordnaren höra undervisningspersonalen innan sådana läromedel samt arbetsredskap, arbetsdräkter och arbetsmaterial som avses i 17 § 1 mom. anskaffas.

19 §

Inkvarteringsersättning för läropliktiga

En läropliktig har rätt till inkvarteringsersättning, om

1) färdvägen från den läropliktiges hem till närmaste gymnasium eller yrkesläroanstalt med flera branscher där det ges möjlighet till undervisning på finska eller svenska enligt den läropliktiges i 10 § i lagen om grundläggande utbildning avsedda undervisningsspråk är över 100 kilometer,

Betänkande KuUB 15/2020 rd

2) den läropliktige studerar vid det i 1 punkten avsedda gymnasium eller den i 1 punkten avsedda yrkesläroanstalt som är närmast den läropliktiges hem eller som annars snabbast kan nås med kollektivtrafik eller något annat lämpligt färd sätt och där det ges möjlighet till undervisning på finska eller svenska enligt den läropliktiges i 10 § i lagen om grundläggande utbildning avsedda undervisningsspråk, och

3) den läropliktige inte har möjlighet att bo i läroanstaltens avgiftsfria internatboende.

Inkvarteringsersättning betalas för tiden mellan den dag då de årliga studierna börjar och den dag då de slutar, om studierna förutsätter boende på den ort där läroanstalten finns. Som inkvarteringsersättning ersätts den läropliktiges skäligen månatliga boendekostnader för boende under studietiden, dock högst de maximala boendeutgifter som anges i 10 § i lagen om allmänt bostadsbidrag (938/2014). Som inkvarteringsersättning betalas den andel av de skäligen boendekostnaderna som inte ersätts med stöd av någon annan lag.

Utbildningsanordnaren beslutar om beviljande av inkvarteringsersättning efter ansökan.

Rätt till inkvarteringsersättning har också en läropliktig som studerar inom den utbildning som handleder för examensutbildning, om

1) färdvägen är mer än 100 kilometer från den läropliktiges hem till närmaste läroanstalt där det ges möjlighet till undervisning på finska eller svenska enligt den läropliktiges i 10 § i lagen om grundläggande utbildning avsedda undervisningsspråk,

2) den läropliktige studerar vid den i 1 punkten avsedda läroanstalt som är närmast den läropliktiges hem eller som annars snabbast kan nås med kollektivtrafik eller något annat lämpligt färd sätt och där det ges möjlighet till undervisning inom handledande utbildning på finska eller svenska enligt den läropliktiges i 10 § i lagen om grundläggande utbildning avsedda undervisningsspråk, och

3) den läropliktige inte har möjlighet att bo i läroanstaltens avgiftsfria internatboende.

20 §

Särskilda situationer då inkvarteringsersättning beviljas

Med avvikelse från 19 § 1 mom. 1 och 2 punkten beviljas inkvarteringsersättning också samer som bor inom samernas hembygdsområde och studerar vid Sameområdets utbildningscentral, om resan från den läropliktiges hem till läroanstalten är över 100 kilometer.

Med avvikelse från 19 § 1 mom. 2 punkten har en läropliktig rätt till inkvarteringsersättning, om den läropliktiga av skäl som hänför sig till hans eller hennes hälsotillstånd eller behov av särskilt stöd inte kan ta emot en studieplats vid en i den punkten avsedd läroanstalt eller om han eller hon inte har antagits som studerande vid en ovan avsedd läroanstalt och han eller hon på det sätt som anges i den punkten studerar vid den närmaste läroanstalt som lämpar sig för honom eller henne.

21 §

Reseersättning till läropliktiga

En läropliktig har rätt till reseersättning, om han eller hon får inkvarteringsersättning. Rätt till reseersättning har också en läropliktig som bor i ett avgiftsfritt internatboende, om han eller hon uppfyller förutsättningarna för beviljande av inkvarteringsersättning enligt 19 § 1 mom. 1 och 2

Betänkande KuUB 15/2020 rd

punkten, 19 § 4 mom. 1 och 2 punkten eller 20 § men inte har rätt att bo i internatboendet på veckoslut.

Som reseersättning ersätts kostnaderna för resor mellan den läropliktiges hem och bostaden under studietiden i samband med veckoslut och lov. Reseersättning betalas enligt det billigaste tillgängliga färd sättet. Om kollektivtrafik inte kan användas för resorna, tillämpas vid fastställandet av resekostnaderna vad som föreskrivs om resekostnader för det egna färd sättet i lagen om stöd för skolresor. Reseersättning beviljas inte, om den läropliktiga får stöd för kostnader för motsvarande resor med stöd av någon annan lag.

Utbildningsanordnaren beslutar om beviljande av reseersättning efter ansökan.

5 kap.

Särskilda bestämmelser

22 §

Försummelse av tillsyn av den läropliktige

En vårdnadshavare som uppsåtligt eller av grov oaksamhet försummar sin skyldighet enligt 9 § att övervaka fullgörandet av läroplikten, ska för *försummelse av tillsyn av den läropliktige* dömas till böter.

23 §

Tillgång till uppgifter

En i 11 och 12 avsedd utbildningsanordnare eller i 14 § avsedd kommun som har handlednings- och tillsynsansvar för en läropliktig har trots sekretessbestämmelserna rätt att av en annan utbildningsanordnare eller kommun få de uppgifter om den läropliktiges ansökan till utbildning, antagning och mottagande av studieplats, inledande och avbrytande av studier och avbrytande av fullgörandet av läroplikten som är nödvändiga för att den utbildningsanordnare eller kommun som har handlednings- och tillsynsansvaret ska kunna fullgöra sina uppgifter enligt denna lag.

Utbildningsanordnaren har trots sekretessbestämmelserna rätt att av en annan utbildningsanordnare eller av den kommun som har handlednings- och tillsynsansvaret få de uppgifter om en studerandes läroplikt och tidigare studier och avbrytande av dem som är nödvändiga för att den utbildningsanordnaren ska kunna fullgöra sina uppgifter i anslutning till den avgiftsfria utbildning som avses i denna lag.

När en läropliktig övergår till en annan utbildningsanordnares utbildning ska den tidigare utbildningsanordnaren trots sekretessbestämmelserna utan dröjsmål lämna den nya utbildningsanordnaren de uppgifter som är nödvändiga för ordnandet av den läropliktiges utbildning. Motsvarande uppgifter ska lämnas också på begäran av den nya utbildningsanordnaren.

Utöver vad som föreskrivs i 3 mom. har rektorn och en lärare som deltar i den läropliktiges undervisning rätt att i den utbildning som avses i 4 § trots sekretessbestämmelserna få de uppgifter som är nödvändiga för ordnandet av den läropliktigas utbildning av dem som deltar i studerandevårdsarbetet.

Betänkande KuUB 15/2020 rd

24 §

Sökande av ändring

Omprövning av ett beslut som gäller förlängd läroplikt, avbrytande av fullgörandet av läroplikten enligt 7 § eller anvisande av studieplats enligt 15 § får begäras hos regionförvaltningsverket inom 14 dagar från delfäendet av beslutet. Utbildningsanordnare får dock inte begära omprövning av ett beslut som avses i 15 §. Bestämmelser om begäran om omprövning i övrigt finns i förvaltningslagen.

Ändring i beslut med anledning av begäran om omprövning får sökas genom besvär i förvaltningsdomstol inom 14 dagar från delfäendet av beslutet. Ovannämnda besvär ska behandlas skyndsamt. Ett beslut som regionförvaltningsverket har meddelat med anledning av begäran om omprövning i ett ärende som gäller anvisande av studieplats kan verkställas trots besvär, om inte förvaltningsdomstolen bestämmer något annat. Ett beslut genom vilket förvaltningsdomstolen har avgjort besvär som anförts i ett ärende som gäller förlängd läroplikt eller i 7 § avsett avbrytande av fullgörandet av läroplikten enligt 1 mom. har avgjorts får inte överklagas genom besvär. ~~Bestämmelser om sökande av ändring i förvaltningsdomstol i övrigt finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).~~

Bestämmelser om sökande av ändring i förvaltningsdomstol i övrigt finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019). (Nytt)

6 kap.

Ikraftträdande

25 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lagens 10 § 1 mom. samt 11 § 1, 3 och 5 mom. träder dock i kraft redan den 1 januari 2021 och 4 § 2 mom. 1 punkten träder i kraft den 1 augusti 2022.

Denna lag tillämpas inte på den vars läroplikt enligt lagen om grundläggande utbildning har upphört före den 1 januari 2021.

26 §

Övergångsbestämmelser om förberedande utbildningar efter den grundläggande utbildningen

Till den 31 juli 2022 kan läroplikten fullgöras också i sådan påbyggnadsundervisning inom den grundläggande utbildningen som avses i lagen om grundläggande utbildning, i sådan utbildning som förbereder för gymnasieutbildning som avses i gymnasielagen och i sådan utbildning som handleder för yrkesutbildning som avses i lagen om yrkesutbildning. Vad som i denna lag föreskrivs om i 4 § 2 mom. 1 punkten avsedd utbildning som handleder för examensutbildning, om

Betänkande KuUB 15/2020 rd

studerande i sådan utbildning och om utbildningens anordnare tillämpas också på de nämnda utbildningarna.

Med avvikelse från det som i 15 § 1 mom. föreskrivs om anvisande av en studieplats i utbildning som handleder för examensutbildning, anvisas en läropliktig till och med den 31 juli 2022 en studieplats i utbildning som handleder för yrkesutbildning eller i utbildning som förbereder för gymnasieutbildning eller i sådan påbyggnadsundervisning inom den grundläggande utbildningen som ordnas av boendekommunen.

2.

Lag

om utbildning som handleder för examensutbildning

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag innehåller bestämmelser om orienterande och förberedande utbildning för exameninriktad utbildning (*utbildning som handleder för examensutbildning*) efter den grundläggande utbildning som avses i lagen om grundläggande utbildning (628/1998).

2 §

Utbildningens mål

Den utbildning som handleder för examensutbildning ger den studerande färdigheter att söka till gymnasieutbildning eller yrkesinriktad examensutbildning, orienterar den studerande i utarbetandet av en plan för fortsatta studier och arbetsliv och stärker den studerandes förutsättningar att slutföra gymnasieutbildningens lärokurs och avlägga studentexamen efter den eller att avlägga yrkesinriktad examen.

Betänkande KuUB 15/2020 rd

2 kap.

Ordnande av utbildning

3 §

Utbildningsanordnare

Ordnande av utbildning som handleder för examensutbildning förutsätter tillstånd att ordna utbildning. **Utbildning som handleder för examensutbildning kan genom beslut av undervisnings- och kulturministeriet ordnas också vid en statlig läroanstalt. På ordnande av utbildning vid en statlig läroanstalt tillämpas då 4—6 §.**

Kommunen får dock ordna utbildning som handleder för examensutbildning utan tillstånd att ordna utbildning. Utbildningen ska härvid uppfylla de förutsättningar som anges i 4 § 2 mom.

Ordnande av utbildning för studerande som har rätt till krävande särskilt stöd förutsätter att det i tillståndet att ordna utbildning bestäms om skyldigheten enligt 27 § 2 mom. i lagen om yrkesutbildning (531/2017) för anordnaren att ordna utbildning för sådana studerande.

4 §

Beviljande av tillstånd att ordna utbildning

Tillstånd att ordna utbildning som handleder för examensutbildning kan på ansökan beviljas en i gymnasielagen (714/208) avsedd anordnare av gymnasieutbildning, en i lagen om yrkesutbildning avsedd anordnare av yrkesutbildning **samt** en registrerad sammanslutning eller stiftelse som med stöd av 7 § i lagen om grundläggande utbildning har beviljats tillstånd att ordna grundläggande utbildning ~~samt en sådan statlig läroanstalt som avses i 8 § i lagen om grundläggande utbildning~~. Utbildningsanordnaren är skyldig att ordna utbildning i enlighet med utbildningsbehovet och inom det verksamhetsområde som bestäms i tillståndet att ordna utbildning. Utbildning får inte ordnas i syfte att uppnå ekonomisk vinst.

En förutsättning för beviljande av ett tillstånd att ordna utbildning är att utbildningen är nödvändig med tanke på det nationella eller regionala utbildningsbehovet och utbildningsutbudet och att sökanden har verksamhetsmässiga och ekonomiska förutsättningar att ordna utbildningen på ett ändamålsenligt sätt.

Tillstånd att ordna utbildning beviljas av undervisnings- och kulturministeriet. I samband med beslut om beviljande av tillstånd ska undervisnings- och kulturministeriet säkerställa en tillräcklig nationell och regional tillgång till utbildning som handleder för examensutbildning.

Bestämmelser om förfarandena för sökande av tillstånd att ordna utbildning, om de handlingar och utredningar som ska fogas till ansökan och om närmare förutsättningar för beviljande av tillstånd att ordna utbildning får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Betänkande KuUB 15/2020 rd

5 §

Ärenden som ska bestämmas i tillståndet att ordna utbildning

I tillståndet att ordna utbildning bestäms det i samband med vilken utbildningsform tillståndet för handledande utbildning beviljas, om utbildningsanordnaren har flera tillstånd att ordna i 4 § 1 mom. avsedd utbildning.

I tillståndet att ordna utbildning kan det bestämmas om antalet studerande inom den utbildning som handleder för examensutbildning eller antalet studerandeår.

När anordnaren ordnar utbildning som handleder för examensutbildning ska anordnaren iaktta vad som i tillståndet att ordna grundläggande utbildning, gymnasieutbildning eller yrkesutbildning bestäms om undervisningsspråket och verksamhetsområdet, om inte något annat bestäms i tillståndet att ordna utbildning som handleder för examensutbildning.

6 §

Ändring och återkallande av ett tillstånd att ordna utbildning

Undervisnings- och kulturministeriet beslutar efter ansökan om ändring och återkallande av ett tillstånd att ordna utbildning.

Undervisnings- och kulturministeriet kan utan ansökan ändra eller återkalla ett tillstånd att ordna utbildning, om

- 1) ordnandet av utbildningen avsevärt avviker från utbildningsbehoven,
- 2) utbildningen inte längre ordnas,
- 3) den utbildning som ordnats eller utbildningsanordnarens verksamhetsförutsättningar inte längre uppfyller de förutsättningar som anges i 4 §,
- 4) utbildningen annars väsentligen ordnas i strid med denna lag eller med bestämmelser eller föreskrifter som utfärdats med stöd av den.

Undervisnings- och kulturministeriet ska ge utbildningsanordnaren tillfälle att inom en skälig tid avhjälpa de brister som avses i 2 mom. innan tillståndet att ordna utbildning ändras eller återkallas. Undervisnings- och kulturministeriet ska i samband med beslut som gäller återkallande av ett tillstånd att ordna utbildning se till att en tillräcklig tillgång till handledande utbildning inte äventyras.

Ett beslut om i 2 mom. avsett tillstånd att ordna utbildning är avgiftsfritt.

7 §

Samarbete och anskaffning av utbildning

Utbildningsanordnaren ska vid genomförandet av utbildningen samarbeta med anordnare av grundläggande utbildning, anordnare av gymnasieutbildning och yrkesutbildning och andra utbildningsanordnare samt med offentliga aktörer och privata sammanslutningar och stiftelser som bedriver ungdomsarbete och som behövs för ordnandet av utbildningen samt med arbets- och näringslivet.

Utbildningsanordnaren kan komplettera den utbildning som den ordnar genom att skaffa i denna lag avsedd utbildning av kommunen, av en sådan anordnare av grundläggande utbildning som

Betänkande KuUB 15/2020 rd

avses i 7 eller 8 § i lagen om grundläggande utbildning eller av en anordnare av yrkesutbildning eller gymnasieutbildning, av någon annan offentlig aktör eller av någon annan privat sammanlutning eller stiftelse. **Bedömning av kunnandet inom en utbildningsdel kan dock endast inhämtas av en undervisningsanordnare eller utbildningsanordnare som enligt lag har rätt att utföra bedömning av kunnandet inom den utbildningen i fråga.**

Utbildningsanordnaren svarar för att den utbildning som den skaffat ordnas i enlighet med denna lag.

3 kap.

Att söka till utbildning och antagning som studerande

8 §

Förutsättningar för antagning som studerande

Som studerande till utbildning som handleder för examensutbildning kan antas en sökande som har slutfört den grundläggande utbildningens lärokurs eller motsvarande tidigare lärokurs. Som studerande kan av grundad anledning också antas en studerande som inte har slutfört den lärokurs som avses ovan, om utbildningsanordnaren anser att sökanden annars har tillräckliga förutsättningar att klara studierna.

En förutsättning för att bli antagen som studerande är dessutom att sökanden inte har avlagt en examen eller genomfört handledande eller förberedande utbildning efter den grundläggande utbildningen. En sökande kan dock antas som studerande till en utbildning som handleder för examensutbildning trots att sökanden har avlagt en examen eller genomfört en utbildning som avses ovan, om det av särskilda skäl är motiverat att personen genomför en sådan utbildning för att förvärva färdigheter för fortsatta studier eller om det är fråga om en i 15 § i läropliktslagen (/) avsedd läropliktig som anvisats studieplats hos utbildningsanordnaren.

9 §

Att söka till utbildning samt ansökningsförfaranden

Var och en har rätt att fritt ansöka om att få genomföra en sådan utbildning som avses i denna lag.

Vid antagningen av studerande ska jämlika urvalsgrunder tillämpas. Utbildningsanordnaren beslutar om de urvalsgrunder som ska tillämpas vid antagning av studerande och om inträdes- och lämplighetsprov.

Vid antagning av studerande till utbildning som handleder för examensutbildning kan riksomfattande ansökningsförfaranden användas. Närmare bestämmelser om riksomfattande ansökningsförfaranden utfärdas genom förordning av statsrådet.

Utbildningsanordnaren beslutar om kontinuerlig ansökan och därtill hörande ansökningstider och ansökningsförfaranden när det gäller fördelning av studieplatser som inte fördelas med riksomfattande ansökningsförfaranden.

Betänkande KuUB 15/2020 rd

10 §

Beslut om antagning som studerande

Utbildningsanordnaren beslutar vem som antas som studerande.

Om riksomfattande ansökningsförfaranden som avses i 9 § 3 mom. tillämpas vid antagningen av studerande, kan beslut om att inte anta en sökande meddelas med avvikelse från vad som i 7 kap. i förvaltningslagen (434/2003) föreskrivs om givande av förvaltningsbeslut. <https://www.finlex.fi/fi/laki/smur/2003/20030434> \o Länk till SMUR-kortet Den sökande ska dock meddelas beslutet skriftligen. Utbildningsanordnaren ska ge ett i 7 kap. i förvaltningslagen avsett förvaltningsbeslut om antagning som studerande, om den sökande framställer en skriftlig eller muntlig begäran om beslutet inom 30 dagar från att ha fått meddelande om resultatet av antagningen.

4 kap.

Utbildningens innehåll och genomförande av utbildning

11 §

Utbildningens omfattning och uppbyggnad

Omfattningen av den utbildning som handleder för examensutbildning är 38 veckor.

Tiden för genomförande av utbildning som handleder för examensutbildning är högst ett år. Utbildningsanordnaren kan bevilja den studerande extra tid för slutförande av studierna på grund av sjukdom, skada eller av någon annan särskild orsak.

En utbildning som handleder för examensutbildning byggs upp av utbildningsdelar.

12 §

Utbildningsgrunder

Utbildningsstyrelsen bestämmer utbildningsgrunderna för den utbildning som handleder för examensutbildning. I utbildningsgrunderna anges målen för utbildningsdelarna, utbildningsdelarnas centrala innehåll och bedömningen av dem samt de uppgifter som ska antecknas i den personliga studieplanen.

Utbildningsgrunderna ska utarbetas så att den studerande under den handledande utbildningen har möjlighet att genomföra studier som hör till gymnasiets lärokurs och avlägga delar av yrkesinriktade grundexamina och delområden som ingår i examensdelarna, höja vitsorden i avgångsbetyget för den grundläggande utbildningen och stärka sina kunskaper i finska eller svenska.

Utbildningsanordnaren beslutar om utbildningens innehåll i enlighet med utbildningsgrunderna för den utbildning som handleder för examensutbildning. Utbildningsanordnaren ska utarbeta en plan för genomförandet av utbildningen. Planen bestäms om genomförandet av undervisningen, handledningen och det särskilda stödet, om utbildningsdelarna som erbjuds de studerande samt om noggrannare mål för och innehåll i undervisningen.

Betänkande KuUB 15/2020 rd

13 §

Den studerandes individuella val

Den studerande avlägger utifrån de utbildningsdelar som ingår i utbildningsgrunderna en helhet som motsvarar den studerandes individuella mål och kunskapsbehov.

Utbildningsanordnaren ansvarar för att den studerande har möjlighet till individuella val. Utbildningsanordnaren ska vid behov i samarbete med de aktörer som avses i 7 § erbjuda den studerande möjlighet att genomföra de delar som ingår i utbildningsgrunderna.

Utbildningen ska ordnas så att den studerande kan söka till examensinriktad utbildning under den handledande utbildningen, om han eller hon har uppnått tillräckliga färdigheter för övergång till examensinriktad utbildning.

14 §

Personlig studieplan

Utbildningsanordnaren utarbetar för den studerande som inleder utbildningen en personlig studieplan, i vilken antecknas den individuella uppläggningsplanen av studierna och studieframstegen samt en plan för fortsatta studier. I planen antecknas dessutom uppgifter om undervisningen, handledningen och stödet till den studerande. Planen uppdateras vid behov när studierna framskrider.

Utbildningsanordnaren utarbetar den personliga studieplanen tillsammans med den studerande. I utarbetandet och uppdateringen deltar en lärare eller en studiehandledare som utbildningsanordnaren utser och vid behov någon annan företrädare för utbildningsanordnaren. Den studerandes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare för den studerande ska ha möjlighet att delta i utarbetandet och uppdateringen av planen.

Med avvikelse från vad som anges i 1 och 2 mom. utarbetar den som anordnar yrkesutbildning en personlig studieplan för den studerande med iakttagande av vad som i lagen om yrkesutbildning föreskrivs om utarbetande av en personlig utvecklingsplan för kunnandet.

15 §

Respons på utvecklingen av kunnandet och bedömning av kunnandet

Den studerande har rätt att få respons på hur hans eller hennes kunnande har utvecklats under utbildningen. Genom respons handleds och uppmuntras den studerande att nå målen enligt den personliga studieplanen och utvecklas hans eller hennes förutsättningar för självbedömning. Respons ger de lärare som svarar för undervisningen och sådana andra företrädare för utbildningsanordnaren som deltar i undervisningen, handledningen och stödet till den studerande.

Genom bedömning av kunnandet ges information om det kunnande som den studerande har och säkerställs att målen i utbildningsgrunderna nås. Bedömningen utförs och beslut om den fattas av en lärare. Utbildningsdelarna bedöms antingen med vitsordet godkänt eller med vitsordet underkänt. Utbildningsanordnaren ska ordna möjlighet för den studerande att ta om påvisandet av kunnandet, om hans eller hennes kunnande bedöms med vitsordet underkänt.

Betänkande KuUB 15/2020 rd

På kontroll och rättelse av bedömningen tillämpas vad som i 55 och 116 § i lagen om yrkesutbildning föreskrivs om handledande utbildning.

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 2—4 mom. tillämpas på bedömningen av de studier inom den grundläggande utbildningen, gymnasieutbildningen eller yrkesutbildningen som avläggs under den handledande utbildningen vad som föreskrivs i den lag som gäller utbildningsformen i fråga.

16 §

Betyg och intyg

Utbildningsanordnaren ska ge den studerande ett betyg över avlagda utbildningsdelar när den studerande slutför den utbildning som handleder för examensutbildning. På begäran av den studerande ska utbildningsanordnaren även annars utfärda ett betyg över avlagda utbildningsdelar.

Utbildningsanordnaren ska på begäran av den studerande utfärda ett intyg över avlagda studier, om den studerande avgår eller avbryter genomförandet av utbildningen.

Utbildningsstyrelsen bestämmer vilka uppgifter som ska föras in i betyg och intyg.

På betyg som utfärdas över de studier inom den grundläggande utbildningen, gymnasieutbildningen eller yrkesutbildningen som avläggs under den handledande utbildningen tillämpas vad som föreskrivs i den lag som gäller utbildningsformen i fråga.

5 kap.

Studerandes rättigheter och skyldigheter

17 §

Studierätt

Den studerandes studierätt börjar vid den tidpunkt som utbildningsanordnaren bestämmer.

Den studerandes studierätt upphör när han eller hon har genomgått den utbildning som handleder för examensutbildning eller när han eller hon anses ha avgått på det sätt som anges i 18 §.

Den studerande har rätt att tillfälligt avbryta sin studierätt för den tid som han eller hon fullgör tjänstgöring enligt värnpliktslagen (1438/2007), civiltjänstlagen (1446/2007) eller lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor (194/1995) eller får sjukdagpenning eller moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning enligt sjukförsäkringslagen (1224/2004). Därtill kan studierätten på den studerandes begäran tillfälligt avbrytas av någon annan grundad anledning. Bestämmelserna i detta moment tillämpas inte på läropliktiga enligt läropliktslagen. Bestämmelser om avbrytande av fullgörandet av läroplikten för viss tid finns i 7 § i läropliktslagen.

Utbildningsanordnaren beslutar om tillfälligt avbrytande av studierätten efter den studerandes ansökan.

Betänkande KuUB 15/2020 rd

18 §

När studerande anses ha avgått

En studerande anses ha avgått, om det är uppenbart att han eller hon inte har för avsikt att delta i undervisning i enlighet med den plan som avses i 14 § och han eller hon inte har uppgett någon grundad anledning till sin frånvaro. En studerande som inte har slutfört sina studier inom den tid för genomförande som anges i 11 § 2 mom. anses ha avgått.

Om den studerande själv skriftligen meddelar utbildningsanordnaren att han eller hon avgår, upphör studierätten från den dag då meddelandet anländer till utbildningsanordnaren, eller vid en senare tidpunkt som den studerande meddelar.

Utbildningsanordnaren meddelar ett beslut om att studeranden anses ha avgått.

En läropliktig anses ha avgått på det sätt som avses i 1 mom. senast en månad efter att han eller hon senast har deltagit i undervisning. **Innan en läropliktig anses ha avgått ska utbildningsanordnaren meddela den läropliktige samt dennes vårdnadshavare och någon annan laglig företrädare att den läropliktige kan anses ha avgått, om han eller hon inte deltar i undervisningen. Bestämmelser om förfaranden som gäller när en läropliktig anses ha avgått finns dessutom i 13 § i läropliktslagen.**

19 §

Rätt till undervisning och handledning

Studerande har rätt att i olika lärmiljöer få sådan undervisning och handledning som gör det möjligt att nå de mål som ställts i utbildningsgrunderna. En studerande har rätt att få undervisning och handledning i genomsnitt 22 timmar per vecka.

En studerande har rätt att få personlig och annan behövlig studiehandledning som anknyter till genomförande av utbildning och ansökan till fortsatta studier.

20 §

Den studerandes skyldigheter

En studerande är skyldig att i enlighet med den personliga studieplanen delta i undervisningen om det inte finns en grundad anledning för frånvaro. Utbildningsanordnaren beslutar om förfaranden som gäller en studerandes frånvaro.

Den studerande ska utföra sina uppgifter samvetsgrant och uppträda korrekt.

Bestämmelser om skyldighet att ersätta orsakad skada finns i skadeståndslagen (412/1974). Utbildningsanordnaren ska underrätta den studerandes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare för den studerande om skada som den studerande orsakat.

Betänkande KuUB 15/2020 rd

21 §

Rätt till särskilt stöd

En studerande har rätt till särskilt stöd om han eller hon på grund av inlärningssvårigheter, skada, funktionsnedsättning eller sjukdom eller av någon annan orsak behöver långvarigt eller regelbundet särskilt stöd i sitt lärande och sina studier för att nå målen i utbildningsgrunderna. Med särskilt stöd avses planerligt pedagogiskt stöd enligt den studerandes mål och färdigheter samt särskilda undervisnings- och studiearrangemang. Målet för särskilt stöd är att den studerande ska nå det kunnande som ingår i utbildningsgrunderna.

När en studerande genomför studier som hör till gymnasieutbildningens lärokurs enligt gymnasielagen, tillämpas vad som i gymnasielagen föreskrivs om en studerandes rätt att få stöd för lärandet. När en studerande avlägger examensdelar enligt lagen om yrkesutbildning tillämpas vad som i lagen om yrkesutbildning föreskrivs om anpassning av bedömningen av kunnandet.

På en studerandes rätt till krävande särskilt stöd tillämpas bestämmelserna i lagen om yrkesutbildning.

22 §

Beslut om särskilt stöd

Utbildningsanordnaren ska bedöma en studerandes behov av särskilt stöd när den studerande inleder sina studier och under studiernas gång om behov av sådant stöd uppstår. Om det för en läropliktig som övergår från grundläggande utbildning har fattats ett beslut om särskilt stöd enligt 17 § i lagen om grundläggande utbildning, ska utbildningsanordnaren utreda och bedöma den studerandes behov av särskilt stöd utifrån det beslut om särskilt stöd som fattats under den grundläggande utbildningen.

Beslut om särskilt stöd till en studerande fattas av utbildningsanordnaren. Den studerande och dennes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare för den studerande ska höras innan beslut fattas.

Utbildningsanordnaren ska i den studerandes personliga studieplan föra in uppgift om innehållet i det särskilda stöd och handledningen som erbjuds den studerande.

23 §

Studiesociala förmåner för studerande som får särskilt stöd

Om den handledande utbildningen ordnas hos en anordnare av grundläggande utbildning, har den studerande rätt till sådana studiesociala förmåner för elever med funktionsnedsättning och andra elever som får särskilt stöd som anges i 31 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning.

Om den handledande utbildningen ordnas hos en anordnare av yrkesutbildning, har den studerande rätt till sådana studiesociala förmåner för studerande som får särskilt stöd som anges i 101 § i lagen om yrkesutbildning.

Särskilda bestämmelser gäller för andra tjänster och stödåtgärder som ordnas för studerande på grund av deras funktionsnedsättningar.

Betänkande KuUB 15/2020 rd

24 §

Avgiftsfri undervisning

Den undervisning och handledning som hör till utbildning enligt denna lag är avgiftsfri för de studerande. De urvals- eller lämplighetsprov som anknyter till antagningen av studerande är avgiftsfria för de sökande.

En studerande som deltar i utbildningen har rätt till avgiftsfria måltider de dagar då den studerandes personliga studieplan förutsätter att den studerande är närvarande på en utbildningsplats som utbildningsanordnaren anvisar. Dessutom har en studerande även rätt till andra dagliga avgiftsfria måltider om utbildningen i enlighet med tillståndet att ordna utbildning ordnas i en läroanstalt med internatboende. På ett internatboende tillämpas bestämmelserna i lagen om yrkesutbildning.

Bestämmelser om en läropliktig studerandes rätt till avgiftsfri utbildning finns dessutom i 4 kap. i läropliktslagen.

6 kap.

Särskilda bestämmelser

25 §

Sökande av ändring

Omprövning av ett i denna lag avsett beslut får begäras hos regionförvaltningsverket inom 14 dagar från delfäendet av beslutet, om beslutet gäller

- 1) i 10 § avsedd antagning som studerande,
- 2) i 11 § avsett beviljande av extra tid för slutförande av studierna,
- 3) i 17 § avsedd rätt för den studerande att tillfälligt avbryta sina studier,
- 4) i 18 § avsedd fråga om en studerande ska anses ha avgått,
- 5) i 21 § avsedd rätt för en studerande att få särskilt stöd.

Bestämmelser om begäran om omprövning i övrigt finns i förvaltningslagen.

Vid sökande av ändring i beslut som gäller förmåner som avses i 23 § 1 mom. tillämpas lagen om grundläggande utbildning. Vid sökande av ändring i beslut som gäller förmåner som avses i 23 § 2 mom. tillämpas lagen om yrkesutbildning.

Ändring i beslut med anledning av begäran om omprövning får sökas genom besvär i förvaltningsdomstol inom 14 dagar från delfäendet av beslutet. Ovannämnda besvär ska behandlas skyndsamt. Ett beslut av förvaltningsdomstolen genom vilket besvär som anförts i ett ärende enligt 1 mom. har avgjorts får inte överklagas genom besvär. ~~Bestämmelser om sökande av ändring i förvaltningsdomstol i övrigt finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).~~

Bestämmelser om sökande av ändring i förvaltningsdomstol i övrigt finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019). (Nytt)

Betänkande KuUB 15/2020 rd

26 §

Tillämpning av lagen om grundläggande utbildning, gymnasielagen och lagen om yrkesutbildning

Vid ordnandet av handledande utbildning tillämpas vad som i lagen om grundläggande utbildning, gymnasielagen eller lagen om yrkesutbildning för den berörda anordnarens del föreskrivs om undervisningens offentlighet, försök, utvecklings-, handlednings- och stöduppgifter för specialundervisning eller särskilt stöd, elev- och studerandevård, personal, samarbete med studerandenas vårdnadshavare, elev- och studerandekår, utvärdering av utbildningen samt sekretess och behandling av personuppgifter, om inte något annat föreskrivs i lag. Dessutom tillämpas vad som när det gäller utbildningsanordnaren i fråga föreskrivs om disciplin och därmed sammanhängande förfaranden i 36 och 36 a—36 g § i lagen om grundläggande utbildning, med undantag av bestämmelserna om kvarsittning, och i 40—48 § i gymnasielagen och 80, 85—93 och 115 § i lagen om yrkesutbildning samt vad som i nämnda lagar föreskrivs om sökande av ändring i ärenden som gäller disciplinära åtgärder. Om utbildningen ordnas av kommunen utan tillstånd att ordna utbildning, tillämpas i fråga om det som anges i detta moment vad som i lagen om grundläggande utbildning föreskrivs om saken.

Om en studerande avlägger en del av en yrkesinriktad examen, tillämpas dessutom vad som i 40 § i lagen om yrkesutbildning föreskrivs om hinder för antagning av studerande, vad som i 9 kap. i den lagen föreskrivs om indragning av studierätten och narkotikatest samt vad som i 12 kap. i den lagen föreskrivs om sökande av ändring i ovannämnda ärenden.

7 kap.

Ikraftträdande

27 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 . Utbildning som avses i denna lag får ordnas från och med den 1 augusti 2022.

Utbildningsstyrelsen ska bestämma de i 12 § avsedda utbildningsgrunderna så att utbildningsanordnarna kan ta dem i bruk den 1 augusti 2022.

28 §

Övergångsbestämmelser om ordnande av utbildning

Om en anordnare med stöd av de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag har beviljats ett sådant tillstånd att ordna påbyggnadsundervisning efter grundläggande utbildning som avses i 7 eller 8 § i lagen om grundläggande utbildning, får anordnaren med stöd av det tillståndet ordna utbildning som handleder för examensutbildning till och med den 31 juli 2025.

Betänkande KuUB 15/2020 rd

Om en anordnare med stöd av de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag har ordnat i gymnasielagen avsedd utbildning som förbereder för gymnasieutbildning, men inte den 31 juli 2022 har tillstånd att ordna utbildning enligt denna lag, får anordnaren ordna utbildning som förbereder för gymnasieutbildning till och med den 31 juli 2023 i enlighet med de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av lagen och de föreskrifter som meddelats med stöd av dem. Utbildningsanordnaren kan efter den 31 juli 2022 dock inte anta nya studerande till den ovan avsedda utbildningen.

Om en anordnare med stöd av de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag har beviljats ett sådant tillstånd att ordna utbildning som handleder för yrkesutbildning som avses i lagen om yrkesutbildning, får utbildningsanordnaren med stöd av det tillståndet ordna utbildning som handleder för examensutbildning.

29 §

Övergångsbestämmelser som gäller de studerande

Om en studerande före den 1 augusti 2022 har inlett studier inom sådan påbyggnadsundervisning som avses i lagen om grundläggande utbildning, sådan utbildning som förbereder för gymnasieutbildning som avses i gymnasielagen eller sådan utbildning som handleder för yrkesutbildning som avses i lagen om yrkesutbildning, övergår den studerande vid ikraftträdandet av denna lag till att genomföra sådan utbildning som handleder för examensutbildning som avses i denna lag. Bestämmelserna i denna paragraf tillämpas dock inte i situationer som avses i 28 § 2 mom.

Utbildningsstyrelsen kan meddela föreskrifter om de principer och förfaranden för identifiering och erkännande av kunnande som gäller i samband med övergången.

3.

Lag

om ändring av lagen om grundläggande utbildning

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om grundläggande utbildning (628/1998) 11 § 3 mom., 25, 28 a och 28 b §, 40 § 4 mom., 42 § 5 punkten samt 45 §,
av dem 28 a och 28 b § sådana de lyder i lag 1263/2013, 40 § 4 mom. sådant det lyder i lag 533/2017 och 42 § 5 punkten sådan den lyder i lag 959/2015,
ändras 1 § 1—3 mom., 4 § 1 mom., 5 § 1 mom., 9 § 2 mom., 11 § 4 mom., rubriken för 7 kap., rubriken för 26 § samt 26 § 1 och 2 mom., 26 a § 2 mom., 32 § 1 mom., 33 § 1 mom., 42 § 6 punkten och rubriken för 46 § samt 46 § 1, 3 och 8 mom.,

Betänkande KuUB 15/2020 rd

av dem 1 § 1 mom. sådant det lyder i lag 1136/2001, 1 § 2 mom. och 32 § 1 mom. sådana de lyder i lag 542/2018, 1 § 3 mom. och rubriken för 46 § samt 46 § 1, 3 och 8 mom. sådana de lyder i lag 1507/2016, 4 § 1 mom. och 33 § 1 mom. sådana de lyder i lag 1288/1999, 5 § 1 mom. sådant det lyder i lag 1707/2009, 26 § 1 och 2 mom. sådana de lyder i lag 477/2003, 26 a § 2 mom. sådant det lyder i lag 1040/2014 och 42 § 6 punkten sådan den lyder i lag 959/2015, samt fogas till lagen en ny 11 a § och till 42 §, sådan den lyder i lag 959/2015, en ny 7 punkt som följer:

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag innehåller bestämmelser om grundläggande utbildning. Bestämmelser om läroplikt finns i läropliktslagen (/).

Denna lag innehåller dessutom bestämmelser om den förskoleundervisning som i regel ges året innan läroplikten uppkommer, om den förberedande undervisning som ordnas för invandrare före den grundläggande utbildningen samt om morgon- och eftermiddagsverksamhet. Om förskoleundervisning enligt denna lag ordnas på ett sådant daghem eller i ett sådant familjedaghem som avses i 1 § 2 mom. 1 eller 2 punkten i lagen om småbarnspedagogik (540/2018), tillämpas på förskoleundervisningen dessutom, om inte något annat föreskrivs i denna lag eller i en förordning med stöd av den, vad som föreskrivs i lagen om småbarnspedagogik eller i en förordning med stöd av den.

Bestämmelser om grundläggande utbildning för vuxna finns i 46 §.

4 §

Skyldighet att ordna grundläggande utbildning och förskoleundervisning

Kommunen är skyldig att för i 26 § 1 mom. avsedda barn i läropliktsåldern som bor på kommunens område ordna grundläggande utbildning samt förskoleundervisning året innan läroplikten uppkommer. Kommunen är dessutom skyldig att ordna förskoleundervisning det år läroplikten uppkommer för barn som omfattas av sådan förlängd läroplikt som avses i 2 § 3 mom. i läropliktslagen och för barn som med stöd av 27 § inleder den grundläggande utbildningen ett år senare än vad som bestämts. Kommunens skyldighet att ordna grundläggande utbildning upphör när eleven har fullgjort den grundläggande utbildningen på det sätt som föreskrivs i 26 § 1 mom. De tjänster som avses i denna lag kan kommunen ordna själv eller i samråd med andra kommuner eller genom att skaffa tjänsterna av de anordnare av grundläggande utbildning som avses i 7 eller 8 §. Kommunen kan skaffa tjänster som gäller förskoleundervisning också av någon annan offentlig eller privat serviceproducent. Kommunen svarar för att de tjänster som den skaffar ordnas enligt denna lag.

Betänkande KuUB 15/2020 rd

5 §

Annan utbildning och verksamhet

Kommunen kan ordna förberedande undervisning före den grundläggande utbildningen och, i den omfattning kommunen beslutar, flexibel grundläggande utbildning för årskurserna 7—9. Kommunen beslutar också om ordnande av grundläggande utbildning för andra än läropliktiga.

9 §

Undervisningens omfattning

Förskoleundervisningen omfattar ett år. Förskoleundervisningen kan i specialundervisning för elever som omfattas av sådan förlängd läroplikt som avses i 2 § 3 mom. i läropliktslagen samt, med tillstånd av vederbörande ministerium, i sådan undervisning på främmande språk som avses i 10 § 4 mom., omfatta två år.

11 §

Undervisningens innehåll

Trots bestämmelserna i denna paragraf ska på förskoleundervisning och förberedande undervisning för den grundläggande utbildningen tillämpas vad som föreskrivs eller bestäms med stöd av 14 §.

11 a §

Rätt att få elevhandledning

Elever har rätt att få elevhandledning enligt läroplanen.

En elev som fullgör den grundläggande utbildningens lärokurs och som behöver stöd för att söka till fortsatta studier efter den grundläggande utbildningen har rätt att utöver elevhandledning enligt läroplanen få personlig elevhandledning enligt sina behov (*intensifierad personlig elevhandledning*).

Vid intensifierad personlig elevhandledning ges eleven personlig och annan elevhandledning samt utarbetas en individuell plan för fortsatta studier. Intensifierad personlig elevhandling ges i årskurs 8 och 9.

Betänkande KuUB 15/2020 rd

7 kap.

Elevers rättigheter och skyldigheter

26 §

Fullgörande av den grundläggande utbildningen

Läropliktiga ska delta i grundläggande utbildning som ordnas med stöd av denna lag eller an-
nars förvärva kunskaper som motsvarar den grundläggande utbildningens lärokurs. Fullgörandet
av den grundläggande utbildningen inleds vid den tidpunkt som anges i 2 § 2 mom. i läroplikts-
lagen, om det inte med stöd av 27 § i denna lag har fattats beslut om att barnet inleder utbildning
vid en annan tidpunkt. Den grundläggande utbildningen avslutas när den grundläggande utbild-
ningens lärokurs har slutförts eller senast när skolarbetet under läsåret slutar det kalenderår då
eleven fyller 17 år.

Utbildningsanordnaren ska kontrollera frånvaro när det gäller elever i grundläggande utbild-
ning och underrätta elevens vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare för eleven om
olovlig frånvaro.

26 a §

Deltagande i förskoleundervisning

Bestämmelser om skyldigheten för ett barn som omfattas av förlängd läroplikt att delta i för-
skoleundervisning finns i 3 § 2 mom. i läropliktslagen. Dessutom har ett barn som omfattas av
förlängd läroplikt rätt att få förskoleundervisning det år barnet fyller fem år.

32 §

Skolresor

En elev i grundläggande utbildning som har längre än fem kilometer till skolan har rätt till fri
transport. En elev i förskoleundervisning som har längre än fem kilometer från hemmet till för-
skoleundervisningen eller från sådan småbarnspedagogisk verksamhet som avses i lagen om
småbarnspedagogik till förskoleundervisningen har rätt till fri transport hemifrån direkt till för-
skoleundervisningen eller från småbarnspedagogiken till förskoleundervisningen och från för-
skoleundervisningen hem eller till småbarnspedagogiken. En elev i grundläggande utbildning el-
ler förskoleundervisning har rätt till fri transport också när den väg som avses ovan med beaktan-
de av hans eller hennes ålder eller andra omständigheter är alltför svår, ansträngande eller farlig.
Ett alternativ till fri transport är att ett tillräckligt understöd beviljas för transport eller ledsagande.

Betänkande KuUB 15/2020 rd

33 §

Inkvartering

Om skolresan för en elev i grundläggande utbildning eller för en elev med sådan förlängd läroplikt som avses i 2 § 3 mom. i läropliktslagen som får förskoleundervisning inte kan ordnas på det sätt som föreskrivs i 32 § 2 mom. i denna lag har eleven rätt till avgiftsfri inkvartering och hel-pension.

42 §

Begäran om omprövning

Om inte annat föreskrivs någon annanstans i lag, får omprövning av beslut som avses i denna lag begäras hos regionförvaltningsverket på det sätt som anges i förvaltningslagen, om beslutet gäller

- 6) inledande av utbildning vid en annan tidpunkt enligt 27 §,
- 7) avgång av en studerande på så sätt som avses i 46 § 8 mom.

46 §

Grundläggande utbildning för vuxna

I grundläggande utbildning enligt denna paragraf kan man delta efter att fullgörandet av den grundläggande utbildningen enligt 26 § 1 mom. har upphört. På grundläggande utbildning för vuxna tillämpas 2 §, 3 § 1 och 2 mom., 9 § 1 mom., 10, 12—15, 18—22 och 29 §, 30 § 1 mom. samt 35, 37, 38 och 40—44 §. Undervisning, läroböcker och andra läromedel, arbetsredskap och arbetsmaterial är avgiftsfria för den studerande. I sådan utbildning som på basis av ett beslut av kommunen eller samkommunen eller en bestämmelse som ingår i ett tillstånd enligt 7 § har ordnats vid en internatskola, har den studerande rätt till avgiftsfritt boende och till avgiftsfria, tillräckliga måltider varje dag. De som studerar på heltid har rätt till en avgiftsfri måltid de arbetsdagar då läroplanen förutsätter att den studerande är närvarande på ett utbildningsställe som utbildningsanordnaren anvisat. En studerande kan på de grunder som anges i 36 § 1 mom. ges en skriftlig varning eller bli avstängd för högst ett år. En läropliktig kan dock avstängas från läroanstalten för högst tre månader. Bestämmelser om fullgörande av läroplikten under tiden för avstängning för viss tid finns i 8 § i läropliktslagen. En studerande som har fyllt 18 år får välja mellan religionsundervisning och undervisning i livsåskådningskunskap.

Den grundläggande utbildningen för vuxna består, i enlighet med den studerandes behov av kunnande, av ett inledningsskede och ett slutskede eller enbart av slutskedet. Inledningsskedet kan i enlighet med den studerandes behov av kunnande dessutom omfatta ett särskilt läskunnighets-skede. Sådan förberedande undervisning före den grundläggande utbildningen som avses i 5 § ordnas inte för en studerande vars skyldighet enligt 26 § 1 mom. att slutföra den grundläggande utbildningen har upphört. Sådana tidigare slutförda studier eller på annat sätt förvärvat kunnande

Betänkande KuUB 15/2020 rd

som motsvarar målen för och det centrala innehållet i läroplanen ska identifieras och erkännas. Den studerandes utgångsnivå ska bestämmas och utbildningsanordnaren och den studerande ska tillsammans utarbeta en individuell studieplan för den studerande, där det fastställs i vilket skede studierna inleds, vilka kurser som ska genomgå och vad som i övrigt hör till studiernas centrala innehåll, studietiden, på vilket sätt studierna ska fullföljas samt andra faktorer som är av betydelse för uppnåendet av målen för utbildningen, vilka anges närmare i grunderna för läroplanen. Vid utarbetandet av den individuella studieplanen ska en tidigare individuell studieplan som utarbetats för den studerande beaktas, liksom hur den har förverkligats. Utgångsnivån bestäms vid behov i samarbete med andra myndigheter. Förverkligandet av planen ska följas, och planen ska vid behov uppdateras.

Lärokursen för läskunnighetsskedet samt inlednings- och slutskedet omfattar sammanlagt högst fyra år. Den som studerar på heltid ska dock avlägga studierna inom högst fem år. En studerande kan anses ha avgått om han eller hon utan ha anmält giltigt skäl uteblir från undervisningen och det är uppenbart att han eller hon inte slutför studierna i enlighet med sin individuella studieplan. Utbildningsanordnaren ska i ärendet fatta ett beslut enligt vilket studeranden anses ha avgått. En studerande anses ha avgått också när han eller hon själv skriftligen meddelar utbildningsanordnaren att han eller hon avgår. Då anses den studerande ha avgått den dag när meddelandet kommer fram till utbildningsanordnaren, eller vid en senare tidpunkt som meddelas av den studerande.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Upphävandet av lagens 28 a och 28 b § träder dock i kraft först den 1 augusti 2022. Påbyggnadsundervisning inom den grundläggande utbildningen enligt de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag får ordnas till och med den 31 juli 2022. På påbyggnadsundervisning inom den grundläggande utbildningen tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag.

4.

Lag

om ändring av gymnasielagen

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i gymnasielagen (714/2018) 2 § 3 mom., 11 § 3 mom. och 20 § 2 mom. 3 punkten,

Betänkande KuUB 15/2020 rd

ändras 1 § 1 mom., 10 §, 11 § 4 och 5 mom., 12 §, 13 § 2 mom., 21 §, 22 § 4 mom. 23 §, 34 § 2 mom., 35 och 36 § och 39 § 1 och 2 mom. samt 41 § 1 mom., av dem 21 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 1185/2019, samt

fogas till 24 § ett nytt 4 mom. som följer:

1 §

Tillämpningsområde

I denna lag föreskrivs om allmänbildande gymnasieutbildning.

10 §

Lärokursernas målsatta tider, dimensionering och omfattning

Gymnasieutbildningen utgör en lärokurs vars målsatta tid är tre år. Gymnasieutbildning ordnas separat för unga och vuxna med olika lärokurser. Studierna som hör till lärokursen för unga dimensioneras för heltidsstudier och studierna som hör till lärokursen för vuxna dimensioneras för deltidstudier.

Grunden för dimensioneringen av lärokurserna och studierna som hör till dem är en studiepoäng. Närmare bestämmelser om dimensioneringen utfärdas genom förordning av statsrådet.

Lärokursen för gymnasieutbildning för unga omfattar 150 studiepoäng och lärokursen för gymnasieutbildning för vuxna omfattar 88 studiepoäng.

11 §

Lärokursens innehåll

Genom förordning av statsrådet föreskrivs i fråga om den utbildning som avses i denna lag om de allmänna riksomfattande målen, läroämnena som hör till läroämnegrupperna, studiernas struktur samt omfattningen på de studier som avses i 1 och 2 mom.

Lärokursen för gymnasieutbildning kan även på det sätt som bestäms i utbildningsanordnarens läroplan innefatta andra studier som lämpar sig för gymnasiets uppgift än de som föreskrivs genom förordning av statsrådet. Studierna är valfria för den studerande.

12 §

Läroplan

Utbildningsstyrelsen bestämmer om målen och det centrala innehållet i de studier som det föreskrivs om i den statsrådsförordning som avses i 11 § 4 mom., med undantag för de tematiska studier som avses i 11 § 2 mom. (*grunder för läroplanen*). Grunderna för läroplanen fastställs separat för lärokurserna för gymnasieutbildning för unga och för vuxna.

Betänkande KuUB 15/2020 rd

Utbildningsanordnaren ska utarbeta en läroplan som bestämmer om genomförandet av undervisningen, handledningen av studierna och stödet för lärandet, studieperioderna som erbjuds de studerande och studieprestationerna som förutsätts för att delta i dem samt om noggrannare mål för och innehåll i undervisningen. Läroplanen godkänns separat för lärokurserna för gymnasieutbildning för unga och för vuxna samt separat för undervisning som ges på finska, svenska, samiska och vid behov på andra språk.

För gymnasieutbildning och grundläggande utbildning som avses i lagen om grundläggande utbildning (628/1998) kan en gemensam läroplan utarbetas med tillstånd av undervisnings- och kulturministeriet.

13 §

Ordnanande av studierna

Utbildningsanordnaren ska ordna undervisningen och handledningen av studierna enligt lärokursen så att gymnasieutbildningens lärokurs kan slutföras på tre år. När studierna ordnas ska utbildningsanordnaren säkerställa att målen för utbildningen uppnås och att den studerandes förutsättningar att slutföra lärokursen och avlägga studentexamen inte äventyras.

21 §

Förutsättningar för antagning som studerande

Som studerande till utbildning enligt denna lag kan antas den som har genomgått den grundläggande utbildningens lärokurs eller motsvarande tidigare lärokurs eller en utbildning utomlands som i landet i fråga ger behörighet för studier som motsvarar gymnasieutbildning. Som studerande kan av vägande skäl även antas den som utbildningsanordnaren annars anser ha tillräckliga förutsättningar att klara av studierna. Med avvikelse från vad som föreskrivs i 45 § 2 mom. i förvaltningslagen ska beslutet om antagning som studerande i detta fall motiveras.

22 §

Grunder för antagning som studerande

Utbildningsanordnaren beslutar om grunderna för antagning som studerande till gymnasieutbildning för vuxna och till studier i ett eller flera läroämnen som hör till gymnasieutbildningens lärokurs. En sökande som är under 18 år kan antas för att avlägga lärokursen för gymnasieutbildning för vuxna endast av grundad anledning som har samband med sökandens hälsotillstånd eller personliga livssituation. Den grundade anledningen ska specificeras i beslutet om antagning som studerande.

Betänkande KuUB 15/2020 rd

23 §

Studierätt

Den studerandes studierätt börjar vid den tidpunkt som utbildningsanordnaren bestämmer.

Den studerande har rätt att slutföra gymnasieutbildningens lärokurs på högst fyra år, om inte utbildningsanordnaren beviljar den studerande extra tid för slutförande av studierna på grund av sjukdom, skada eller någon annan särskild orsak.

Den studerande har rätt att tillfälligt avbryta sin studierätt för den tid som han eller hon fullgör tjänstgöring enligt värnpliktslagen (1438/2007), civiltjänstlagen (1446/2007) eller lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor (194/1995) eller får sjukdagpenning eller moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning enligt sjukförsäkringslagen (1224/2004). Därtill kan studierätten på den studerandes begäran tillfälligt avbrytas av någon annan grundad anledning. Bestämmelserna i detta moment tillämpas inte på läropliktiga enligt läropliktslagen (/). Bestämmelser om avbrytande av fullgörandet av läroplikten för viss tid finns i 7 § i läropliktslagen.

Utbildningsanordnaren beslutar om beviljande av extra tid och om tillfälligt avbrytande av studierätt efter den studerandes ansökan.

24 §

Studierättens upphörande

En läropliktig anses ha förlorat sin studierätt på det sätt som avses i 1 mom. senast en månad efter att han eller hon sista gången har deltagit i undervisningen. **Innan en läropliktig anses ha avgått ska utbildningsanordnaren meddela den läropliktige samt dennes vårdnadshavare och någon annan laglig företrädare att den läropliktige kan anses ha avgått, om han eller hon inte deltar i undervisningen.** Bestämmelser om förfaranden som iakttas när en läropliktig förlorar studierätten och när en läropliktig anses ha avgått finns dessutom i 13 § i läropliktslagen.

34 §

Avgifter som tas ut hos de studerande

Avgifter kan tas ut av sådana ämnesstuderande som avses i 20 § 2 mom. 2 punkten och för sådana prov i en särskild examen som avses i 36 § 2 mom., dock inte av en läropliktig. Därtill kan skäliga avgifter tas ut för undervisning som ordnas utomlands och för undervisning som en privat sammanslutning eller stiftelse på basis av en särskild utbildningsuppgift som beviljats av undervisnings- och kulturministeriet ger på ett annat undervisningsspråk än finska, svenska, samiska, rommani eller teckenspråk.

Betänkande KuUB 15/2020 rd

35 §

Studiesociala förmåner

Studerande i gymnasieutbildning för unga har rätt till en avgiftsfri måltid de arbetsdagar då läroplanen kräver att den studerande är närvarande på en utbildningsplats som utbildningsanordnaren anvisar. En läropliktig studerande har ovannämnda rätt även i gymnasieutbildning för vuxna. Vid utbildning som med stöd av 4 § 2 mom. ordnas som internatutbildning har den studerande dessutom dagligen rätt till andra, tillräckliga måltider.

Det är avgiftsfritt för den studerande att bo i studiebostäder som utbildningsanordnaren anvisar. På beviljande av en studiebostadsplats tillämpas vad som föreskrivs i 104 § 1 mom. i lagen om yrkesutbildning (531/2017).

36 §

Slutförande av lärokursen

Gymnasieutbildningens lärokurs slutförs när studierna som hör till lärokursen har slutförts på det sätt som föreskrivs i den statsrådsförordning som avses i 11 § 4 mom. med beaktande därtill av en eventuell särskild utbildningsuppgift enligt 6 § eller ett försökstillstånd enligt 18 §.

Den som inte antagits som en sådan studerande som avses i 20 § kan slutföra gymnasieutbildningens lärokurs eller en del av den i prov som verkställs och bedöms av en utbildningsanordnare som avses i denna lag (*särskild examen*). Den som deltar i prov för en särskild examen ska visa att hans eller hennes kunskaper och färdigheter, oavsett hur de har förvärvats, i de olika läroämnena motsvarar de kunskaper och färdigheter som ingår i gymnasieutbildningens lärokurs för vuxna.

Läropliktiga kan avlägga gymnasiets lärokurs på det sätt som avses i 2 mom. Läropliktiga ska utarbeta en individuell studieplan enligt 26 §.

39 §

Betyg

En studerande som har slutfört gymnasieutbildningens lärokurs ges ett avgångsbetyg.

Ett betyg över de studier som har slutförts ges till en studerande vars studierätt har upphört under genomförandet av lärokursen för gymnasieutbildning. För en ämnesstuderande och en studerande som delvis har slutfört gymnasieutbildningens lärokurs i en särskild examen ges ett betyg över slutförda lärokurser i läroämnena och övriga studier.

41 §

Disciplin

En studerande som stör undervisningen eller i övrigt bryter mot ordningen eller gör sig skyldig till fusk kan ges en skriftlig varning. Om förseelsen är allvarlig eller om den studerande fortsätter att uppföra sig olämpligt på ovan avsett sätt efter en skriftlig varning, kan den studerande avstäng-

Betänkande KuUB 15/2020 rd

as från läroanstalten för viss tid, högst ett år, samt sägas upp från elevhemmet för viss tid eller för den tid som återstår av studierna. Ovannämnda åtgärder är disciplinära straff. En läropliktig kan dock avstängas från läroanstalten för högst tre månader. Bestämmelser om fullgörande av läroplikten under tiden för avstängning för viss tid finns i 8 § i läropliktslagen.

— — — — —

Denna lag träder i kraft den 20 .

Upphävandet av 2 § 3 mom., 11 § 3 mom. och 20 § 2 mom. 3 punkt träder i kraft först den 1 augusti 2022 liksom även 1 § 1 mom., 10 §, 11 § 4 och 5 mom., 12 §, 13 § 2 mom., 21 §, 22 § 4 mom., 36 § 1 mom. och 39 § 1 och 2 mom. På slutförande av lärokursen för utbildning som förbereder för gymnasieutbildning tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

— — — — —

5.

Lag

om ändring av lagen om yrkesutbildning

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om yrkesutbildning (531/2017) 7, 11 och 14 §, 15 § 3 mom., rubriken för 16 § 1 mom., 23 § 1 mom., 27 § 2 mom., 37 § 2 mom., 38 §, 48 § 2 mom., rubriken för 6 kap., samt 50, 58 och 61 §, 62 § 1 mom., 70 § 5 mom., 85 § 2 mom., 96 och 97 §, 99 § 1 mom., 100 § 1 mom., 102 § 3 mom., 104 § 1 och 3 mom., 105 § 1 och 3 mom. och 111 § 1 punkten, av dem 23 § 1 mom. sådant det lyder i lag 547/2018, och

fogas till 44 § ett nytt 5 mom. som följer:

7 §

Utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv

Utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv ger studerande som behöver särskilt stöd på grund av sjukdom eller funktionsnedsättning undervisning och handledning enligt deras individuella mål och färdigheter.

Betänkande KuUB 15/2020 rd

11 §

Dimensioneringsgrunder för, omfattningen av och tiden för genomförande av utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv

Grunden för dimensioneringen av utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv och delar av sådan utbildning är en kompetenspoäng. **Omfattningen av utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv är 60 kompetenspoäng.**

Tiden för genomförandet av en utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv bestäms utifrån den studerandes individuella mål och färdigheter. Utbildningsanordnaren beslutar om tiden för genomförandet av utbildningen. Utbildningstiden kan dock vara högst tre år.

14 §

Uppbyggnaden av utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv

Utbildningen som handleder för arbete och ett självständigt liv byggs upp av utbildningsdelar. Närmare bestämmelser om uppbyggnaden av utbildningen som handleder för arbete och ett självständigt liv får utfärdas genom förordning av statsrådet.

15 §

Examensgrunder

Utbildningsstyrelsen ska sammanställa grunderna för de yrkesinriktade grundexamina så att examina till sin omfattning motsvarar omfattningen av gymnasiets lärokurs enligt 10 § i gymnasielagen (714/2018).

16 §

Grunder för utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv

Utbildningsstyrelsen bestämmer utbildningsgrunderna för utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv.

23 §

Examina och utbildning som ska anges i anordnartillståndet

I anordnartillståndet anges de examina som utbildningsanordnaren har rätt att bevilja och för vilka utbildningsanordnaren kan ordna examensutbildning. Anordnartillståndet kan dessutom innehålla bestämmelser om att rätten att bevilja examina och ordna examensutbildning inte gäller ett eller flera, med stöd av 6 § 1 mom. 1 och 2 punkten genom förordning av undervisnings- och

Betänkande KuUB 15/2020 rd

kulturministeriet angivna, kompetensområden som ingår i en viss examen. Anordnartillståndet innehåller dessutom bestämmelser om rätten att ordna utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv. Utbildningsanordnaren kan också ordna i 8 § 1 punkten avsedd utbildning som fördjupar eller kompletterar yrkeskompetensen och som hänför sig till examina som omfattas av anordnartillståndet.

27 §

Övriga rättigheter, skyldigheter, villkor och uppgifter som ska anges i ett anordnartillstånd

Anordnartillståndet kan innehålla bestämmelser om utbildningsanordnarens skyldighet att ordna examina som avses i 23 § 1 mom. och utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv samt utbildning enligt lagen om utbildning som handleder för examensutbildning (/) för studerande som har rätt till krävande särskilt stöd enligt 65 § i denna lag och att sköta utvecklings-, handlednings- och stöduppgifter som anknyter till särskilt stöd.

37 §

Att söka till utbildning samt ansökningsförfaranden

Vid kontinuerlig ansökan beslutar utbildningsanordnaren om ansökningstider och ansökningsförfaranden. Vid antagning av studerande till utbildningar för yrkesinriktade grundexamina eller inom utbildningar som handleder för arbete och ett självständigt liv kan riksomfattande ansökningsförfaranden dock tillämpas. Bestämmelser om riksomfattande ansökningsförfaranden utfärdas genom förordning av statsrådet.

38 §

Förutsättningar för antagning som studerande

Som studerande kan antas en sökande som har slutfört den grundläggande utbildningens lärokurs eller en motsvarande tidigare lärokurs eller som utbildningsanordnaren i övrigt anser ha tillräckliga förutsättningar att förvärva det kunnande eller avlägga den examen som eftersträvas.

44 §

Personlig utvecklingsplan för kunnandet

För läropliktiga enligt läropliktslagen (/) ska den personliga utvecklingsplanen för kunnandet utarbetas så att tiden för avläggande av yrkesexamen enligt planen är högst fyra år.

Betänkande KuUB 15/2020 rd

48 §

Planering av förvärvande av kunnande

Förvärvande av yrkesskicklighet eller kunnande planeras individuellt för varje examens- eller utbildningsdel. I utbildningen för grundexamen har utbildningsanordnaren till uppgift att bedöma behovet av och mängden undervisning och handledning som genomförs vid läroanstalten och i andra lärmiljöer. Närmare bestämmelser om bedömningen av mängden undervisning och handledning utfärdas genom förordning av statsrådet.

6 kap.

Avläggande av examen samt genomförande av utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv och bedömning av kunnandet

50 §

Avläggande av examen samt genomförande av utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv

En examensdel har avlagts när den studerande har visat det kunnande som anges i examensgrunderna på det sätt som föreskrivs i 52 § eller när kunnandet har erkänts i enlighet med 47 §. En examen har avlagts när alla examensdelar som enligt examensgrunderna krävs för examen har avlagts med godkänt resultat.

En utbildningsdel i utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv har genomförts när den studerande har visat det kunnande som anges i utbildningsgrunderna på det sätt som föreskrivs i 52 § eller när kunnandet har erkänts i enlighet med 47 §. Utbildningen som handleder för arbete och ett självständigt liv har genomförts när alla utbildningsdelar som enligt utbildningsgrunderna krävs för utbildningen har genomförts med godkänt resultat.

58 §

Betyg över genomförd utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv

Utbildningsanordnaren ska ge den studerande ett betyg över genomförd utbildning, när en utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv har genomförts på det sätt som anges i 50 §. Utbildningsanordnaren ska ge den studerande ett betyg över genomförda utbildningsdelar, om den studerande anses ha avgått på det sätt som anges i 97 §. Utbildningsanordnaren ska också utfärda ett betyg över genomförda utbildningsdelar på begäran av den studerande.

Betänkande KuUB 15/2020 rd

61 §

Rätt till undervisning och handledning

Studerande har rätt att i olika lärmiljöer få sådan undervisning och handledning som dels gör det möjligt att uppfylla kraven på yrkesskicklighet och målen för kunnandet enligt examens- eller utbildningsgrunderna, dels stöder de studerandes utveckling till goda, harmoniska och bildade människor och samhällsmedlemmar. Utbildningsanordnaren ansvarar för att det i undervisningen och handledningen tas hänsyn till det i enlighet med 48 § 2 mom. uppskattade behovet av och mängden undervisning och handledning vid läroanstalten och i andra lärmiljöer.

En studerande har rätt att få personlig och annan behövlig studiehandledning.

Den som har avlagt yrkesinriktad grundexamen och som har för avsikt att söka till fortsatta studier efter avläggandet av examen, men som inte har fått en studieplats i examensinriktad utbildning, har rätt att få handledning som anknyter till ansökan till fortsatta studier och karriärplanering under året som följer på året då examen har avlagts. För handledningen ansvarar den utbildningsanordnare i vars läroanstalt examen har avlagts.

62 §

Utbildningens innehåll

Utbildningsanordnaren beslutar om innehållet i och genomförandet av examensutbildning i enlighet med de examensgrunder som avses i 15 § samt om innehållet i och ordnande av utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv i enlighet med de utbildningsgrunder som avses i 16 §.

70 §

Läroavtalsutbildning

Utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv och arbetskraftsutbildning får inte ordnas som läroavtalsutbildning.

85 §

Disciplin

Om handlingen eller försummelsen är allvarlig eller om den studerande fortsätter att uppföra sig på det sätt som avses i 1 mom. efter en skriftlig varning, kan den studerande avstängas från läroanstalten för viss tid, högst ett år. En läropliktig enligt läropliktslagen kan dock avstängas för högst tre månader. Bestämmelser om fullgörande av läroplikten under tiden för avstängning för viss tid finns i 8 § i läropliktslagen.

Betänkande KuUB 15/2020 rd

96 §

Studierätt

Den studerandes studierätt börjar vid den tidpunkt som utbildningsanordnaren bestämmer.

De studerandes studierätt upphör när de har avlagt den examen eller den eller de examensdelar eller genomfört den utbildning till vilken de i enlighet med bestämmelserna i denna lag har blivit antagna som studerande, eller när de anses ha avgått på det sätt som anges i 97 §.

En studerande har rätt att tillfälligt avbryta sin studierätt för den tid som han eller hon utför sådan tjänstgöring som avses i värnpliktslagen (1438/2007), civiltjänstlagen (1446/2007) eller lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor (194/1995) eller får sjukdagpenning eller moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning enligt sjukförsäkringslagen (1224/2004). Dessutom kan studierätten på begäran av den studerande tillfälligt avbrytas av någon annan grundad anledning. Bestämmelserna i detta moment tillämpas inte på läropliktiga enligt läropliktslagen. Bestämmelser om avbrytande av fullgörandet av läroplikten för viss tid finns i 7 § i läropliktslagen.

Utbildningsanordnaren beslutar om tillfälligt avbrytande av studierätten efter den studerandes ansökan.

97 §

När studerande anses ha avgått

En studerande anses ha avgått, om det är uppenbart att han eller hon inte har för avsikt att delta i undervisning eller yrkesprov eller visa sitt kunnande på andra sätt i enlighet med den personliga utvecklingsplanen för kunnandet och inte har uppgett någon grundad anledning till sin frånvaro, eller om han eller hon inte har genomfört utbildningen som handleder för arbete och ett självständigt liv inom den tid som anges i 11 §.

En studerande anses ha avgått också när han eller hon själv skriftligen meddelar utbildningsanordnaren att han eller hon avgår. Då anses den studerande ha avgått den dag när meddelandet kommer fram till utbildningsanordnaren, eller vid en senare tidpunkt som meddelas av den studerande.

Utbildningsanordnaren meddelar ett beslut om att studeranden anses ha avgått.

En läropliktig anses ha avgått på det sätt som avses i 1 mom. senast en månad efter att han eller hon för sista gången har deltagit i undervisning enligt den personliga utvecklingsplanen för kunnandet eller i yrkesprov eller annat påvisande av kunnandet. **Innan en läropliktig anses ha avgått ska utbildningsanordnaren meddela den läropliktiga samt dennes vårdnadshavare och någon annan laglig företrädare att den läropliktiga kan anses ha avgått, om han eller hon inte deltar i undervisning enligt den personliga utvecklingsplanen eller i yrkesprov eller visar sitt kunnande på andra sätt.** Bestämmelser om förfaranden som gäller när en läropliktig anses ha avgått finns dessutom i 13 § i läropliktslagen.

Betänkande KuUB 15/2020 rd

99 §

Studerandevård

Bestämmelser om rätt till studerandevård och studerandevårdstjänster för studerande inom utbildning för yrkesinriktad grundexamen eller utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv samt för läropliktiga studerande inom utbildning för yrkesexamen finns i lagen om elev- och studerandevård (1287/2013). Utbildningsstyrelsen meddelar föreskrifter om de centrala principerna samt målen för studerandevården. Utbildningsstyrelsen ska bereda föreskrifterna i samarbete med Institutet för hälsa och välfärd. Utbildningsanordnaren beslutar med stöd av Utbildningsstyrelsens föreskrifter hur studerandevården ska ordnas.

100 §

Rätt till avgiftsfria måltider

En studerande inom heltidsutbildning för en grundexamen eller inom utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv har rätt till avgiftsfria måltider de dagar då den studerandes personliga utvecklingsplan för kunnandet förutsätter att den studerande är närvarande på en utbildningsplats som utbildningsanordnaren anvisar. En läropliktig studerande har ovan avsedd rätt även inom heltidsutbildning för en yrkesexamen. Dessutom har en studerande även rätt till andra dagliga avgiftsfria måltider inom en utbildning som i enlighet med anordnartillståndet ordnas i en internatskola samt vid utbildning som leder till grundexamina om vilka det föreskrivs genom förordning av statsrådet och där förvärvandet av kunnandet förutsätter att den studerande är närvarande en längre tid än en ordinarie arbetsdag på en utbildningsplats som utbildningsanordnaren anvisar.

102 §

Studiesociala förmåner i läroavtalsutbildning

En studerande har rätt till ersättning för resekostnader, om det förvärvande av kunnande som sker i utbildningsanordnarens lärmiljöer förutsätter att den studerande reser över tio kilometer i en riktning från hemmet eller läroavtalsarbetsplatsen till undervisningsplatsen. En läropliktig har dock rätt till ovan nämnda ersättning om resans längd är minst sju kilometer. Den studerande har rätt till reseersättning för en resa tur och retur per vecka. Av särskilda skäl kan reseersättning betalas dagligen, om den studerande bor hemma. Om den studerande får ersättning för dagliga resekostnader, har han eller hon inte rätt till inkvarteringsersättning. Reseersättning betalas endast för resa i hemlandet och enligt det billigaste färd sättet mellan undervisningsplatsen och hemmet eller läroavtalsarbetsplatsen, utifrån den faktiska platsen för avfärden och återresan.

Betänkande KuUB 15/2020 rd

104 §

Beviljande av och rätt till en plats på ett internatboende

Utbildningsanordnaren beslutar om grunderna för beviljande av platser på ett internatboende. När platser beviljas ska jämlika grunder för beviljandet tillämpas och den studerandes behov av en plats på ett internatboende beaktas. Platserna ska i första hand beviljas läropliktiga enligt läropliktslagen, i andra hand andra studerande som har rätt till avgiftsfri utbildning enligt 16 § i den lagen och därefter andra studerande. Grunderna för beviljande av platser på ett internatboende ska på förhand meddelas dem som ansöker om en sådan plats.

Om den studerande avstängs från läroanstalten för viss tid med stöd av 85 § 2 mom. eller 88 § 3 mom., förvägras rätt att delta i undervisningen med stöd av 85 § 4 mom. eller avhålls från studierna med stöd av 85 § 5 mom. eller om den studerandes studierätt tillfälligt avbryts med stöd av 96 § 3 mom. eller om den studerande avbryter fullgörandet av läroplikten med stöd av 7 § i läropliktslagen, kan utbildningsanordnaren besluta att den studerandes rätt till en plats på internatboendet upphör tillfälligt för motsvarande tid.

105 §

Avgifter som tas ut av studerande

Den utbildning för en yrkesinriktad grundexamen som avses i denna lag samt utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv är avgiftsfria för studerande. Dessutom är de inträdes- och lämplighetsprov som används vid antagningen av studerande avgiftsfria för de sökande. Avgift kan dock tas ut för läromedel och material som den studerande får behålla efter avslutad utbildning.

De avgifter som avses i 1 och 2 mom. får inte tas ut inom arbetskraftsutbildning och inte heller inom personalutbildning. De avgifter för läromedel och material som avses i 1 mom. och de avgifter som avses i 2 mom. får inte tas ut av studerande som har rätt till avgiftsfri utbildning enligt 16 § i läropliktslagen.

111 §

Begäran om omprövning

Om inte något annat föreskrivs nedan, får omprövning av utbildningsanordnarens beslut enligt denna lag begäras hos regionförvaltningsverket på det sätt som anges i förvaltningslagen, om beslutet gäller

1) i 11 § avsedd tid för genomförande av utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv,

Betänkande KuUB 15/2020 rd

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lagens 7, 11 och 14 §, rubriken för samt 16 § 1 mom., 23 § 1 mom., 27 § 2 mom., 37 § 2 mom., 48 § 2 mom., rubriken för 6 kap., 50 och 58 §, 62 § 1 mom., 70 § 5 mom. och 111 § 1 mom. 1 punkten träder dock i kraft först den 1 augusti 2022. Vad som i 97 § 1 mom., 99 § 1 mom. och 100 § 1 mom. i denna lag föreskrivs om utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv tillämpas till och med den 31 juli 2022 också på utbildning som handleder för yrkesutbildning.

6.

Lag

om ändring av lagen om fritt bildningsarbete

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om fritt bildningsarbete (632/1998) 9 § 1 mom., 10 § 1 mom. och 24 § 1 mom., sådana de lyder i lag 965/2017, samt

fogas till 9 §, sådan den lyder i lag 579/2015, 1487/2016 och 965/2017, ett nytt 5 mom. och till lagen ett nytt 7 a kap. som följer:

9 §

Statsandelens belopp

Huvudmän för folkhögskolor, medborgarinstitut och sommaruniversitet beviljas statsandel till 57 procent samt huvudmän för studiecentraler och idrottsutbildningscenter till 65 procent av det belopp som beräknats enligt 8 §. För huvudmän för folkhögskolor, studiecentraler, medborgarinstitut eller sommaruniversitet beviljas dock statsandel till 100 procent av det belopp som beräknats enligt 8 § för det antal prestationer som undervisnings- och kulturministeriet fastställt med stöd av 10 § när det gäller av huvudmannen ordnad utbildning som godkänts i en sådan integrationsplan för den studerande som avses i 11 § i lagen om främjande av integration (1386/2010) eller utbildning som avses i 5 § 2 mom. i läropliktslagen (/). Huvudmannen för den läroanstalt som avses i 2 § 8 mom. beviljas statsandel till 57 procent av det belopp som beräknats enligt 8 §.

För huvudmän för folkhögskolor som ordnar utbildning som avses i 7 a kap. beviljas statsandel till 100 procent av det belopp som beräknats enligt 8 § för det antal prestationer som undervisnings- och kulturministeriet fastställt med stöd av 10 § när det gäller av huvudmannen ordnad utbildning som riktar sig till läropliktiga.

Betänkande KuUB 15/2020 rd

10 §

Fastställande av antalet prestationer som ska användas vid beräkning av statsandelen

Undervisnings- och kulturministeriet fastställer årligen inom ramen för statsbudgeten det antal studerandeveckor, studerandedygn, studerandedagar och undervisningstimmar som läggs till grund för beräkningen av statsandelen. Därtill fastställer undervisnings- och kulturministeriet årligen inom ramen för statsbudgeten det antal studerandeveckor och undervisningstimmar av ovannämnda studerandeveckor och undervisningstimmar för vilka statsandel beviljas till 100 procent enligt 9 § 1 och 5 mom. I fråga om en sammanslagen läroanstalt fastställs antalet prestationer särskilt för respektive läroanstaltsform.

— — — — —

24 §

Avgifter som tas ut av de studerande

Skäliga avgifter för undervisningen kan tas ut av de studerande. Avgifter tas dock inte ut för undervisning som ordnas av en folkhögskola, en studiecentral, ett medborgarinstitut eller ett sommaruniversitet till den del undervisningen godkänts i en sådan integrationsplan för den studerande som avses i 11 § i lagen om främjande av integration. Avgifter tas inte heller ut inom utbildning som avses i 7 a kap. eller utbildning som avses i 5 § 2 mom. i läropliktslagen.

— — — — —

7 a kap.

Utbildning som riktar sig till läropliktiga

25 a §

Målen för utbildning som riktar sig till läropliktiga

I detta kapitel föreskrivs om utbildning som riktar sig till läropliktiga enligt läropliktslagen. Kapitlet tillämpas på studerande som är läropliktiga när de inleder utbildningen. Bestämmelser om läroplikt finns i läropliktslagen.

Målet med utbildning som riktar sig till läropliktiga är att främja den studerandes studier efter eget val och ge den studerande färdigheter att fortsätta studierna efter den grundläggande utbildningen.

Syftet med utbildningen är att stärka de studerandes livskompetens och ge de studerande färdigheter att kontinuerligt utveckla sig själva.

Betänkande KuUB 15/2020 rd

25 b §

Anordnande av utbildning och utbildningens omfattning

Utbildning som riktar sig till läropliktiga får ordnas av huvudmän för folkhögskolor som beviljats ett i 4 § avsett tillstånd att driva läroanstalt.

Utbildning som avses i detta kapitel ska omfatta minst 34 studerandeveckor och utbildningen får räcka högst ett år.

Avvikelser från den längd på utbildningen som föreskrivs i 2 mom. får dock avvika, om den huvudsakliga eller partiella utbildningsuppgiften för huvudmannen i det tillstånd att driva läroanstalt som avses i 4 § är anordnande av utbildning för studerande med en svår funktionsnedsättning. I sådana fall bestäms tiden för genomförande av utbildningen utifrån den studerandes individuella mål och färdigheter. Beslut om tiden för genomförandet av utbildningen fattas av huvudmannen för folkhögskolan. Utbildningstiden får dock vara högst tre år.

25 c §

Grunder för läroplanen

Utbildningsstyrelsen ska utarbeta läroplansgrunderna för utbildning som avses i detta kapitel. Utbildningsstyrelsen beslutar om utbildningens mål, centrala innehåll och bedömningen samt om de centrala principerna för studerandevården.

Huvudmannen för folkhögskolan ska godkänna en läroplan för utbildning som avses i detta kapitel. Läroplanen godkänns separat för finsk-, svensk- och samiskspråkig undervisning samt vid behov för undervisning på något annat språk.

25 d §

Antagning som studerande

Beslut om antagning som studerande fattas av huvudmannen för folkhögskolan. Vid antagning av studerande ska jämlika urvalsgrunder tillämpas.

Som studerande kan antas den som fullföljt lärokursen för den grundläggande utbildningen. Som studerande kan av särskilda skäl även antas den som huvudmannen för folkhögskolan anser ha tillräckliga förutsättningar att klara av studierna.

25 e §

Ansökningsförfaranden och beslut om antagning som studerande

Huvudmannen för folkhögskolan beslutar om att ordna eventuella antagnings- eller lämplighetsprov. Huvudmannen beslutar om kontinuerlig ansökan och därtill hörande ansökningstider och ansökningsförfaranden.

Vid antagning av studerande till utbildning som avses i denna lag kan riksomfattande ansökningsförfaranden användas. Bestämmelser om riksomfattande ansökningsförfaranden utfärdas genom förordning av statsrådet.

Betänkande KuUB 15/2020 rd

Om riksomfattande ansökningsförfaranden som avses i 3 mom. tillämpas vid antagningen av studerande, kan beslut om att inte anta en sökande meddelas med avvikelse från vad som i 7 kap. i förvaltningslagen föreskrivs om givande av förvaltningsbeslut. <https://www.finlex.fi/fi/laki/smur/2003/20030434> \o Länk till SMUR-kortet Den sökande ska dock meddelas beslutet skriftligen. Utbildningsanordnaren ska ge ett i 7 kap. i förvaltningslagen avsett förvaltningsbeslut om antagning som studerande, om den sökande framställer en skriftlig eller muntlig begäran om beslutet inom 30 dagar från att ha fått meddelande om resultatet av antagningen.

25 f §

Rätt till undervisning

De studerande har rätt att få undervisning enligt grunderna för läroplanen.

För en studerande som inleder utbildningen utarbetas en personlig studieplan, där den studerandes individuella utbildnings- och utvecklingsmål samt uppgifter om åtgärder gällande handledning och stöd ska skrivas in.

Huvudmannen för folkhögskolan ska utarbeta den personliga studieplanen tillsammans med den studerande. Planen ska regelbundet uppdateras under studiernas gång. Den studerandes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare för den studerande ska ha möjlighet att delta i utarbetandet och uppdateringen av den personliga studieplanen.

25 g §

Betyg och intyg samt bedömning av kunnandet

För deltagande i utbildning enligt detta kapitel får den studerande ett betyg.

Utbildningsstyrelsen bestämmer i grunderna för läroplanen om uppgifterna som ska antecknas på betygen och om andra bilagor till betygen.

Huvudmannen för folkhögskolan ska på begäran av den studerande ge den studerande ett intyg över avlagda studier, om den studerande avgår eller avbryter genomförandet av utbildningen.

Den studerandes kunnande bedöms genom att kunnandet jämförs med det kunnande som anges i grunderna för läroplanen. Bedömningen ska täcka samtliga krav och mål som ingår i grunderna för läroplanen.

Den studerande ska ges möjlighet till självbedömning. Självbedömningen påverkar inte bedömningen av kunnandet. Kunnandet bedöms antingen med vitsordet godkänt eller med vitsordet underkänt. Huvudmannen för folkhögskolan ska ordna en möjlighet att ta om påvisandet av kunnandet, om den studerandes kunnande bedömts med vitsordet underkänt.

25 h §

Studierätt

Den studerandes studierätt börjar vid den tidpunkt huvudmannen för folkhögskolan bestämmer.

Den studerandes studierätt upphör när han eller hon har avlagt utbildningen i den omfattning som föreskrivs i 25 b § eller när han eller hon anses ha avgått på det sätt som anges i 25 i §

Betänkande KuUB 15/2020 rd

På studerandes rätt att avbryta sin studierätt för viss tid tillämpas 7 § i läropliktslagen.

25 i §

När studerande anses ha avgått

En studerande som inte avlagt studierna inom den tid som föreskrivs i 25 b § 2 eller 3 mom. förlorar sin studierätt.

Likaså anses en studerande ha avgått, om det är uppenbart att han eller hon inte har haft för avsikt att delta i undervisningen och inte har angett någon grundad anledning till frånvaron. **Bestämmelser om förfaranden som gäller när en läropliktig anses ha avgått finns dessutom i 13 § i läropliktslagen.**

En studerande anses ha avgått också när han eller hon själv skriftligen meddelar huvudmannen för folkhögskolan att han eller hon avgår. Då anses den studerande ha avgått den dag när meddelandet kommer fram till huvudmannen för folkhögskolan, eller vid en senare tidpunkt som meddelas av den studerande.

Huvudmannen för folkhögskolan ska i ärendet fatta ett beslut enligt vilket studeranden anses ha avgått.

25 j §

Tillämpning av gymnasielagen

På sådan utbildning som avses i detta kapitel tillämpas vad som föreskrivs i gymnasielagen om studerandevård, samarbetet mellan hemmet och läroanstalten samt om sekretess för och behandlingen av personuppgifter. Därtill tillämpas 7 kap. i den lagen när det gäller disciplin och metoderna för upprätthållande av den samt 50 § 1 mom. och 54 § i den lagen när det gäller sökande av ändring.

25 k §

Sökande av ändring i beslut som gäller bedömning

I ett i 25 g § avsett beslut som gäller bedömning av en studerande får ändring inte sökas genom besvär. Den studerande kan be rektorn om en ny bedömning inom två månader från att ha fått beslutet om bedömningen.

Den studerande får hos regionförvaltningsverket inom 14 dagar från att ha fått del av beslutet om den nya bedömning som gjorts på begäran eller av ett avgörande genom vilket begäran har avslagits begära omprövning av beslutet eller avgörandet. Bestämmelser om begäran om omprövning finns i förvaltningslagen.

Ett beslut av regionförvaltningsverket genom vilket en begäran om omprövning av ett ärende enligt 2 mom. har avgjorts får inte överklagas genom besvär.

Betänkande KuUB 15/2020 rd

25 l §

Sökande av ändring i beslut om utbildning som riktar sig till läropliktiga

Omprövning av beslut som avses i detta kapitel får begäras hos regionförvaltningsverket inom 14 dagar från delfåendet av beslutet, om beslutet gäller

- 1) i 25 b § 3 mom. avsedd tid för genomförande av utbildningen,
- 2) i 25 e avsedd antagning som studerande,
- 3) en i 25 i § avseddfråga om en studerande ska anses ha avgått.

Bestämmelser om begäran om omprövning i övrigt finns i förvaltningslagen.

Ändring i beslut med anledning av begäran om omprövning får sökas genom besvär i förvaltningsdomstol inom 14 dagar från delfåendet av beslutet. Ovannämnda besvär ska behandlas skyndsamt. Ett beslut av förvaltningsdomstolen genom vilket besvär som anförts i ett ärende enligt 1 mom. har avgjorts får inte överklagas genom besvär. ~~Bestämmelser om sökande av ändring i förvaltningsdomstol i övrigt finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).~~

Bestämmelser om sökande av ändring i förvaltningsdomstol i övrigt finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019). (Nytt)

25 m §

Tillämpning av bestämmelserna på annan utbildning som ordnas för läropliktiga

På utbildning enligt 5 § 2 mom. i läropliktslagen som ordnas för invandrare tillämpas bestämmelserna i 25 d §, 25 e § 1 och 2 mom., 25 f §, 25 g § 1 och 3—5 mom., 25 h §, 25 i § 2—4 mom. och 25 j—25 l § i denna lag.

Denna lag träder i kraft den 20 . Lagens 25 c § 1 mom., 25 d § och 25 e § 1, 2 och 4 mom. träder dock i kraft redan den 1 januari 2021. Lagens 25 e § 3 mom. träder dock i kraft först den 1 januari 2022.

Utbildningsstyrelsen ska fastställa grunderna för läroplanen enligt 25 c § så att huvudmännen för folkhögskolorna kan ta dem i bruk när lagen träder i kraft.

7.

Lag

om ändring av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (1705/2009) 2 § 2 mom. 4 punkten, 3 § 1 punkten, 5 § 3 punkten, 7 §, 8 § 1 mom., 9 § 1 mom., samt 24 § 1, 7 och 9 mom. samt 32 b 1 mom.,

sådana de lyder 2 § 2 mom. 4 punkten och 5 § 3 punkten i lag 1486/2016, 3 § 1 punkten, 9 § 1 mom. och 32 b § 1 mom. i lag 532/2017, 7 § delvis ändrad i lagarna 374/2017 och 532/2017, 8 § 1 mom. i lag 716/2018, 24 § 1 och 7 mom. i lag 374/2017 och 24 § 9 mom. i lag 1502/2016, samt *fogas* till 1 § 1 mom., sådant det lyder i lagarna 1410/2014, 532/2017, 957/2017, 716/2018 och 315/2019, en ny punkt 3, i stället för den 3 punkt som upphävts genom lag 532/2017, samt till 32 d § 2 mom., sådant det lyder i lag 532/2017, en ny 1 a-punkt som följer:

1 §

Tillämpningsområde

I denna lag föreskrivs om statsandelar och statsunderstöd som beviljas kommuner, samkommuner, registrerade sammanslutningar, stiftelser och statliga affärsverk för driftskostnader samt om annan finansiering av sådan verksamhet som regleras i

3) läropliktslagen (/),

2 §

Tillämpning av lagen i vissa fall

Utan hinder av vad som bestäms i 1 mom., föreskrivs i denna lag om finansieringen av

4) de tilläggskostnader som föranleds av förskoleundervisning och grundläggande utbildning för elever med mycket svår utvecklingsstörning och andra som omfattas av sådan förlängd läroplikt som avses i 2 § 3 mom. i läropliktslagen och 26 a § 2 mom. i lagen om grundläggande utbildning,

Betänkande KuUB 15/2020 rd

3 §

Definitioner

I denna lag avses med

1) *undervisningsverksamhet* anordnande av verksamhet enligt de lagar som nämns i 1 § 1 mom. 1—3 punkten och sådan verksamhet enligt lagen om grundläggande utbildning och lagen om grundläggande konstundervisning som avses i 2 § 2 mom. 1, 2, 3 a, 3 b, 4 och 8—10 punkten,

— — — — —

5 §

Grunden för beräkning av finansieringen

Finansieringen för driftskostnaderna bestäms enligt kalkylerade grunder. Finansieringen bestäms

— — — — —

3) för påbyggnadsundervisning enligt lagen om grundläggande utbildning, förskoleundervisning för femåriga elever som omfattas av förlängd läroplikt enligt 26 a § i lagen om grundläggande utbildning, undervisning som ordnas utomlands, undervisning som grundar sig på förlängd läroplikt enligt 2 § 3 mom. i läropliktslagen, skolhemsundervisning, grundläggande utbildning som ordnas vid en internatskola, förskoleundervisning under det första året av en tvåårig förskoleundervisning som omfattas av ett sådant tillstånd att ordna utbildning som avses i 7 § i lagen om grundläggande utbildning, flexibel grundläggande utbildning och inledandet av verksamhet som privat utbildningsanordnare på basis av antalet elever och det per elev bestämda priset per enhet, för sådan grundläggande utbildning som avses i 46 § i lagen om grundläggande utbildning på basis av antalet kurser och det per kurs bestämda priset per enhet och för förberedande undervisning före den grundläggande utbildningen på basis av antalet närvaromånader och det per närvaromånad bestämda priset per enhet,

— — — — —

7 §

Finansiering av gymnasieutbildning som ordnas av samkommuner och privata utbildningsanordnare

För i gymnasielagen avsedd gymnasieutbildning beviljas samkommuner och privata utbildningsanordnare finansiering till ett belopp som motsvarar statsandelsgrunden och som beräknats på det sätt som föreskrivs i 6 § 2 mom. enligt antalet studerande hos utbildningsanordnarna, priserna per enhet och tilläggsfinansieringen för en särskild utbildningsuppgift.

För sådan gymnasieutbildning som en privat utbildningsanordnare såsom särskild utbildningsuppgift har ålagts att ordna på något annat språk än finska eller svenska beviljas utbildningsanordnaren i statsandel ett belopp som motsvarar 57 procent av produkten av antalet studerande och priset per enhet i fråga om sådana studerande som enligt lagen om hemkommun (201/1994) inte har någon hemkommun i Finland.

Betänkande KuUB 15/2020 rd

8 §

Kommunens självfinansieringsandel av driftskostnaderna för utbildning som avses i gymnasielagen

Kommunens självfinansieringsandel av driftskostnaderna för gymnasieutbildning utgör 52,21 procent och av driftskostnaderna för utbildning som förbereder för gymnasieutbildning 50 procent av det belopp som fås när det belopp som beräknats enligt 2 och 3 mom. divideras med antalet invånare i hela landet och det därigenom erhållna beloppet multipliceras med kommunens invånarantal.

9 §

Budgetanslag för yrkesutbildning

Undervisnings- och kulturministeriet beviljar anordnare av yrkesutbildning finansiering för de uppgifter som det föreskrivs om i lagen om yrkesutbildning och läropliktslagen inom ramen för det anslag som tas in i statsbudgeten och inom ramen för kommunens finansieringsandel enligt 9 a § 1 mom. (*anslag för yrkesutbildning*). Som finansiering beviljas på kalkylerade grunder basfinansiering, prestationsbaserad finansiering och genomslagsfinansiering. Därtill beviljas strategifinansiering.

24 §

Priserna per enhet för gymnasier

Priserna per enhet för studerande vid gymnasier beräknas årligen på basis av de riksomfattande totalkostnader som alla utbildningsanordnare har orsakats av gymnasieutbildning enligt gymnasielagen och läropliktslagen under året före det år som föregår det år då priserna per enhet bestäms. Från totalkostnaderna avdras först 1,44 procent för tilläggsfinansieringen för en särskild utbildningsuppgift i gymnasiet. Vid beräkning av priserna per enhet beaktas emellertid inte utgifterna för undervisning utomlands eller studerande som får sådan undervisning. Vid beräkning av priserna per enhet viktas antalet studerande som deltar i utbildning som förbereder för gymnasieutbildning med koefficienten 1,21. Vid beräkning av priserna per enhet viktas antalet studerande som studerar i gymnasieutbildning för vuxna eller utbildning som förbereder för gymnasieutbildning med koefficienten 0,615, med undantag av studerande som får utbildning vid en internatskola.

För en studerande som studerar i gymnasieutbildning för vuxna eller utbildning som förbereder för gymnasieutbildning är priset per enhet 61,5 procent av det per studerande bestämda priset per enhet för utbildningsanordnaren i fråga. Detta gäller dock inte studerande som får utbildning vid en internatskola.

Betänkande KuUB 15/2020 rd

Genom förordning av statsrådet föreskrivs om de grunder enligt vilka läroämnena som slutförs i enlighet med 20 § 2 mom. 2 punkten i gymnasielagen och sådana prov för en särskild examen enligt 36 § 2 mom. i den lagen som avlagts av en läropliktig omvandlas till studerandeantal och beaktas i antalet sådana studerande som avses i 1 och 5 mom. i denna paragraf och som studerar i gymnasieutbildning för vuxna.

32 b §

Studerandeår

Med studerandeår avses 365 dagar då den studerande beaktas som grund för finansieringen. Den studerande beaktas som grund för finansieringen från den dag då den studerandes studierätt börjar fram till den dag då studierätten upphör. Den studerande beaktas dock inte som grund för finansieringen om den studerandes studierätt tillfälligt avbryts. När studierätten bestäms tillämpas bestämmelserna i lagen om yrkesutbildning i fråga om när studierätten börjar, studierätten upphör, studierätten tillfälligt avbryts, den studerande avhålls från studierna eller den studerande avstängs från läroanstalten för viss tid. Med avvikelse för vad som föreskrivs i ovan i detta moment, beaktas en läropliktig studerande som grund för finansieringen, om denne avlägger sin läroplikt enligt en sådan plan som avses i 8 §.

32 d §

Basfinansiering

Antalet faktiska studerandeår viktas på följande grunder:

1 a) ordnande av utbildning för studerande som har rätt till avgiftsfri utbildning enligt 16 § i läropliktslagen,

Denna lag träder i kraft den 20 . Lagen tillämpas första gången vid beviljande av finansiering för finansåret 2021.

Kommunens självfinansieringsandel av driftkostnaderna för gymnasieutbildning enligt 8 § 1 mom. tillämpas för första gången på den finansiering av gymnasieutbildning som beviljas för finansåret 2024. Kommunens självfinansieringsandel är 56,81 procent när finansiering beviljas för finansåret 2021, 54,82 procent när finansiering beviljas för finansåret 2022 och 53,28 procent när finansiering beviljas för finansåret 2023.

Finansieringsandelen för gymnasier med en särskild utbildningsuppgift enligt 24 § 1 mom. tillämpas för första gången när finansieringen bestäms för finansåret 2027. Finansieringsandelen för gymnasier med en särskild utbildningsuppgift är 1,57 procent vid fastställandet av finansieringen för finansåren 2021—2023, 1,55 procent vid fastställandet av finansieringen för fi-

Betänkande KuUB 15/2020 rd

nansåret 2024, 1,51 procent vid fastställandet av finansieringen för finansåret 2025 och 1,47 procent vid fastställandet av finansieringen för finansåret 2026.

Viktkoefficienten för studerande i gymnasieutbildning för vuxna enligt 24 § 1 mom. ~~och den procentuella andelen av det pris per enhet som förskrivs i 7 §~~ tillämpas första gången vid fastställandet av finansieringen för finansåret 2027. Viktkoefficienten är 0,650 vid fastställandet av finansieringen för finansåren 2021—2023, 0,644 vid fastställandet av finansieringen för finansåret 2024, 0,633 vid fastställandet av finansieringen för finansåret 2025 och 0,622 vid fastställandet av finansieringen för finansåret 2026. Den procentuella andelen av priset per enhet för studerande i gymnasieutbildning för vuxna enligt 24 § 7 mom. tillämpas första gången vid fastställandet av finansieringen för finansåret 2024. Den procentuella andelen är 64,4 vid fastställandet av finansieringen för finansåret 2021, 63,3 vid fastställandet av finansieringen för 2022 och 62,2 vid fastställandet av finansieringen för finansåret 2023.

8.

Lag

om ändring av lagen om nationella studie- och examensregister

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om nationella studie- och examensregister (884/2017) 2 §, 3 § 1 mom., rubriken för 2 kap. samt 4 § 1 mom., 5 §, 6 § 1 och 2 mom., 11 § 2 mom., 16 §, 17 § 1 mom. 3, 5 och 6 punkten samt 3 mom. 2 punkten, 18 § 1 mom., 20 §, 21 § 1 mom. 1 punkten och 28 § 2 mom. 1 punkten,

av dem 3 § 1 mom., 5 §, 6 § 1 mom., 11 § 2 mom., 18 § 1 mom., 21 § 1 mom. 1 punkten och 28 § 2 mom. 1 punkten sådana de lyder i lag 568/2019 och 20 § sådan den lyder i lag 1184/2019, samt fogas till 4 § ett nytt 5 mom., till lagen nya 9 a—9 c § och ett nytt 2 a kap., till 14 § 2 mom. en ny 1 a-punkt, till 17 § en ny 7 punkt och till 21 § 1 mom., sådant det lyder i lagarna 568/2019 och 631/2020, en ny 1 a-punkt som följer:

2 §

Tillämpningsområde

Denna lag ska tillämpas på utbildning och examina om vilka det föreskrivs i

- 1) lagen om grundläggande utbildning (628/1998),
- 2) gymnasielagen (714/2018),
- 3) lagen om studentexamen (502/2019),
- 4) lagen om yrkesutbildning (531/2017),

Betänkande KuUB 15/2020 rd

- 5) yrkeshögskolelagen (932/2014),
- 6) universitetslagen (558/2009),
- 7) lagen om fritt bildningsarbete (632/1998),
- 8) lagen om utbildning som handleder för examensutbildning (/),
- 8) lagen om utbildning som handleder för examensutbildning (/).

Denna lag innehåller bestämmelser om studentnummer och studentnummerregistret, nationella informationsresursen inom undervisning och utbildning, läropliktsregistret, studentexamensregistret, antagningsregistret samt högskolornas riksomfattande datalager. Lagen innehåller dessutom bestämmelser om den tjänst för utlämnande av studie- och examensuppgifter som Utbildningsstyrelsen svarar för.

3 §

Studentnummer och studentnummerregister

Ett studentnummer är en permanent kod som tilldelas en person och som används för att identifiera personen när uppgifter i en informationsresurs eller ett datalager som avses i denna lag eller i lagen om småbarnspedagogik (540/2018) förs in, behandlas och lämnas ut. När utbildningsanordnare, anordnare av småbarnspedagogik, serviceproducenter inom småbarnspedagogiken, högskolor och huvudmän för läroanstalter utför uppgifter enligt lagen om småbarnspedagogik, lagen om grundläggande utbildning, gymnasielagen, lagen om yrkesutbildning, lagen om utbildning som handleder för examensutbildning, yrkeshögskolelagen, universitetslagen eller lagen om fritt bildningsarbete får de använda sig av studentnumret även för identifikation av personer.

— — — — —

2 kap.

Nationella informationsresursen inom undervisning och utbildning

4 §

Ändamålet med informationsresursen

De uppgifter som förts in i nationella informationsresursen inom undervisning och utbildning i fråga om den undervisning som avses i lagen om grundläggande utbildning, den utbildning som avses i gymnasielagen, den utbildning som avses i lagen om yrkesutbildning, den utbildning som avses i lagen om utbildning som handleder för examensutbildning och den utbildning som avses i lagen om fritt bildningsarbete används när en person söker till en utbildning, under utbildningen, i arbetslivet och vid ansökan om utbildningsförmåner.

— — — — —

De uppgifter som förts in i informationsresursen kan dessutom användas vid genomförandet av det handlednings- och tillsynsansvar som utbildningsanordnare, huvudmän för läroanstalter och kommuner har enligt läropliktslagen (/).

Betänkande KuUB 15/2020 rd

5 §

De gemensamt personuppgiftsansvariga för informationsresursen samt ansvarsfördelningen mellan dem

Utbildningsanordnarna, huvudmännen för läroanstalter och Utbildningsstyrelsen är gemensamt personuppgiftsansvariga för informationsresursen. Utbildningsstyrelsen ska svara för informationsresursens allmänna funktion och för den tekniska anslutning som behövs för att föra in, behandla och lämna ut uppgifter.

Utbildningsanordnarna och huvudmännen för läroanstalterna svarar i fråga om de uppgifter som de fört in för korrektheten enligt artikel 5.1 d och för den registrerades rätt till rättelse enligt artikel 16 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (*allmän dataskyddsförordning*). Utbildningsstyrelsen svarar för den personuppgiftsansvariges övriga skyldigheter enligt den allmänna dataskyddsförordningen.

Om den verksamhet som bedrivs av en utbildningsanordnare eller en huvudman för en läroanstalt läggs ner och den personuppgiftsansvariges uppgifter inte överförs på någon annan juridisk person, blir Utbildningsstyrelsen personuppgiftsansvarig för de berörda uppgifterna i informationsresursen.

6 §

Införandet av uppgifter i informationsresursen

En utbildningsanordnare eller en huvudman för en läroanstalt är skyldig att i informationsresursen föra in de uppgifter som avses i 7—9 och 9 a—9 c §.

Utbildningsstyrelsen bestämmer närmare hur de som för in uppgifter ska hålla uppgifterna aktuella. Utbildningsstyrelsen meddelar närmare föreskrifter om datastrukturen i fråga om de uppgifter som anges i 7—9 § och 9 a—9 c §.

— — — — —

9 a §

Uppgifter om inom det fria bildningsarbetet anordnad utbildning som riktar sig till läropliktiga

En huvudman för en läroanstalt enligt lagen om fritt bildningsarbete ska i fråga om sina studerande inom den utbildning som avses i 7 a kap. i den lagen föra in uppgifter om följande i informationsresursen:

- 1) den utbildning som genomförs,
- 2) när studierna inletts, tillfälligt avbrutits och avslutats,
- 3) genomförda studier och bedömningen av kunnandet.

Betänkande KuUB 15/2020 rd

9 b §

Uppgifter om utbildning som handleder för examensutbildning

En utbildningsanordnare enligt lagen om utbildning som handleder för examensutbildning ska i fråga om sina studerande inom den utbildning som avses i den lagen föra in uppgifter om följande i informationsresursen:

- 1) den utbildning som genomförs,
- 2) när studierna inletts, tillfälligt avbrutits och avslutats,
- 3) genomförda studier och bedömningen av kunnandet,
- 4) ordnandet av utbildning som utgör beräkningsgrund för sådan finansiering som avses i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet.

En utbildningsanordnare enligt lagen om yrkesutbildning ska för varje studerande inom sin utbildning som handleder för examensutbildning ska även föra in de uppgifter som avses i 9 § 2 mom.

9 c §

Uppgifter om avgiftsfrihet

En utbildningsanordnare eller huvudman för en läroanstalt ska i informationsresursen föra in uppgift om huruvida den utbildning som den studerande påbörjar är en avgiftsfri utbildning som avses i 16 § i läropliktslagen. I informationsresursen ska det även föras in uppgift om huruvida den studerandes rätt till avgiftsfri utbildning har förlängts på det sätt som anges i 16 § 2 eller 3 mom. i läropliktslagen.

11 §

Tid för bevarande av uppgifterna i informationsresursen

De uppgifter som gäller tillfälligt avbrytande av studierna, uppgifter som ingår i den personliga utvecklingsplanen för kunnandet och de uppgifter som har bevarats med tanke på beviljandet av finansiering för undervisning och utbildning ska dock bevaras i endast fem år från det att studierna avslutades eller examen avlagdes. De uppgifter om avgiftsfrihet som avses i 9 c § ska bevaras i fem år från det att rätten till avgiftsfri utbildning har upphört.

Betänkande KuUB 15/2020 rd

2 a kap.

Läropliktsregister

11 a §

Registrets ändamål

De uppgifter som förts in i läropliktsregistret används vid genomförandet av det handlednings- och tillsynsansvar samt den avgiftsfria utbildning som enligt bestämmelserna i läropliktslagen ankommer på utbildningsanordnare, huvudmän för läroanstalter och kommuner.

Uppgifterna i registret kan även användas när andra myndigheter sköter sådana lagstadgade uppgifter för vilka uppgifterna behövs.

De uppgifter som införts i registret får även användas för utvärdering, statistikföring och uppföljning av utbildningar.

11 b §

De gemensamt personuppgiftsansvariga för registret samt ansvarsfördelningen mellan dem

Utbildningsanordnarna, huvudmännen för läroanstalter och Utbildningsstyrelsen är gemensamt personuppgiftsansvariga för registret. Utbildningsstyrelsen svarar för registrets allmänna funktion och för den tekniska anslutning som behövs för att föra in, behandla och lämna ut uppgifter.

Utbildningsanordnarna och huvudmännen för läroanstalterna svarar i fråga om de uppgifter som de fört in för korrektheten enligt artikel 5.1 d och för den registrerades rätt till rättelse enligt artikel 16 i den allmänna dataskyddsförordningen. Utbildningsstyrelsen svarar för den personuppgiftsansvariges övriga skyldigheter enligt den allmänna dataskyddsförordningen.

Om den verksamhet som bedrivs av en utbildningsanordnare eller en huvudman för en läroanstalt läggs ner och den personuppgiftsansvariges uppgifter inte överförs på någon annan juridisk person, blir Utbildningsstyrelsen personuppgiftsansvarig för de berörda uppgifterna i registret.

11 c §

Uppgifter om läropliktiga och införande av uppgifterna

Läropliktsregistret innehåller uppgifter om när en person börjat fullgöra sin läroplikt, om avbrytande av läroplikten och när den upphört samt uppgifter om den instans som har handlednings- och tillsynsansvar på det sätt som föreskrivs i läropliktslagen.

Om läroplikten inleds vid en annan tidpunkt än den som avses i 2 § 2 mom. i läropliktslagen, ska utbildningsanordnaren, huvudmannen för läroanstalten samt kommunen föra in uppgifter i registret om när läroplikten inlett samt uppgifter om avbrytande av läroplikten enligt 7 § i den lagen och om längden på ett sådant avbrott.

Utbildningsanordnaren eller huvudmannen för läroanstalten ska i registret föra in uppgift om den kommun som lämnats ett meddelande enligt 7 § 4 mom., 11 § 4 mom. eller 13 § 1 mom. i läropliktslagen.

Betänkande KuUB 15/2020 rd

Utbildningsstyrelsen bestämmer närmare hur de som för in uppgifter ska hålla uppgifterna aktuella. Utbildningsstyrelsen meddelar närmare föreskrifter om datastrukturen i fråga om de uppgifter som anges i 1–3 mom.

I registret ska dessutom personernas namn och studentnummer föras in.

11 d §

Utlämnande av uppgifter ur registret

Uppgifter ur registret får lämnas ut till myndigheter som enligt lag eller på grund av sin lagstadgade uppgift har rätt att av en utbildningsanordnare, huvudman för en läroanstalt eller kommunen få sådana uppgifter som finns i registret. Sekretessbelagda uppgifter får dock lämnas ut endast om det separat uttryckligen i lag föreskrivs om utlämnande av uppgifterna eller rätten att få uppgifterna.

Utbildningsstyrelsen får utgående från uppgifterna i registret ta fram datamaterial som behövs för utvärdering, forskning, utveckling, statistikföring och annan uppföljning samt styrning och finansiering när det gäller undervisningen och utbildningen.

11 e §

Tid för bevarande av uppgifterna i registret

Uppgifterna i registret ska bevaras i fem år från det att rätten till avgiftsfri utbildning enligt 16 § i läropliktslagen har upphört.

14 §

Studentexamensregistrets datainnehåll och skyldigheten att föra in uppgifter

— — — — —
I studentexamensregistret införs

— — — — —
1 a) uppgift om anmälan till prov som avses i 20 § 4 mom. i lagen om studentexamen,
— — — — —

16 §

Tid för bevarande av uppgifterna i studentexamensregistret

Uppgifterna i studentexamensregistret ska bevaras permanent. De uppgifter som avses i 14 § 1 mom. 1 a-punkten ska dock endast bevaras i fem år från det att rätten till avgiftsfri utbildning enligt 16 § i läropliktslagen har upphört.

Betänkande KuUB 15/2020 rd

17 §

Ändamålet med antagningsregistret

Antagningsregistret används för att

3) ge universiteten, yrkeshögskolorna, anordnarna av yrkesutbildning och gymnasieutbildning samt utbildningsanordnare som ordnar utbildning som handleder för examensutbildning samt huvudmän för läroanstalter inom det fria bildningsarbetet de uppgifter som behövs för antagningen av studerande, utvecklingen av antagningen och ordnandet av studierna,

5) ta fram data om sökande och antagna studerande för uppföljning och utvärdering av utbildningssystemet,

6) vidta andra åtgärder som behövs för antagningen av studerande,

7) övervaka iakttagandet av den skyldighet att söka till utbildning som avses i 10 § i läropliktslagen.

Av antagningsregistrets delregister används

2) registret för ansökan till yrkesutbildning, gymnasieutbildning och övrig utbildning efter den grundläggande utbildningen vid antagning av studerande till sådana utbildningar och examina som avses i lagen om yrkesutbildning och gymnasielagen samt till utbildning som avses i lagen om utbildning som handleder för examensutbildning och sådan utbildning för läropliktiga som avses i lagen om fritt bildningsarbete.

18 §

De gemensamt personuppgiftsansvariga för antagningsregistret samt ansvarsfördelningen mellan dem

Gemensamt personuppgiftsansvariga för antagningsregistret är Utbildningsstyrelsen samt universiteten och yrkeshögskolorna i fråga om det delregister som avses i 17 § 3 mom. 1 punkten och anordnarna av yrkesutbildning, gymnasieutbildning och utbildning som handleder för examensutbildning samt huvudmännen för läroanstalter inom det fria bildningsarbetet i fråga om det delregister som avses i 17 § 3 mom. 2 punkten.

20 §

Datakällor för antagningsregistret

De som är gemensamt personuppgiftsansvariga för antagningsregistret har rätt att, utöver de uppgifter som sökanden har uppgett, trots sekretessbestämmelserna, få sådana uppgifter som avses i 19 § 1 och 5 mom. ur studentexamensregistret och från Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata, arbets- och näringsmyndigheterna, anordnarna av grundläggande utbildning, universiteten, yrkeshögskolorna, anordnarna av yrkesutbildning och gymnasieutbildning, anord-

Betänkande KuUB 15/2020 rd

narna av utbildning som handleder för examensutbildning och huvudmännen för läroanstalter inom det fria bildningsarbetet samt ur sådana gemensamma register för två eller flera högskolor som har skapats för antagningen av studerande.

21 §

Utlämnande av uppgifter ur antagningsregistret

Trots sekretessbestämmelserna får uppgifter som avses i 19 § 1 och 5 mom., i den utsträckning de uppgifter som avses i 1 mom. behövs och de uppgifter som avses i 5 mom. är nödvändiga för skötseln av mottagarens uppgifter, lämnas ut ur antagningsregistret

1) till universitet, yrkeshögskolor, anordnare av yrkesutbildning och gymnasieutbildning, anordnare av utbildning som handleder för examensutbildning, huvudmän för läroanstalter inom det fria bildningsarbetet samt till register som är gemensamma för två eller flera högskolor,

1 a) till utbildningsanordnare, huvudmän för läroanstalter och kommuner som har ett sådant handlednings- och tillsynsansvar som avses i 11, 12 och 14 § i läropliktslagen,

28 §

Ändamålet med tjänsten för utlämnande av studie- och examensuppgifter samt uppgifter som lämnas ut

Med hjälp av tjänsten för utlämnande av studie- och examensuppgifter utlämnas

1) sådana uppgifter i nationella informationsresursen inom undervisning och utbildning som avses i 7—9 och 9 a—9 c §, med undantag för de uppgifter som avses i 9 § 2—5 mom.,

1 a) sådana uppgifter som ingår i läropliktsregistret som avses i 11 c §,

Denna lag träder i kraft den 20 . Lagens 17 § 1 mom. 5—7 punkten samt 21 § 1 mom. 1 a punkten träder dock i kraft redan den 1 januari 2021. Lagens 17 § 1 mom. 3 punkten och 3 mom. 2 punkten, 18 § 1 mom., 20 § och 21 § 1 mom. 1 punkten träder dock i kraft först den 1 januari 2022 och 9 b § först den 1 augusti 2022.

9.

Lag

om ändring av lagen om studiestöd

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om studiestöd (65/1994) 1 § 1 mom., 4 § 3 mom., 5 a §, 7 c § 1 mom. 2 punkten och 11 a § 1 mom. 1 punkten,
av dem 4 § 3 mom. sådant det lyder i lagarna 550/2018 och 861/2019, 5 a § sådan den lyder i lag 550/2018 samt 7 c § 1 mom. 2 punkten och 11 a § 1 mom. 1 punkten sådana de lyder i lag 1169/2018, och
fogas till 11 a §, sådan den lyder i lag 1169/2018, ett nytt 2 mom. som följer:

1 §

Tillämpningsområde

Finska medborgare som i Finland bedriver heltidsstudier under minst två månader i en följd efter fullgörandet av den grundläggande utbildningen beviljas studiestöd enligt denna lag.

4 §

Studier som berättigar till studiestöd

Studiestöd för studier i andra läroanstalter än de som avses i 2 mom. beviljas studerande som genomför

- 1) utbildning enligt lagen om yrkesutbildning (531/2017),
 - 2) gymnasieutbildning eller utbildning som förbereder för gymnasieutbildning som avses i gymnasielagen (714/2018),
 - 3) utbildning som avses i lagen om utbildning som handleder för examensutbildning (/),
 - 4) annan än i 1 eller 2 punkten avsedd utbildning vid en folkhögskola, ett idrottsutbildningscenter eller läroanstalten Snellman-korkeakoulu enligt lagen om fritt bildningsarbete (632/1998) eller vid utbildningscentralen enligt lagen om Sameområdets utbildningscentral (252/2010),
 - 5) grundläggande utbildning för vuxna enligt 46 § i lagen om grundläggande utbildning (628/1998), eller
 - 6) yrkesutbildning som motsvarar utbildning som avses i 1 punkten och som övervakas av myndigheter inom något annat område än undervisningsmyndigheterna.
-

Betänkande KuUB 15/2020 rd

5 a §

Heltidsstudier

Studier där målsättningen är att avlägga en högskoleexamen är heltidsstudier. Andra högskolestudier är heltidsstudier när deras omfattning i genomsnitt är minst fem studiepoäng per studiemånad.

Gymnasiestudierna är heltidsstudier, om deras omfattning enligt lärokursen är sammanlagt minst 150 studiepoäng eller om de genomförs i samband med en yrkesinriktad grundexamen enligt lärokursen för gymnasieutbildningen för vuxna. Som heltidsstudier betraktas också en studiehelhet som förbereder för gymnasieutbildning som omfattar ett läsår och minst 50 studiepoäng. I gymnasiestudierna förutsätts dessutom att den studerande under terminen deltar i studier som omfattar minst 20 studiepoäng eller i studier av motsvarande omfattning eller i två prov som ingår i studentexamen. Gymnasiestudier som ordnas i ett internat betraktas dock alltid som heltidsstudier. Som heltidsstudier betraktas också gymnasiestudier enligt lärokursen för vuxna som genomförs av en studerande med rätt till avgiftsfri utbildning enligt 16 § i läropliktslagen (/).

Sådan utbildning enligt lagen om yrkesutbildning vars syfte är genomförande av yrkesinriktad grundexamen eller del av examen eller genomförande av utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv, är heltidsstudier. Avläggandet av en yrkesexamen eller specialyrkesexamen eller delar av nämnda examina är studier på heltid, om den omfattning av studierna som man kommit överens om i den studerandes personliga kompetensutvecklingsplan är minst 4,5 kompetenspoäng per studiemånad.

Studier vars mål är genomförande av utbildning enligt lagen om utbildning som handleder för examensutbildning är heltidsstudier.

Andra studier än de som avses i 1—4 mom. är heltidsstudier, om omfattningen enligt undervisningsprogrammet är i genomsnitt minst 25 veckotimmar, eller 4,5 kompetenspoäng eller tre studieveckor per studiemånad.

Studier enligt lagen om grundläggande utbildning som ordnas för vuxna är heltidsstudier, om studiernas omfattning är minst 22 kurser per läsår.

Studier vid en utländsk läroanstalt är heltidsstudier, om läroanstalten har definierat dem som heltidsstudier. Högskolestudier kan betraktas som heltidsstudier också om studiernas omfattning motsvarar i genomsnitt minst fem studiepoäng per studiemånad. Andra studier kan betraktas som heltidsstudier, om studiernas omfattning enligt läroplanen är i genomsnitt minst 25 veckotimmar. Studiestöd beviljas dock inte för studier som helt och hållet ordnas som distansstudier.

7 c §

Antalet stödmånader per läsår

Studiestöd beviljas i Finland

2) för utbildning som handleder för examensutbildning, för yrkesinriktad grundexamen och för gymnasieutbildning för tio månader per läsår.

Betänkande KuUB 15/2020 rd

11 a §

Rätt till läromaterialstillägg

En studerande har rätt till läromaterialstillägg när

1) den studerande avlägger studier enligt 4 § 3 mom. 1, 2 eller 6 punkten eller deltar i utbildning enligt 4 a §,

— — — — —
Rätt till läromaterialstillägg har dock inte en studerande som har rätt till avgiftsfri utbildning enligt 16 § i läropliktslagen.

— — — — —
Denna lag träder i kraft den 20 . Lagens 4 § 3 mom. 3 punkten och 5 a § 4 mom. samt 7 c § 1 mom. 2 punkten träder dock i kraft först den 1 augusti 2022.

På gymnasiestudier som har inletts enligt de grunder för läroplanen för gymnasieutbildning som gällde före den 1 augusti 2021 och på betraktandet av utbildning som handleder för yrkesutbildning som heltidsstudier tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

10.

Lag

om ändring av lagen om stöd för skolresor

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om stöd för skolresor (48/1997) 1 § 1 mom., 2, 3, 4, 5 och 6 §, 7 § 1 mom. samt 8 och 14 §,

sådana de lyder, 1 § 1 mom. i lag 551/2018, 2 § i lagarna 53/2011 och 551/2018, 3 § i lagarna 346/2004, 592/2004 och 53/2011, 4 § i lagarna 422/2015 och 386/2019, 5 § i lagarna 346/2004, 592/2004 och 422/2015, 6 § i lag 346/2004, 7 § 1 mom. och 14 § i lag 1079/2012 samt 8 § i lag 53/2011, som följer:

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag innehåller bestämmelser om beviljande av stöd för kostnader som föranleds av den dagliga skolresan mellan en studerandes bostad och läroanstalt då den studerande bedriver stu-

Betänkande KuUB 15/2020 rd

dier inom den grundläggande utbildningen för vuxna, gymnasiestudier eller yrkesinriktade studier. Detta stöd kallas stöd för skolresor.

— — — — —

2 §

Utbildning som berättigar till stöd för skolresor

Berättigad till stöd för skolresor är en studerande som är bosatt i Finland och som studerar på heltid i Finland inom

1) sådan grundläggande utbildning för vuxna som avses i 46 § i lagen om grundläggande utbildning (628/1998),

2) utbildning som avses i lagen om utbildning som handleder för examensutbildning (/),

3) gymnasieutbildning eller utbildning som förbereder för gymnasieutbildning enligt gymnasielagen (714/2018),

4) i 5 § i lagen om yrkesutbildning (531/2017) avsedd utbildning som leder till yrkesinriktad grundexamen eller i 7 § i den lagen avsedd handledande utbildning,

5) i lagen om Räddningsinstitutet (607/2006) avsedd utbildning som leder till yrkesexamen, eller

6) i lagen om Brottsåtgärdsområdets utbildningscentral (1316/2006) avsedd utbildning som leder till yrkesexamen.

Berättigad till stöd för skolresor är dessutom en studerande som har rätt till sådan avgiftsfri utbildning som avses i 16 § i läropliktslagen (/) och som studerar på heltid i Finland i

1) gymnasieutbildning för vuxna enligt gymnasielagen,

2) utbildning som leder till yrkesexamen enligt i 5 § i lagen om yrkesutbildning,

3) utbildning som avses i 7 a kap. i lagen om fritt bildningsarbete (632/1998) eller utbildning som avses i 5 § 2 mom. i läropliktslagen, eller

4) utbildning i samiska och samisk kultur som räcker minst en termin och som avses i lagen om Sameområdets utbildningscentral (252/1998).

I fråga om vilka studier som är heltidsstudier föreskrivs i lagen om studiestöd (65/1994).

Berättigad till stöd för skolresor är dock inte en studerande som deltar i utbildning som ordnas som distans- eller privatundervisning eller som avgiftsbelagd service eller i läroavtalsutbildning.

3 §

Förutsättningar för beviljande av stöd för skolresor

För att stöd för skolresor ska beviljas förutsätts det att skolvägen är lång och att färd sättet är lämpligt och då beaktas de regelbundna resekostnaderna per kalendermånad, den studerandes möjligheter att anlita kollektivtrafik samt huruvida studierna bedrivs i en följd.

Stöd för skolresor beviljas en studerande

1) vars skolväg i ena riktningen är minst 10 kilometer,

2) vars skolresekostnader överstiger 54 euro per månad vid beviljande av stöd för hela månaden eller 27 euro per månad vid beviljande av stöd för en halv månad, samt

3) som utnyttjar kollektivtrafik eller skolskjuts som utbildningsanordnaren ordnar, eller något annat lämpligt eget färd sätt när förutsättningarna enligt 4 a § uppfylls.

Betänkande KuUB 15/2020 rd

En förutsättning för beviljande av stöd för skolresor är dessutom att den studerande per kalendermånad har minst tio dagar som berättigar till stöd för skolresor.

Bestämmelserna i 2 mom. 1 och 2 punkten tillämpas inte vid beviljande av stöd för skolresor till en studerande som har rätt till avgiftsfri utbildning enligt 16 § i läropliktslagen. En sådan studerande beviljas stöd för skolresor, om den studerandes skolväg i ena riktningen är minst sju kilometer.

4 §

Hur resekostnaderna bestäms och räknas ut

När en studerande anlitar kollektivtrafik för sin skolresa, ersätts resekostnaderna för det anlitade färdmedlet enligt den för den studerande billigaste biljettprodukten för en tid som motsvarar en halv månad eller en månad.

När en studerande för sin skolresa anlitar kollektivtrafik som tillämpar ett biljett- och avgiftssystem som är gemensamt för de behöriga myndigheter som avses i 181 § i lagen om transport-service (320/2017) bestäms resekostnaderna, oberoende av vad som föreskrivs i 1 mom. i denna paragraf och i 3 § 2 mom. 2 punkten i denna lag, enligt den sträcka som den studerande utnyttjar denna transport. Resekostnaderna bestäms dock enligt den för den studerande billigaste biljettprodukten för en tid som motsvarar en halv månad eller en månad, när den studerandes skolresa eller enskilda färdsträcka är kortare än 10 kilometer.

När en studerande för sin skolresa använder sådan skolskjuts som utbildningsanordnaren ordnar, bestäms resekostnaderna enligt den sträcka som den studerande utnyttjar denna transport. Om skolvägen i ena riktningen består av två eller flera färdsträckor, kan resekostnaderna räknas ut separat för varje sträcka.

När stöd för skolresor beviljas på basis av eget färdstätt i enlighet med 4 a §, bestäms resekostnaderna enligt sträckan mellan den studerandes hem och läroanstalten. Resekostnaderna beaktas dock inte till den del skolresan överstiger 100 kilometer i ena riktningen.

Bestämmelser om grunderna för beräkning av skolresekostnader som fastställs enligt skolresans längd som avses i 2—4 mom. utfärdas genom förordning av undervisnings- och kulturministeriet. De månatliga resekostnaderna räknas ut enligt 21,5 dagar när det gäller stöd för hela månaden och enligt 11 dagar när det gäller stöd för en halv månad.

Kostnadsersättning för fristående färdsträckor som understiger fem kilometer betalas inte separat. Resekostnaderna för färdsträckorna ersätts dock, om den i 3 § 2 mom. 1 punkten eller 4 mom. avsedda skolvägen i ena riktningen omfattar fristående färdsträckor som understiger fem kilometer och dessa tillsammans utgör minst fem kilometer.

5 §

Beloppet av stödet för skolresor och den studerandes betalningsandel

I form av stöd för skolresor ersätts som stöd för en hel månad den del av skolresekostnaderna som överstiger 43 euro per kalendermånad och som stöd för en halv månad den del av skolresekostnaderna som överstiger 21,50 euro per kalendermånad. Av de kalkylerade skolresekostnaderna betalar den studerande per månad högst 43 euro i fråga om stöd för en hel månad och högst

Betänkande KuUB 15/2020 rd

21,50 euro i fråga om stöd för en halv månad (*studerandes betalningsandel*), om inte något annat följer av 4 § eller 3 mom. i denna paragraf.

När en studerande använder flera än ett färdssätt för sin skolresa, dras den studerandes betalningsandel av från resekostnaderna för kollektivtrafik. Finns inte resekostnader för kollektivtrafik, dras den studerandes betalningsandel av från de kostnader som orsakas av transport som utbildningsanordnaren har ordnat.

Stödet är 70 procent av stödet enligt 1 mom., om stödet beviljas på basis av eget färdssätt i enlighet med 4 a § eller om resekostnaderna förorsakas av flera i 4 § 6 mom. avsedda fristående färdsträckor som tillsammans utgör minst fem kilometer.

Bestämmelserna i 1—3 mom. tillämpas inte vid beviljande av stöd för skolresor till studerande som har rätt till avgiftsfri utbildning enligt 16 § i läropliktslagen.

För studerande som har rätt till avgiftsfri utbildning enligt 16 § i läropliktslagen ersätts som skolresestöd de på det sätt som föreskrivs i 4 § fastställda kostnaderna för skolresan. Om stöd dock beviljas på basis av eget färdssätt, uppgår det till 70 procent av det stöd som bestäms enligt 4 a § 5 mom. i undervisnings- och kulturministeriets förordning.

6 §

Ansökan

Stöd för skolresor söks hos Folkpensionsanstalten. Ansökan lämnas till Folkpensionsanstalten. Ansökan kan också lämnas till ifrågavarande läroanstalt för att sändas till Folkpensionsanstalten.

7 §

Beviljande och utbetalning

Stöd för skolresor beviljas av Folkpensionsanstalten. En kalendermånad berättigar till stöd för skolresor för en hel månad, om den omfattar minst 15 dagar som berättigar till stöd för skolresor. En kalendermånad berättigar till stöd för skolresor för en halv månad, om den omfattar minst 10 dagar som berättigar till stöd för skolresor.

— — — — —

8 §

Justering och avbrytande

Stödet för skolresor justeras eller dras in om det i den studerandes förhållanden har skett en förändring som inverkar på rätten att få stöd för skolresor eller på stödbeloppet.

Om det finns grundad anledning att anta att det finns fog för att dra in stödet för skolresor eller minska dess belopp, kan utbetalningen av stödet avbrytas interimistiskt eller beloppet minskas tills ärendet har avgjorts genom ett lagakraftvunnet beslut. Om den studerande inte lämnar en utredning som begärts, kan ärendet avgöras genom ett slutligt beslut som baserar sig på de utredningar som Folkpensionsanstalten har till sitt förfogande. I ett interimistiskt beslut får ändring inte sökas separat.

Betänkande KuUB 15/2020 rd

Utbetalningen av stöd för skolresor kan avbrytas också på den studerandes begäran.

Om den studerande utexamineras, avbryter studierna eller det sker någon annan förändring i den studerandes förhållanden som inverkar på stödet, justeras rätten till stöd för skolresor månatligen eller indras med beaktande av bestämmelserna i 7 § 1 mom. om det antal dagar som berättigar till stödet.

14 §

Hänvisningsbestämmelse

Om inte något annat föreskrivs i denna lag, ska i fråga om ärenden som gäller stöd för skolresor iakttas vad som i lagen om studiestöd föreskrivs om verkställighet, återkrav och preskription av fordringar, självrättelse, undanröjande av beslut, rättelse av sakfel, erhållande och användning samt utlämnande av uppgifter, utmätnings- och överföringsförbud samt finansiering.

Denna lag träder i kraft den 20 . Lagens 2 § 1 mom. 2 punkten träder dock i kraft först den 1 augusti 2022 och 6 § först den 1 augusti 2023.

11.

Lag

om ändring av 20 § i lagen om studentexamen

I enlighet med riksdagens beslut

fogas till 20 § i lagen om studentexamen (502/2019) nya 4 och 5 mom. som följer:

20 §

Avgifter som tas ut för studentexamen

Av examinander som har rätt till sådan avgiftsfri utbildning som avses i 16 § i läropliktslagen (/) får avgifter inte tas ut för deltagande i de fem första proven, och inte heller för omtagning av underkända ovan avsedda prov. En avgift får dock tas ut för omtagning av ett underkänt prov, om provet betraktas som underkänt med stöd av 14 eller 15 §.

Om examinanden anmäler sig för att delta i flera prov under ett och samma examenstillfälle och antalet prov är sådant alla proven inte är avgiftsfria på det sätt som föreskrivs i 4 mom., ska

Betänkande KuUB 15/2020 rd

examinanden i samband med anmälan välja vilket eller vilka prov han eller hon vill avlägga avgiftsfritt.

Denna lag träder i kraft den 20 .

12.

Lag

om ändring av 1 och 9 § i lagen om elev- och studerandevård

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om elev- och studerandevård (1287/2013) 1 och 9 §, sådana de lyder delvis *ändrade* i lag 886/2017, som följer:

1 §

Lagens tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på

- 1) utbildning som avses i lagen om grundläggande utbildning (628/1998),
- 2) utbildning som avses i gymnasielagen (714/2018),
- 3) utbildning för grundexamen och utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv enligt lagen om yrkesutbildning (531/2017),
- 4) utbildning som avses i lagen om utbildning som handleder för examensutbildning (/),
- 5) utbildning som avses i 7 a kap. i lagen om fritt bildningsarbete (632/1998) och utbildning som avses i 5 § 2 mom. i läropliktslagen (/).

Denna lag tillämpas inte på

- 1) morgon- och eftermiddagsverksamhet som avses i lagen om grundläggande utbildning,
- 2) elever som avses i 46 § 2 mom. i lagen om grundläggande utbildning,
- 3) studerande som avses i 20 § 2 mom. 2 punkten i gymnasielagen och inte heller på studerande som genomför gymnasiestudier enligt läroplanen för gymnasieutbildning för vuxna.

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 2 mom. tillämpas denna lag på läropliktiga enligt läropliktslagen som genomför gymnasiestudier enligt läroplanen för gymnasieutbildning för vuxna. Därtill tillämpas lagen på läropliktiga som studerar i sådan utbildning för yrkesexamen som avses i 5 § 3 mom. i lagen om yrkesutbildning.

Betänkande KuUB 15/2020 rd

Bestämmelserna om studerande, utbildningsanordnare och läroanstalter i denna lag gäller även elever, utbildningsanordnare och skolor enligt lagen om grundläggande utbildning.

— — — — —

9 § (Ny)

Ansvar för anordnandet

Utbildningsanordnaren svarar för att elevhälsoplanen i enlighet med en läroplan eller den elevhälsoplan som grundar sig på utbildningsanordnarens beslut enligt 99 § 1 mom. i lagen om yrkesutbildning genomförs. Utbildningsanordnaren ska anordna elevhälsan i samarbete med de myndigheter inom undervisningsväsendet och social- och hälsovårdsväsendet som ansvarar för elevhälsotjänsterna så att elevhälsan bildar en fungerande och sammanhängande helhet.

Den kommun där läroanstalten är belägen svarar för att de studerande vid läroanstalter som ger förskoleundervisning, grundläggande utbildning, gymnasieutbildning, yrkesutbildning och utbildning som avses i 1 § 1 mom. 5 punkten i kommunen har tillgång till elevhälsans psykolog- och kuratorstjänster, oberoende av de studerandes hemvist. Den kommun där läroanstalten är belägen är skyldig att ordna psykolog- och kuratorstjänster för de studerande också när utbildningsanordnaren är privat eller statlig, om inte utbildningsanordnaren tillhandahåller tjänsterna helt eller delvis i egen regi och på egen bekostnad. Den kommun där läroanstalten är belägen kan ge utbildningsanordnaren stöd för att ordna tjänsterna. En utbildningsanordnare i utlandet ska ordna psykolog- och kuratorstjänster för sina studerande.

Den kommun där läroanstalten är belägen svarar för tillhandahållandet av skol- och studerandehälsovård så som föreskrivs i hälso- och sjukvårdslagen.

En studerande har rätt att avgiftsfritt anlita sådan elevhälsa som han eller hon behöver för att kunna delta i undervisningen eller utbildningen. Studerandehälsovården är avgiftsfri för de studerande med undantag för sjukvårdstjänster för studerande över 18 år.

Denna lag träder i kraft den 20 . Bestämmelserna i 1 § 1 mom. 4 punkten träder dock i kraft först den 1 augusti 2022.

På utbildning som handleder för yrkesutbildning tillämpas fram till den 31 juli 2022 de bestämmelser som gällde vid denna lags ikraftträdande.

— — — — —

13.

Lag

om ändring av 39 § i lagen om Europeiska skolan i Helsingfors

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om Europeiska skolan i Helsingfors (1463/2007) 39 § 1 mom. som följer:

39 §

Fullgörande av läroplikten

Barn som är läropliktiga i Finland anses fullgöra sin läroplikt om de studerar i den skola som avses i denna lag.

Denna lag träder i kraft den 20 .

14.

Lag

om ändring av 3 och 7 § i lagen om Sameområdets utbildningscentral

Enligt riksdagens beslut

ändras i lagen om Sameområdets utbildningscentral (252/2010) 3 och 7 §, sådana de lyder i lag 538/2017, som följer:

3 §

Yrkesutbildning

På den yrkesutbildning som ordnas vid utbildningscentralen tillämpas lagen om yrkesutbildning (531/2017) och läropliktslagen (/), om inte annat följer av denna lag.

Betänkande KuUB 15/2020 rd

7 §

Rättigheter och skyldigheter för dem som studerar samiska och samisk kultur

På antagning av studerande för studier i samiska och samisk kultur ska 38 § 1 mom. och 39 § i lagen om yrkesutbildning tillämpas.

Vid undervisningen i samiska och samisk kultur tillämpas bestämmelserna om den studerandes rätt till en trygg studiemiljö i 80 § i lagen om yrkesutbildning. Den ordningsstadga eller andra ordningsbestämmelser som avses i den paragrafens 4 och 5 mom. är gemensamma för de studerande som deltar i den utbildning som avses i 3 § och den undervisning som avses i 4 § i denna lag.

På studerande som fullgör sin läroplikt tillämpas vad som i 85—92 § i lagen om yrkesutbildning föreskrivs om disciplinära åtgärder och förfaranden i samband med dem samt om begäran om omprövning i beslut som gäller disciplinära åtgärder. Bestämmelser om rättigheterna och skyldigheterna för studerande som fullgör sin läroplikt finns även i läropliktslagen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

15.

Lag

om ändring av 12 § i lagen om småbarnspedagogik

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om småbarnspedagogik (540/2018) 12 §, sådan den lyder i lag 1395/2019, som följer:

12 §

Rätten till småbarnspedagogik

Kommunen ska, utöver vad som föreskrivs i 5 §, se till att barnet innan den läroplikt som avses i 2 § i läropliktslagen (/) uppkommer får delta i sådan småbarnspedagogik som avses i 1 § 2 mom. 1 eller 2 punkten i denna lag efter utgången av den tid för vilken moderskaps- och föräldrapenning eller partiell föräldrapenning enligt sjukförsäkringslagen får betalas. Småbarnspedagogik ska dock inte ordnas för barnet under den tid för vilken i 9 kap. 7 § 1 mom. i sjukförsäkringslagen avsedd faderskapspenning utanför moderskaps- och föräldrapenningsperioden får betalas.

Betänkande KuUB 15/2020 rd

När barnet deltar i sådan förskoleundervisning, annan verksamhet genom vilken målen för förskoleundervisningen uppnås eller grundläggande utbildning som avses i lagen om grundläggande utbildning innan det nått den läropliktsålder som avses i läropliktslagen, ordnas kompletterande småbarnspedagogik.

Denna lag träder i kraft den 20 .

16.

Lag

om ändring av 1 § i lagen om förvaltning av utbildning som ordnas av staten och privata

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om förvaltning av utbildning som ordnas av staten och privata (634/1998) 1 § 1 mom., sådant det lyder i lag 542/2017, som följer:

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på utbildning som ordnas av staten och en registrerad sammanslutning eller stiftelse och som det föreskrivs om i

- 1) lagen om grundläggande utbildning (628/1998),
- 2) gymnasielagen (714/2018),
- 3) lagen om yrkesutbildning (531/2017),
- 4) lagen om utbildning som handleder för examensutbildning (/),
- 5) lagen om fritt bildningsarbete (632/1998),
- 6) lagen om grundläggande konstundervisning (633/1998).

Denna lag träder i kraft den 20 .

17.

Lag

om ändring av 1 § i lagen om en referensram för examina och övriga samlade kompetenser

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om en referensram för examina och övriga samlade kompetenser (93/2017) 1 §
1 mom., sådant det lyder i lag 542/2017, som följer:

1 §

Lagens tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på de examina och på de lärokurser för den grundläggande utbildningen och gymnasiet som det föreskrivs om i följande lagar och i förordningar som utfärdats med stöd av dem:

- 1) lagen om grundläggande utbildning (628/1998),
- 2) gymnasielagen (714/2018),
- 3) lagen om yrkesutbildning (531/2017),
- 4) lagen om utbildning som handleder för examensutbildning (/),
- 5) yrkeshögskolelagen (932/2014),
- 6) universitetslagen (558/2009),
- 7) lagen om Försvarshögskolan (1121/2008),
- 8) lagen om Brottspåföljdsområdets utbildningscentral (1316/2006),
- 9) lagen om Polisyrkeshögskolan (1164/2013),
- 10) lagen om Räddningsinstitutet (607/2006).

Denna lag träder i kraft den 20 .

18.

Lag

om ändring av 2 och 6 § i lagen om Nationella centret för utbildningsutvärdering

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om Nationella centret för utbildningsutvärdering (1295/2013) 2 § 1 mom. 2 punkten underpunkt a samt 6 § 1 mom. 3 och 5 punkten, av dem 6 § 1 mom. 3 och 5 punkten sådana de lyder i lag 114/2020, som följer:

2 §

Uppgifter

Utvärderingscentret har till uppgift att

2) i enlighet med den utvärderingsplan som avses i 5 §

a) genomföra en sådan utvärdering av inlärningsresultaten som gäller uppnåendet av målen för den timfördelning och de grunder för läroplanen som avses i 14 § i lagen om grundläggande utbildning (628/1998) och för gymnasiet lärokurs som avses i 11 § och uppnåendet av målen för de grunder för läroplanen som avses i 12 § 1 mom. i gymnasielagen (714/2018),

6 §

Rätt att få och lagra sekretessbelagda personuppgifter

Utvärderingscentret har trots sekretessbestämmelserna rätt att av dem som ordnar småbarnspedagogik, serviceproducenter inom småbarnspedagogiken, dem som ordnar undervisning och utbildning samt Utbildningsstyrelsen avgiftsfritt få andra personuppgifter som är nödvändiga för utförandet av utvärderingsuppgifter än de som gäller studerande vid högskolor och som föreskrivs i 2 § 1 och 2 punkten, när de gäller

3) resultaten av bedömningen av elevers eller studerandes inläring eller kunnande enligt 22 § i lagen om grundläggande utbildning, 53 § i lagen om yrkesutbildning, 37 § i gymnasielagen, 15 § i lagen om utbildning som handleder för examensutbildning (/) och 8 § i lagen om grundläggande konstundervisning,

5) erhållande av stöd enligt lagen om småbarnspedagogik (540/2018), lagen om grundläggande utbildning, gymnasielagen, lagen om yrkesutbildning och lagen om utbildning som handleder för examensutbildning och om ordnande av stödet, samt

Betänkande KuUB 15/2020 rd

Denna lag träder i kraft den 20 .

19.

Lag

om ändring av 11 § i ungdomslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i ungdomslagen (1285/2016) 11 § 2—4 mom. som följer:

11 §

Utlämnande av uppgifter för uppsökande ungdomsarbete

Oberoende av bestämmelserna om sekretess ska en ung persons identifierings- och kontaktuppgifter med tanke på det uppsökande ungdomsarbetet lämnas ut till den unges hemkommun enligt följande:

1) utbildningsanordnare ska lämna ut uppgifter om andra unga än läropliktiga unga, som avbryter studierna inom yrkesutbildning, gymnasieutbildning eller utbildning som handleder för examensutbildning,

2) försvarsmakten och civiltjänstcentralen ska lämna ut uppgifter om unga som befrias från sin värnplikts- eller civiltjänstgöring för att de inte är tjänstdugliga eller som avbryter sin tjänstgöring.

Om en utbildningsanordnare, försvarsmakten eller civiltjänstcentralen med stöd av tillgänglig information och med beaktande av en i 2 mom. avsedd ung persons situation och stödbehov som helhet bedömer att den unge inte är i behov av i 10 § avsedda tjänster och övrigt stöd, behöver denna aktör inte lämna ut uppgifter om den unge.

Oberoende av bestämmelserna om sekretess får en ung persons identifierings- och kontaktuppgifter med tanke på det uppsökande ungdomsarbetet lämnas ut till den unges hemkommun enligt följande:

1) utbildningsanordnare får lämna ut uppgifter om unga som har avslutat sin grundläggande utbildning men inte har placerat sig i utbildning efter den grundläggande utbildningen,

2) utbildningsanordnare får lämna ut uppgifter om läropliktiga unga som avbryter sin yrkesutbildning, gymnasieutbildning eller utbildning som handleder för examensutbildning,

3) också andra myndigheter än de som nämns ovan i denna paragraf och Folkpensionsanstalten får lämna ut uppgifter om en ung person, om myndigheten eller Folkpensionsanstalten med

Betänkande KuUB 15/2020 rd

stöd av information som den fått i sitt uppdrag samt med beaktande av den unges situation och stödbehov som helhet bedömer att den unge är i behov av tjänster och annat stöd utan dröjsmål.

— — — — —

Denna lag träder i kraft den 20 .

20.

Lag

om ändring av 109 § i beredskapslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i beredskapslagen (1552/2011) 109 § 1 mom. som följer

109 §

Undervisning och utbildning

Under undantagsförhållanden som avses i 3 § 1, 2, 4 och 5 punkten kan undervisnings- och kulturministeriet för högst tre månader åt gången bestämma att undervisningsverksamhet och annan verksamhet som avses i lagen om grundläggande utbildning (628/1998), gymnasielagen (714/2018), lagen om Europeiska skolan i Helsingfors (1463/2007), lagen om yrkesutbildning (531/2017), lagen om utbildning som handleder för examensutbildning (/), lagen om fritt bildningsarbete (632/1998), lagen om grundläggande konstundervisning (633/1998), yrkeshögskolelagen (932/2014) och universitetslagen (558/2009) ska avbrytas eller flyttas till annan ort, om det är nödvändigt på grund av förflyttning av befolkning eller vistelsebegränsningar eller begränsningar i rörelsefriheten eller annars för skyddande av befolkningen. Om befolkningen på ett visst område förflyttas annanstans med stöd av 121 §, kan det genom förordning av statsrådet föreskrivas att förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen för de förflyttade eleverna tillfälligt ska ordnas av den kommun till vilken en elev har förflyttats, i stället för av den kommun där eleven är bosatt.

Denna lag träder i kraft den 20 .

21.

Lag

om ändring av lagen om statsandel för kommunal basservice

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om statsandel för kommunal basservice (1704/2009) 1 § 1 mom. 32 punkten, 2 § 1 mom. 4 punkten och 3 mom., 4 § 1 mom. 10 punkten, 37 § 1 mom., 38 § 4 mom., 58 § 2 mom. 3 punkten samt 59 § 1 mom. 2 punkten och 2 mom. 1 punkten,

av dem 1 § 1 mom. 32 punkten sådan den lyder i lag 1376/2019, 4 § 1 mom. 10 punkten och 38 § 4 mom. sådana de lyder i lag 676/2014 samt 58 § 2 mom. 3 punkten och 59 § 1 mom. 2 punkten och 2 mom. 1 punkten sådana de lyder i lag 1509/2016, samt

fogas till 1 § 1 mom., sådant det lyder i lag 1376/2019, en ny 33 punkt som följer:

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på statsandel som beviljas för driftskostnader i fråga om sådana uppgifter för kommunerna (*statsandelsåliggande*) om vilka det föreskrivs i

32) lagen om elev- och studerandevård (1287/2013),

33) läropliktslagen (/).

2 §

Undantag från tillämpningsområdet

Med stöd av denna lag beviljas statsandel inte för driftskostnader som föranleds av

4) grundläggande utbildning för vuxna enligt 46 § i lagen om grundläggande utbildning,

Lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet innehåller bestämmelser om finansiering som utöver åldersklassbaserad statsandel beviljas för driftskostnaderna för undervisning som grundar sig på förlängd läroplikt enligt 2 § 3 mom. i läropliktslagen samt för grundläggande utbildning som ordnas i internat och i skolhem.

Betänkande KuUB 15/2020 rd

4 §

Definitioner

I denna lag avses nedan med

10) *läropliktig* elev som fullgör sin läroplikt på det sätt som föreskrivs i 3 § 1 och 2 mom. i läropliktslagen,

37 §

Skyldighet att betala hemkommunsersättning

Om förskoleundervisning och grundläggande utbildning enligt 26 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning vid utgången av året före det år som föregått finansåret ordnas av någon annan än elevens hemkommun, är elevens hemkommun skyldig att betala kommunen i fråga eller den utbildningsanordnare av annat slag som avses i 1 § 2 mom. hemkommunsersättning enligt 38—41 §. Kommunen är inte skyldig att betala hemkommunsersättning för elever som är under 6 år och fullgör förlängd läroplikt enligt 2 § 3 mom. i läropliktslagen.

38 §

Bestämmande av hemkommunsersättning

Hemkommunsersättningen bestäms för 16-åriga läropliktiga som genomgår sådan grundläggande utbildning som avses i 26 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning enligt hemkommunsersättningsgrunden för 13—15-åringar.

58 §

Justering av kostnadsfördelningen

Vid justeringen av kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna justeras på riksnivå som en helhet de grundpriser som ligger till grund för de kalkylerade kostnaderna enligt 6—13 §. Dessutom justeras följande finansiering om vilken det föreskrivs i 11 och 29 § i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet:

3) finansiering av grundläggande utbildning för vuxna enligt 46 § 2 mom. i lagen om grundläggande utbildning,

Betänkande KuUB 15/2020 rd

59 §

Driftskostnader som ska beaktas när kostnadsfördelningen justeras

När kostnadsfördelningen justeras beaktas kommunernas, samkommunernas och andra utbildningsanordnarnas driftskostnader för statsandelsåligganden enligt 1 § som ligger till grund för statsandel och driftskostnaderna för ordnande av följande uppgifter som finansieras med stöd av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet:

2) ordnande av undervisning för elever som omfattas av förlängd läroplikt enligt 2 § 3 mom. i läropliktslagen, och

När kostnadsfördelningen justeras beaktas dock inte driftskostnaderna för följande uppgifter:

1) grundläggande utbildning för vuxna enligt 46 § i lagen om grundläggande utbildning, med undantag för undervisning som avses i 46 § 2 mom.,

Denna lag träder i kraft den 20 .

22.

Lag

om ändring av 3 § i lagen om tillhandahållande av digitala tjänster

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om tillhandahållande av digitala tjänster (306/2019) 3 § 3 mom. 2 punkten som följer:

3 §

Lagens tillämpningsområde

Denna lag tillämpas inte

2) vid småbarnspedagogik som avses i lagen om småbarnspedagogik (540/2018) eller vid undervisning som avses i lagen om grundläggande utbildning (628/1998), gymnasielagen (714/

Betänkande KuUB 15/2020 rd

2018), lagen om yrkesutbildning (531/2017), lagen om utbildning som handleder för examensutbildning (/), lagen om fritt bildningsarbete (632/1998), universitetslagen eller yrkeshögskolelagen, när en webbplats eller mobilapplikation kommer till i samband med småbarnspedagogiken eller undervisningen och används i en avgränsad grupp under en viss tid,

— — — — —

Denna lag träder i kraft den 20 .

— — — — —

23.

Lag

om ändring av lagen om unga arbetstagare

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om unga arbetstagare (998/1993) 2 § 1 mom., 4 § 2 mom., 9 § 2 mom. och 12 §, av dem 4 § 2 mom. sådant det lyder i lag 408/1996, samt
fogas till 7 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 408/1996, ett nytt 5 mom. som följer:

2 §

Anställande

Den som har fyllt 15 år och vars grundläggande utbildning har avslutats på det sätt som föreskrivs i 26 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning får anställas i arbete.

— — — — —

4 §

Ordinarie arbetstid

Arbetstiden för den som är skyldig att fullgöra den i lagen om grundläggande utbildning avsedda lärokursen för den grundläggande utbildningen får under pågående skolarbete uppgå till högst sju timmar per dag under skolans lovdagar och till högst två timmar per dag under skolans arbetsdagar. Skoltiden och arbetstiden sammanlagt får dock inte överstiga åtta timmar och veckoarbetstiden inte 12 timmar.

— — — — —

Betänkande KuUB 15/2020 rd

7 §

Förläggning av arbetstiden

Arbetstiden för en arbetstagare som genomgår sådan i 4 § i läropliktslagen avsedd utbildning efter den grundläggande utbildningen som hör till läroplikten ska förläggas så att arbetstiden inte utgör något hinder för deltagande i utbildning enligt läroplanen eller någon annan plan. Arbetstagaren ska i god tid underrätta arbetsgivaren om när det är nödvändigt att han eller hon närvarar i studierna. Arbetstagaren har rätt att vägra ta emot arbetsskift som utgör ett hinder för deltagande i undervisningen.

9 §

Säkerheten i arbetet och hälsoaspekter

Unga får anlitas endast för att utföra sådant arbete som inte föranleder särskild risk för olyckor eller hälsofara eller är till skada för den unga arbetstagaren själv eller någon annan på det sätt som föreskrivs i 1 mom. Närmare bestämmelser om arbeten som är särskilt skadliga eller farliga för unga arbetstagare och förutsättningarna för utförande av sådana arbeten i anknytning till utbildningen samt om anmälningsplikten till arbetarskyddsmyndigheten i fråga om anlitande av unga för sådant arbete och skyldigheten att underrätta den ungas vårdnadshavare om saken får utfärdas genom förordning av statsrådet.

12 §

Utredning om åldern och fullgörandet av den grundläggande utbildningens lärokurs

Innan en person som är yngre än 18 år anställs ska det finnas tillförlitlig utredning om personens ålder samt om huruvida personen har avslutat den grundläggande utbildningen på det sätt som föreskrivs i 26 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Statsrådets förordning om arbeten som är särskilt skadliga och farliga för unga arbetstagare (475/2006) förblir i kraft även till den del förordningen utfärdats med stöd av den i 9 § 2 mom. som har ändrats genom denna lag.

24.

Lag

om ändring av 4 kap. 4 § i arbetsavtalslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i arbetsavtalslagen (55/2001) 4 kap. 4 § 1 mom., sådant den lyder i lag 533/2006, som
följer:

4 kap.

Familjeledighet

4 §

Partiell vårdledighet

En arbetstagare som har varit anställd hos samma arbetsgivare sammanlagt minst sex månader under de senaste 12 månaderna kan få partiell vårdledighet för att vårda sitt barn eller något annat barn som varaktigt bor i hans eller hennes hushåll till utgången av det andra läsåret för barnets grundläggande utbildning. Om barnet omfattas av förlängd läroplikt enligt 2 § 3 mom. i läropliktslagen (/), får partiell vårdledighet tas ut till utgången av barnets tredje läsår. En förälder till ett handikappat eller långtidssjukt barn som är i behov av särskild vård och omsorg kan få partiell vårdledighet till dess barnet fyller 18 år. Barnets båda föräldrar eller vårdnadshavare får hålla partiell vårdledighet under samma kalenderperiod men inte samtidigt. Arbetstagaren ska göra framställning om partiell vårdledighet till arbetsgivaren senast två månader före ledighetens början.

— — — — —

Denna lag träder i kraft den 20 .

25.

Lag

om ändring av 1 kap. 7 § och 5 kap. 5 § i lagen om sjöarbetsavtal

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om sjöarbetsavtal (756/2011) 1 kap. 7 § 1 mom. och 5 kap. 5 § 1 mom., av dem 1 kap. 7 § 1 mom. sådant det lyder i lag 250/2019, som följer:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

7 §

Omyndigs arbetsavtal

Den som är minst 16 år gammal och vars grundläggande utbildning enligt 26 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning (628/1998) har avslutats när arbetet inleds kan anställas för att utföra sådant arbete som avses i denna lag. På den som fullgör sin läroplikt efter den grundläggande utbildningen tillämpas dessutom vad som föreskrivs i 7 § 5 mom. i lagen om unga arbetstagare (998/1993).

5 kap.

Familjeledighet

5 §

Partiell vårdledighet

En arbetstagare som har varit anställd hos samma arbetsgivare sammanlagt minst sex månader under de senaste 12 månaderna kan få partiell vårdledighet för att vårda sitt barn eller något annat barn som varaktigt bor i hans eller hennes hushåll till utgången av det andra läsåret för barnets grundläggande utbildning. Om barnet omfattas av förlängd läroplikt enligt 2 § 3 mom. i läropliktslagen (/), får partiell vårdledighet dock tas ut till utgången av barnets tredje läsåre. En förälder till ett handikappat eller långtidssjukt barn som är i behov av särskild vård och omsorg kan få partiell vårdledighet till dess barnet fyller 18 år. Barnets båda föräldrar eller vårdnadshavare får hålla partiell vårdledighet under samma kalenderperiod men inte samtidigt. Arbetstagaren ska

Betänkande KuUB 15/2020 rd

göra framställning om partiell vårdledighet till arbetsgivaren senast två månader före ledighetens början.

— — — — —

Denna lag träder i kraft den 20 .

26.

Lag

om ändring av 20 § i lagen om främjande av integration

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om främjande av integration (1386/2010) 20 § 1 mom. som följer:

20 §

Integrationsutbildning

Som integrationsutbildning för invandrare vars läroplikt har upphört ordnas undervisning i finska eller svenska och vid behov läs- och skrivundervisning samt annan undervisning som främjar tillträde till arbetslivet och vidareutbildning samt färdigheter i samhällsliv, kultur och livskompetens. I integrationsutbildningen kan även ingå identifiering av tidigare inhämtad kompetens och erkännande av examen samt yrkesplanering och yrkesvägledning.

— — — — —

Denna lag träder i kraft den 20 .

27.

Lag

om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) 2 kap. 10 § 2 mom., 3 kap. 1 § 1 mom. och 7 kap. 2 § 2 mom. 4 punkten,
sådana de lyder, 2 kap. 10 § 2 mom. i lagarna 1001/2012, 906/2017 och 552/2018, 3 kap. 1 § 1 mom. i lag 1418/2019 och 7 kap. 2 § 2 mom. 4 punkten i lag 1267/2018, som följer:

2 kap.

Allmänna arbetskraftspolitiska förutsättningar för erhållande av förmåner

10 §

Studier

-
- Som heltidsstudier betraktas
- 1) studier där målsättningen är att avlägga yrkeshögskoleexamen, högre yrkeshögskoleexamen eller lägre eller högre högskoleexamen vid universitet,
 - 2) sådana studier enligt lagen om yrkesutbildning som syftar till avläggande av en yrkesinriktad grundexamen eller en del av en sådan examen, eller till genomförande av utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv,
 - 3) gymnasiestudier när deras omfattning enligt lärokursen är sammanlagt minst 150 studiepoäng; gymnasiestudier som ordnas i internat betraktas dock alltid som heltidsstudier,
 - 4) studier som syftar till genomförande av utbildning enligt lagen om utbildning som handleder för examensutbildning (/),
 - 5) andra studier som ger yrkesfärdigheter än de som avses i 1-4 punkten och vars omfattning enligt studieplanen i genomsnitt är minst fem studiepoäng, tre studieveckor eller 4,5 kompetenspoäng per studiemånad,
 - 6) studier i grundläggande utbildning för vuxna enligt 46 § i lagen om grundläggande utbildning (628/1998) vars omfattning är minst 22 kurser per läsår,
 - 7) andra studier än de som avses i 1—6 punkten och vars omfattning enligt undervisningsprogrammet är i genomsnitt minst 25 veckotimmar.
-

Betänkande KuUB 15/2020 rd

3 kap.

Allmänna begränsningar för erhållande av förmåner

1 §

Allmänna begränsningar

Arbetslöshetsförmåner beviljas inte en arbetssökande som inte har fyllt 18 år. Arbetslöshetsförmåner kan dock beviljas en arbetssökande som fyllt 17 år och som har fullgjort sin läroplikt eller som har avbrutit fullgörandet av sin läroplikt på det sätt som anges i 7 § i läropliktslagen (/). Arbetslöshetsförmåner beviljas en arbetssökande som är född före 1965 högst till utgången av den kalendermånad under vilken den arbetssökande fyller 65 år. En arbetssökande som är född 1965 eller därefter beviljas arbetslöshetsförmån högst till utgången av den kalendermånad under vilken den arbetssökande uppnår den lägsta ålder för ålderspension som avses i 11 § i lagen om pension för arbetstagare (395/2006).

7 kap.

Allmänna bestämmelser om arbetsmarknadsstöd

2 §

Väntetiden för arbetsmarknadsstöd

Väntetid tillämpas inte om

4) personen på grund av sjukdom eller funktionsnedsättning inte har förutsättningar att avlägga en yrkesinriktad examen och han eller hon har fullföljt en utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv enligt 7 § 3 mom. i lagen om yrkesutbildning eller nått de mål som avtalats i hans eller hennes personliga utvecklingsplan för kunnandet.

Denna lag träder i kraft den 20 .

På utbildning som handleder för yrkesutbildning tillämpas de bestämmelser enligt vilka sådan utbildning betraktas som heltidsstudier som gällde vid ikraftträdandet av denna lag.

28.

Lag

om ändring av 12 a § i lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner (555/1998) 12 a § 1 mom. 1 punkten,
sådant det lyder i lag 1653/2015, som följer:

12 a §

Begränsningar av premiebetalningsskyldigheten

Arbetslöshetsförsäkringspremie betalas inte

1) för tiden före kalendermånaden efter den under vilken arbetstagaren fyller 18 år,

Denna lag träder i kraft den 20 .

29.

Lag

om ändring av 24 och 52 a § i barnskyddslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i barnskyddslagen (417/2007) 24 § 2 mom. och 52 a §, av dem 52 a § sådan den lyder i
lag 542/2019, som följer:

Betänkande KuUB 15/2020 rd

24 §

Ansvar för tryggheten av barnets bästa

Det organ som ansvarar för socialvården ska vara representerat vid förundersökning och domstolshandläggning av en straffbar gärning som ett barn uppges ha begått samt vid handläggning av ett ärende som gäller avstängning av ett läropliktigt barn från en skola eller läroanstalt i det organ som ansvarar för undervisningsväsendet eller i ett organ hos en i 4 § i läropliktslagen (/) avsedd utbildningsanordnare, om detta inte bedöms som uppenbart obehövligt av det organ som ansvarar för socialvården. Det organ som ansvarar för socialvården ska vid behov hänvisa barnet till medling enligt lagen om medling vid brott och i vissa tvister (1015/2005).

52 a § (Ny)

Kulturella rättigheter under tiden för vård utom hemmet

Barnet har rätt till småbarnspedagogik och undervisning under tiden för vård utom hemmet i enlighet med vad som föreskrivs i lagen om småbarnspedagogik (540/2018), lagen om grundläggande utbildning (628/1998) och läropliktslagen (/). I barnets klientplan ska det antecknas hur småbarnspedagogiken, den grundläggande utbildningen, utbildningen enligt läropliktslagen eller den övriga undervisningen ordnas under tiden för vård utom hemmet.

Den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter eller någon annan anställd inom barnskyddet ska samarbeta med anordnaren av småbarnspedagogik, grundläggande utbildning eller övrig undervisning eller utbildning under beredningen av placeringen av barnet utanför hemmet och under tiden för placeringen.

En anställd som svarar för barnets vård och fostran i vård utom hemmet ska samarbeta med anordnaren av småbarnspedagogik, grundläggande utbildning eller övrig undervisning eller utbildning.

Denna lag träder i kraft den 20 .

30.

Lag

om ändring av 13 och 17 § i lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn (1128/2019) 13 § 1 mom. 2 och 3 punkten samt 17 § 3 mom., sådana de lyder, 13 § 1 mom. 2 och 3 punkten i lag 975/2013 samt 17 § 3 mom. i lag 1282/2002, som följer:

13 §

Partiell vårdpenning

En i Finland faktiskt bosatt förälder eller en annan vårdnadshavare, vars arbetstid på grund av vården av barnet i medeltal uppgår till högst 30 timmar i veckan, har rätt till partiell vårdpenning

2) under läsåret innan barnet börjar i grundläggande utbildning, om barnet då som läropliktigt deltar i förskoleundervisning,

3) under barnets tredje läsår inom den grundläggande utbildningen, om barnet omfattas av förlängd läroplikt enligt 2 § 3 mom. i läropliktslagen (/).

17 §

Utbetalning

Utbetalningen av stödet upphör dock senast den 31 juli det år då barnet som läropliktigt inleder den grundläggande utbildningen. Om läroplikten med stöd av 2 § 3 mom. i läropliktslagen börjar ett år tidigare än vad som anges i 2 § 2 mom. i den lagen, upphör utbetalningen av stödet dock senast året efter det år då läroplikten började.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Betänkande KuUB 15/2020 rd

Utskottets förslag till uttalanden

1. *Riksdagen förutsätter att man vid sidan av läropliktsreformen även fortsättningsvis ska vidta åtgärder som syftar till att förnya och stärka hela utbildningsvägen, eftersom åtgärderna också stöder och är en förutsättning för att målen för och genomförandet av läropliktsreformen ska lyckas.*
2. *Riksdagen förutsätter att regeringen i samband med läropliktsreformen beaktar rätten till stöd på andra stadiet och i utbildningen i övergångsskedet för elever som fått intensifierat stöd, särskilt stöd och krävande särskilt stöd inom den grundläggande utbildningen.*
3. *Riksdagen förutsätter att regeringen bevakar och säkerställer att unga som behöver särskilt stöd och unga med funktionsnedsättning garanteras stödverktyg som är väsentliga med tanke på studierna.*
4. *Riksdagen förutsätter att regeringen lämnar kulturutskottet en utredning inklusive åtgärder om hur tillgången till stödtjänster för personer med funktionsnedsättning och studerande som behöver särskilt stöd förverkligas genom samarbete mellan olika organisationer så att tillgången till stödtjänster i rätt tid förtydligas och förbättras.*
5. *Riksdagen förutsätter att tillräcklig regional tillgång till och tillräckligt många utbildningsplatser på andra stadiet för unga som behöver särskilt stöd och för unga med funktionsnedsättning säkerställs och bevakas.*
6. *Riksdagen förutsätter att regeringen säkerställer tillräckliga resurser för studiehandledning och följer tillgången till tjänsterna.*
7. *Riksdagen förutsätter att det för en elev eller studerande som har inlärningssvårigheter, neuropsykologiska problem eller psykiska hälsoproblem ordnas ett tillräckligt och behövligt stöd längs hela utbildningsvägen, inklusive utbildning i övergångsskedet, och att tillgången till stöd bevakas.*
8. *Riksdagen förutsätter att tillräcklig och regional tillgång till såväl individuell som kollektiv elevhälsa säkerställs och bevakas.*
9. *Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar behövliga åtgärder för att säkerställa stödundervisning också för läropliktiga som studerar inom handledande utbildning, yrkesutbildning och gymnasieutbildning.*
10. *Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar behövliga åtgärder för att trygga rätten till specialundervisning för läropliktiga i yrkesutbildning och handledande utbildning.*
11. *Riksdagen förutsätter att den studerandes rätt att få närundervisning stärks i yrkesutbildningen. Närmare bestämmelser om de principer som ska tillämpas vid bedömningen av mängden undervisning och handledning ska utfärdas genom förordning av statsrådet. Omfattningen av den faktiska närundervisningen ska bevakas.*

Betänkande KuUB 15/2020 rd

12. *Riksdagen förutsätter att regeringen följer reformens konsekvenser för nätverket av läroanstalter och tillgången till studieplatser med tanke på den regionala jämlikheten både i stora stadsregioner och i glesbygden.*
13. *Riksdagen förutsätter att det utarbetas kvalitetskriterier för gymnasieutbildningen för att de läropliktigas rätt till högklassig gymnasieutbildning ska kunna garanteras på lika villkor i hela landet.*
14. *Riksdagen förutsätter att stödet och handledningen för dem som deltar i S2/R2-undervisningen utvecklas och att den språkliga undervisningen också inkluderas i den övriga undervisningen. Vid läroanstalterna ska man också följa de faktiska undervisningstimmar och resursfördelningen för S2/R2.*
15. *Riksdagen förutsätter att de språkliga rättigheterna beaktas i läropliktsreformen och att särskild vikt fästs vid att få kompetenta experter på båda nationalspråken samt vid flexibilitet i genomförandet av den svenskspråkiga utbildning som handleder för examen.*
16. *Riksdagen förutsätter att det säkerställs att det finns tillräckligt många studieplatser som omfattas av läroplikten på långa linjer vid folkhögskolorna.*
17. *Riksdagen förutsätter att man vid läropliktsreformen även i fortsättningen säkerställer verksamhetsförutsättningarna för tillämpade specialkurser och studieperioder samt gymnasier med en särskild utbildningsuppgift och särskilda linjer.*
18. *Riksdagen förutsätter att regeringen följer hur den finansiering som reserverats för läropliktsreformen räcker till och vidtar åtgärder om det konstateras att finansieringen är otillräcklig.*
19. *Riksdagen förutsätter att kommunerna och utbildningsanordnarna stöds och styrs tillräckligt och i rätt tid vid verkställandet av lagstiftningen. För fullgörandet av dessa uppgifter ska det reserveras tillräckliga resurser för Utbildningsstyrelsen.*
20. *Riksdagen förutsätter att effekterna av den utvidgade läroplikten och förverkligandet av avgiftsfriheten på andra stadiet följs genom vetenskaplig forskning. Målet för den långvariga uppföljningen ska vara att följa hur de centrala målen för reformen uppnås. Till dessa hör bland annat att utbildnings- och sysselsättningsgraden stiger samt att barns och ungas välbefinnande ökar och utslagningen minskar, vilket har nära kopplingar till utvecklingen av jämlikheten i utbildningen.*
21. *Riksdagen förutsätter att man vid läropliktsreformen också ser till att samiskspråkiga har möjlighet att få undervisning på sitt modersmål och främjar en tillräcklig tillgång till undervisningspersonal på samiska.*
22. *Riksdagen förutsätter att regeringen följer och utvärderar genomförandet och konsekvenserna av läropliktsreformen på bred front och vidtar behövliga åtgärder för att avhjälpa eventuella missförhållanden.*

Betänkande KuUB 15/2020 rd

Helsingfors 4.12.2020

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Paula Risikko saml
vice ordförande Eeva-Johanna Eloranta sd
medlem Sanna Antikainen saf
medlem Marko Asell sd
medlem Jukka Gustafsson sd (delvis)
medlem Veronika Honkasalo vänst
medlem Kaisa Juuso saf
medlem Hilikka Kemppi cent (delvis)
medlem Anneli Kiljunen sd
medlem Mikko Kinnunen cent (delvis)
medlem Pasi Kivisaari cent
medlem Noora Koponen gröna
medlem Ari Koponen saf
medlem Sari Multala saml
medlem Mikko Ollikainen sv
medlem Sofia Vikman saml
ersättare Eveliina Heinäluoma sd (delvis)
ersättare Saara Hyrkkö gröna (delvis)
ersättare Jouni Ovaska cent (delvis).

Sekreterare var

utskottsråd Marja Lahtinen
utskottsråd Kaj Laine.

Betänkande KuUB 15/2020 rd
Reservation 1

RESERVATION 1

Motivering

I regeringens proposition till riksdagen med förslag till läropliktslag och till lagar som har samband med den föreslås det att läroplikten utvidgas till att gälla utbildning på andra stadiet efter den grundläggande utbildningen till dess att personen fyller 18 år. Yrkesinriktad examen eller gymnasieutbildning och studentexamen som avläggs efter den grundläggande utbildningen ska i fortsättningen dessutom vara avgiftsfria till utgången av det kalenderår då personen i fråga fyller 20 år. Också skolresor över sju kilometer föreslås bli avgiftsfria.

Syftet med propositionen är att höja finländarnas utbildnings- och kompetensnivå. Målet är att ge alla unga lika möjligheter att avlägga examen på andra stadiet, minska skillnaderna i lärande och säkerställa att varje ung person har tillräckliga färdigheter och förmåga att få fotfäste på arbetsmarknaden. Sannfinländarnas utskottsgrupp välkomnar i och för sig målen i propositionen. Vi anser dock att de nämnda målen i fråga om sysselsättning, kompetens och lärande inte kommer att uppnås i och med reformen.

Problemen börjar redan i grundskolan

Enligt Sannfinländarna är ett centralt problem att grundskolan långt ifrån alltid garanterar tillräckliga färdigheter för studier på andra stadiet. Den höjning av utbildningsnivån som pågått i årtionden har övergått i en sjunkande trend i Finland, och andelen personer som avlagt högre utbildning minskar. Samtidigt har den sociala uppgången försvårats, och fattigdom och låga inkomster går ofta över generationer. Problemen framhävs särskilt bland pojkelever. Dessa problem har lyfts fram också i sakkunnigyttrandena och till exempel barnpsykiatriska specialistläkare och medicine doktor Jari Sinkkonen konstaterar att man bör ingripa i de nuvarande missförhållandena innan det kan anses motiverat att höja läropliktsåldern.

Den nya läroplan som nu är i bruk har upplevts som misslyckad inte bara av många föräldrar utan också av en stor majoritet lärare. Av någon anledning intresserar icke fungerande fenomenbaserade inlärningsmetoder och andra moderna reformer undervisningsstyrelsen, undervisningsministeriet och andra partier mer än att ingripa i skolvärldens grundläggande frågor.

Det behövs en inlärningsgaranti

Sannfinländarna har föreslagit en inlärningsgaranti för grundskolorna. Garantin fungerar så att man i grundskolan inte får tillåta tillträde från en årskurs till nästa, om en viss kompetens inte uppnås.

Betyg som ges för uppmuntran eller på nåder får inte ges i avgångsbetyget för den sista årskursen på grundstadiet, om inte kunskapsfärdigheterna de facto räcker till för att övergå till andra stadiet. När man ser genom fingrarna i grundskolan koncentreras problemen till andra stadiet, i synnerhet till yrkesskolorna. En ung person som knappt kan läsa och lider av problem med livshanteringen

Betänkande KuUB 15/2020 rd Reservation 1

redan i tonåren klarar sig inte, särskilt inte i en yrkesskola där närundervisningen är blygsam och ingen håller efter tillräckligt.

Problemen förvärras i yrkesstudierna

Följden av de delvis politiska lösningarna är kompetensbrister, avbrytande av examen på andra stadiet och utslagning i synnerhet inom yrkesutbildningen. De allvarliga problemen med yrkesutbildningen, som förvärrats av regeringens beslut om reformen av yrkesskolorna och av den nya finansieringsmodellen, påverkar livet för tusentals unga som löper risk för utslagning. Problemet är inte att man inte söker sig vidare från grundskolan, utan att andra stadiet så ofta avbryts.

Antalet studerande som avbryter yrkesutbildningen är med stöd av sakkunnigutfrågningen alarmerande, och de bakomliggande problemen kan inte lösas genom en mekanisk utvidgning av läroplikten. Andra stadiet är ofta ett för sent skede för att ta itu med inlärningssvårigheter och förhindra avbrott i utbildningen. Det värsta är att förslaget om en utvidgning av läroplikten och avgiftsfri utbildning på andra stadiet kräver så betydande ekonomiska resurser att många experter fruktar att det till exempel innebär att problemen inom yrkesutbildningen ytterligare förvärras.

Enligt Sannfinländarna bör anslag hellre anvisas för utveckling av den grundläggande utbildningen och dess strukturer, för möjlighet att inom den grundläggande utbildningen inhämta tillräckliga färdigheter för fortsatta studier, för studiehandledning samt för elevhälsa och andra social- och hälsovårdstjänster riktade till unga. Även personalbristen inom yrkesutbildningen, bristen på närundervisning och andra problem bör anvisas betydligt mer resurser innan en utvidgning av läroplikten kan ge önskat resultat.

Följderna av avgiftsfrihet på andra stadiet

I stället för allmän avgiftsfrihet på andra stadiet anser Sannfinländarna att frågan bör angripas utifrån familjernas behov och mer riktat, exempelvis genom inkomstbundet stöd för läromedel. I annat fall är det till och med fråga om en inkomstöverföring till dem som har det bra ställt, vilket inte kan anses ändamålsenligt. Propositionen ingriper inte i de ökade kostnaderna för och den ökande återanvändningen av läromedel, trots att det är mer ändamålsenligt att rätta till dessa omständigheter. Om avgiftsfriheten på andra stadiet förverkligas utan att man ingriper i priserna särskilt på gymnasieböcker, kommer projektets totala kostnader att öka ytterligare.

Förslaget om avgiftsfria skolresor behandlar för sin del kommunerna ojämlikt. En förkortning av den resa som berättigar till stöd för skolresor från tio kilometer till sju kilometer och i synnerhet slopandet av självriskandelen för stödet för skolresor leder sannolikt till att antalet studerande vid läroanstalter i glesbygdsområden minskar ytterligare, varvid nätverket av läroanstalter riskerar att glesna. Till följd av detta försämras inte bara tillgången till utbildning utan också den lokala livskraften.

Propositionens kostnader underskattade

Sannfinländarna noterar särskilt kostnaderna för genomförandet av reformen. För de ändringar som föreslås i propositionen har det reserverats tilläggsanslag i planen för de offentliga finanser-

Betänkande KuUB 15/2020 rd

Reservation 1

na under ramperioden 2021—2024; för 2021 reserveras sammanlagt 22 miljoner euro, för 2022 sammanlagt 65 miljoner euro, för 2023 sammanlagt 107 miljoner euro och för 2024 sammanlagt 129 miljoner euro. Enligt propositionen kommer kommunerna att ersättas för kostnaderna fullt ut och till 100 procent med statlig finansiering. Kommunernas behov av tilläggsanslag uppskattas i propositionen till 6,9 miljoner euro 2021, 9,7 miljoner euro 2022, 10,7 miljoner euro 2023 och 11,2 miljoner euro 2024.

Sannfinländarna påpekar att de föreslagna tilläggsanslagen måste anses vara klart underdimensionerade och att de faktiska kostnaderna för reformen kommer att vara väsentligt högre än vad som uppskattats i propositionen. Enligt utredning till utskottet kommer de årliga totalkostnaderna för reformen till exempel i Helsingfors att vara upp till 40 procent högre än vad som uppskattats i propositionen.

Hotande nedskärningar i utbildningen

Otillräcklig finansiering försvagar möjligheterna att nå de mål som samhället ställt upp för utbildningen. Sannfinländarnas utskottsgrupp är därför oroad över att utbildningsanordnarna, om reformen genomförs med otillräckliga resurser, måste hitta inbesparingar någon annanstans, till exempel genom att dra in på undervisningsmängden och stödåtgärderna samt genom större undervisningsgrupper. Då kommer reformen de facto att innebära en nedskärning i utbildningen.

Den kommunala ekonomin har länge varit svag, och på grund av coronakrisen kommer den kommunala sektorns ekonomi att stramas åt till sitt yttersta under de närmaste åren. Enligt Sannfinländarna är det inte förnuftigt att genomföra ett ineffektivt och oskäligt dyrt projekt under en ekonomisk kris, särskilt med tanke på att många kommuner hade svårt att klara av sina lagstadgade utbildningsuppgifter redan före coronakrisen.

Allmänt om de offentliga finanserna

Coronakrisen kommer i vilket fall som helst att följas av ett långvarigt behov av att balansera de offentliga finanserna. Det finns risk för att åtgärderna för att balansera de offentliga finanserna också kommer att gälla finansieringen av service. Till följd av balanseringsåtgärderna kommer basfinansieringen av den offentliga servicen sannolikt i fortsättningen att minskas mer än den tilläggsfinansiering som riktas till de reformer som nu föreslås. Det leder till att kommunerna i fortsättningen blir tvungna att ordna mer tjänster med lägre totalfinansiering än för närvarande, vilket också det kommer att försämra servicen.

Under de exceptionella omständigheterna vore det bättre att fokusera på att trygga befintliga tjänster och finansieringen av dem, inte på att öka kommunernas uppgifter och skyldigheter. Enligt en enkät som Finlands Kommunförbund nyligen låtit göra anser en klar majoritet av kommunerna att deras nuvarande uppgifter eller skyldigheter bör minskas i det rådande läget. I den rådande coronasituationen anser nästan alla kommuner att det är onödigt att höja läropliktsåldern. Tidpunkten för och dimensioneringen av ikraftträdandet av regeringsprogrammets utgiftsökningar inom den offentliga sektorn med negativa konsekvenser för den kommunala ekonomin bör därför övervägas på nytt. En del av projekten bör också kunna slopas helt och hållet. Ett sådant projekt är förlängningen av läroplikten.

Betänkande KuUB 15/2020 rd
Reservation 1

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen förkastar lagförslag 1—30 i proposition RP 173/2020 rd och

att riksdagen godkänner ett uttalande (*Reservationens förslag till uttalande*).

Reservationens förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att statsrådet snarast utarbetar och inför en inlärningsgaranti i skolorna på grundstadiet. Genom inlärningsgarantin säkerställs att ingen övergår till andra stadiet från grundstadiet utan att faktiskt ha tillräckliga kunskaper.

Helsingfors 4.12.2020

Sanna Antikainen saf

Kaisa Juuso saf

Ari Koponen saf

Betänkande KuUB 15/2020 rd
Reservation 2

RESERVATION 2

Motivering

Allmänt

Varje ung människa måste avlägga åtminstone examen på andra stadiet. Detta förutsätter att grunden för lärandet är i skick. Världens bästa studieväg innebär permanenta satsningar från småbarnspedagogiken ända till andra stadiet. En höjning av kompetens- och utbildningsnivån förutsätter att utbildningens kvalitet stärks, att det finns tillräckliga handlednings- och stödtjänster och att individuella skolvägar stöds.

Reformens mål är bra, det valda sättet är felaktigt.

Varje år går hela 6 000 ungdomar ut grundskolan utan att ha tillräckliga färdigheter för studier på andra stadiet. Regeringens tvångsmodell ger inga lösningar på detta problem. Vi måste se till att grundskolan inte kan slutföras utan tillräckliga grundläggande kunskaper och färdigheter för studier på andra stadiet. I samlingspartiets alternativ inriktas åtgärderna just på att tackla denna utmaning. Tilläggsåtgärderna ska riktas uttryckligen till undervisning och handledning, permanent. Fler lärare och handledare, mindre gruppstorlekar, tillräckligt individuellt stöd för att studierna ska framskrida. Detta har också varit ett starkt budskap från forskare inom pedagogiken.

Grunden för lärande utformas redan under den tidiga barndomen. Kvaliteten på småbarnspedagogiken måste förbättras och avgifterna för småbarnspedagogiken sänkas ytterligare. Vi vill genomföra en tvåårig förskoleundervisning som ger varje barn en starkare början på skolgången. Vi vill förnya grundskolan. Vi satsar på studiehandledning i synnerhet i högstadiet och på andra stadiet. Utbildningsanordnarna åläggs en skyldighet att sörja för varje ung person som går ut grundskolan till dess att han eller hon fyller 18 år. Denna skyldighet gäller också dem som avbryter utbildningen på andra stadiet. Kommunen ska alltså vara skyldig att ta sig an varje ung person. Vi vill förnya utbildningen i övergångsskedet för att de unga smidigt ska kunna övergå till andra stadiet. Vi vill höja läromedelstillägget och utveckla det för att ingen ska behöva se sina studier äventyras på grund av kostnaderna för läromedel.

Framför allt måste man säkerställa ett professionellt och individuellt stöd i rätt tid till dem som behöver det under hela den tid småbarnspedagogiken och skolgången varar. Detta förutsätter bland annat att elev- och studerandevården samt specialundervisningen reformeras och utökas.

Regeringen erbjuder en enkel lösning på ett komplicerat problem. Avbrutna studier ska åtgärdas med alla medel och tillräckligt tidigt. Nästan hela åldersklassen söker sig till och fortsätter till studier på andra stadiet. Men 15 procent blir utan examen på andra stadiet. Enligt Ungdomsbarometern 2017 är det största skälet till avbrytandet att man valt fel bransch. Näst störst effekt har bland annat skoltrivseln. Kostnaderna för utbildningen är sällan orsaken till att studierna avbryts.

Samlingspartiet har föreslagit att regeringens tidsbundna satsningar på småbarnspedagogik, grundläggande utbildning och andra stadiet ska genomföras permanent. I praktiken leder reger-

Betänkande KuUB 15/2020 rd

Reservation 2

ingens politik till att satsningarna på utbildning upphör 2022 och att det som kvarstår endast är en utvidgning av läroplikten med bristfälliga resurser, som inte stärker utbildningens kvalitet eller ingriper i de bakomliggande orsakerna till skolavhoppet.

Med de uppgifter som framgår av propositionen kan man konstatera att propositionen inte når de mål som uppställts för den. Läroplikten upphör vid fyllda 18 år, vilket innebär att den mekanisk utvidgningen inte garanterar examen på andra stadiet för en enda av de unga. När läroplikten upphör, fortsätter avläggandet av examen minst ett år till.

Rådet för bedömning av lagstiftningen, grundlagsutskottet och flera remissinstanser har ifrågasatt varför regeringen inte har bedömt något annat sätt att uppnå målen för utvidgningen av läroplikten. Till dessa delar kan beredningen av lagstiftningen anses vara bristfällig och grunda sig i praktiken på rent ideologiska mål i stället för på evidensbaserad information.

Bristfällig forskningsbevisning som grund för framställningen

Regeringen motiverar sin proposition med forskarnas åsikter i ekonomiska vetenskaper. Som det enligt utskottets uppfattning har framgått har det i Finland inte genomförts någon undersökning om konsekvenserna av förlängningen av läroplikten. I praktiken finns det inga forskningsbevis till stöd för reformen till dessa delar.

I fråga om vad utskottet i sitt betänkande konstaterar om internationell forskning, bör det noteras att undersökningarna har genomförts i helt andra utbildningssystem och att undersökningarna till dessa delar inte är direkt tillämpliga på Finland.

Regeringen genomför inte försöket som en förlängning av läropliktsåldern, men använder försöket som grund för att den tvååriga förskoleundervisningen inte genomförs genast som en riksomfattande verksamhetsmodell. Till dessa delar är det inte ärligt att argumentera om varför den ena reformen förutsätter försök och forskningsbevis, men den andra däremot inte kräver det.

Man kan dock säga att de åtgärder som vidtagits under 2000-talet har minskat antalet personer som inte söker till utbildning på andra stadiet. Enligt Statistikcentralen har andelen 18–25-åringar som saknar examen efter grundstadiet och examensinriktad studieplats minskat i Finland under 2000-talet. År 2000 var 12 procent av åldersgruppen utan examen eller examensinriktad utbildningsplats, medan den senaste siffran 2018 var 8 procent. Det största problemet för dem som blir utan examen på andra stadiet är att utbildningen avbryts särskilt inom yrkesutbildningen.

Sammanfattningsvis kan det konstateras att det enligt de uppgifter som framgår av propositionsmotiven samt enligt de sakkunnigyttranden som utskottet tagit del av inte finns vetenskapliga belägg för reformens konsekvenser, och till dessa delar är allt enbart förhoppningar och antaganden om hur reformen kan inverka på det finländska utbildningssystemet när den träder i kraft.

Att ingripa i rätt tid är den mest verkningsfulla utbildningspolitiken

I Finland avslutas grundskolan varje år av cirka 6 000 unga som inte har tillräckliga färdigheter för studier på andra stadiet. Olika utmaningar i de ungas liv, såsom psykiska problem och miss-

Betänkande KuUB 15/2020 rd Reservation 2

bruksproblem, inlärningssvårigheter samt problem med socialt umgänge, försämrar de ungas skolfärdigheter.

Pisaresultatene har visat att kompetensskillnaderna har ökat under grundskolan. En höjning av läropliktsåldern innebär ingen lösning på detta. I praktiken sopas problemet under mattan. För att minska kunskapsskillnaderna krävs det att grundskolan reformeras, att stödet för lärande stärks och att man ingriper i ett tidigt skede.

Enligt utredning till utskottet finns det inom den nuvarande grundläggande utbildningen cirka 4 000 unga som försummar sin läroplikt. Med detta faktum i åtanke hävdar regeringen att tvång inte är en trovärdig lösning, eftersom så många elever redan inom ramen för det nuvarande systemet försummar läroplikten. Reformen av utbildningssystemet måste uttryckligen syfta till att hitta lösningar genom vilka man även i det nuvarande systemet ser till att alla slutför den grundläggande utbildningens lärokurs.

Ett centralt problem i propositionen är enligt uppgift att det problemen åtgärdas i ett alltför sent skede. Enligt de sakkunniga som utskottet har hört bör tyngdpunkten ligga på tidigt ingripande och förebyggande av skolavhoppet.

Flera sakkunniga har konstaterat att en höjning av läropliktsåldern inte är ett kostnadseffektivt och verkningsfullt sätt att ingripa i de problem som ligger bakom reformen. Enligt de sakkunniga bör tyngdpunkten ligga på tidigt ingripande och förebyggande av problem.

Bristfällig finansiering

Underdimensioneringen av reformens finansiering har kritiserats under hela beredningen av lagförslaget. Enligt kulturutskottets uppfattning bör reformen inte genomföras om tillräckliga anslag inte reserveras för den. Det är uppenbart att de anslag som reserverats för reformen inte kommer att täcka de faktiska kostnaderna. Detta kan inte anses vara en princip som hör till god lagberedning. I synnerhet den finansiering som reserverats i samband med verkställandet av reformen räcker inte till för läromedel av det nuvarande slaget och för andra nya uppgifter.

Enligt utskottets uppfattning är finansieringen av reformen fortfarande underdimensionerad. Skillnaden till exempel mot Kommunförbundets kalkyler är fortfarande ca 10 miljoner euro. Det kan inte anses rättvist. Utbildningsanordnarna blir i praktiken tvungna att gallra bort annat. Följden blir att gruppstorlekarna ökar, undervisningsmängden minskar och utbildningens kvalitet försämras. Även förvaltningsutskottet fäste i sitt utlåtande vederbörlig uppmärksamhet vid detta.

Helsingfors stad, som redan har prövat avgiftsfriheten på andra stadiet, har uppskattat att kostnaderna för reformen är 40 procent högre än vad regeringen har uppskattat i sin proposition. Även om regeringen förflyttar tyngdpunkten i finansieringen kvarstår faktum att finansieringen fortfarande är underdimensionerad.

I propositionen och utskottets betänkande förblir det oklart hur de stödtjänster som behövs exempelvis på grund av en skada eller sjukdom ska täckas för deltagande i läropliktsutbildning. I prak-

Betänkande KuUB 15/2020 rd

Reservation 2

tiken innehåller propositionen inte något särskilt reserverat anslag, så reformen kan till och med försämma dessa studerandes ställning.

Regeringen konstaterar upprepade gånger att kostnaderna för reformen kompenseras till fullt belopp. Enligt de sakkunnigyttranden som inkommit kommer modellen för kompensation av skolresor att behandla olika aktörer inom kollektivtrafiken ojämnt. Enligt de sakkunnigyttranden som framförts bör ersättningsmodellen basera sig på förordning av undervisnings- och kulturministeriet.

Till exempel de regioner som ingår i Walitti-systemet har uttryckt sin oro över att den valda kompensationsmodellen leder till en större minskning av biljettintäkterna än tidigare. I praktiken innebär detta att kommunerna i området själva måste kompensera dessa sänkningar av inkomsterna från biljettpriserna inom kollektivtrafiken.

Regeringen kompenserar alltså inte till fullt belopp de kostnader som reformen medför, vilket strider mot propositionsmotiven och kulturutskottets ståndpunkt i betänkandet.

Sämre kvalitet på läroanstaltsnätet och utbildningen

Även i framtiden behöver vi gymnasieutbildning som garanterar en omfattande allmänbildning samt yrkesutbildning som ger yrkesmässiga färdigheter. Det finländska utbildningssystemet kan inte ha återvändsgränder, och redan nu är det möjligt att skraddarsy studievägar och på andra stadiet skapar båda utbildningarna till exempel behörighet för fortsatta studier på högre nivå.

Styrkan i det finländska utbildningssystemet ligger uttryckligen i att den nuvarande modellen gör det möjligt för studerande att genom egen motivation och intresse söka sig till den lämpliga utbildningen.

På de grunder som framgår av den utredning som utskottet fått och av propositionen är det uppenbart att en utvidgning av läroplikten kommer att försämma läroanstaltsnätet. Enligt de strängaste sakkunnigbedömningarna kommer läropliktslagstiftningen delvis att ha okontrollerbara konsekvenser för nätet av läroanstalter inom gymnasieutbildningen.

Även om propositionen inte har några betydande konsekvenser för det totala antalet studerande inom gymnasieutbildningen, har den konsekvenser för gymnasieutbildningens interna studerandeflöde. Förkortandet av den resa som berättigar till stöd för skolresor från tio kilometer till sju kilometer och i synnerhet slopandet av självriskandelen för stödet för skolresor kommer sannolikt att leda till ändringar i synnerhet när det gäller ansökan till gymnasiet.

Till följd av reformen kommer trycket på gymnasierna i centralorterna sannolikt att öka på bekostnad av gymnasierna utanför centralorterna. Detta innebär att antalet studerande i gymnasier i glesbygdsområden hotar minska ytterligare, vilket innebär att läroanstaltsnätet i situationer med sjunkande åldersklasser riskerar att bli glesare. På detta sätt försvagas gymnasieutbildningens regionala täckning. Detta gäller både finskspråkiga och i synnerhet svenskspråkiga gymnasier. Även regeringen erkänner att propositionen innehåller en risk för att tillgången till utbildning och den lokala livskraften försämmas.

Betänkande KuUB 15/2020 rd

Reservation 2

Effekterna på studerandeflödena är helt oförutsägbara. Det är därför sannolikt att i synnerhet unga som bor i stadscentra allt oftare blir tvungna att söka sig till gymnasier på en annan ort. Det kan inte ses som önskvärd utvecklingstrend.

En utvidgning av läroplikten kan till och med försämra bland annat specialiseringsgymnasiernas ställning, vilket är mycket skadligt. Specialiseringsgymnasierna erbjuder en utmärkt kanal för att kombinera gymnasiestudier och egna fritidsintressen. Samlingspartiet vill också hålla fast vid ett täckande nätverk av specialläroanstalter så att var och en har möjlighet att söka sig till dessa utbildningar.

Beredningen beaktar inte experternas synpunkter tillräckligt

Statsminister Marins enda utbildningspolitiska reform hänför sig till en höjning av läropliktsåldern och en utvidgning av avgiftsfriheten inom utbildningen på andra stadiet.

Propositionen stöds inte genom några försök, och forskningsbeläggen för reformen är i praktiken obefintliga. I mars föreslog 28 medlemmar i uppföljningsgruppen för utvidgning av läroplikten att beredningen av reformen skulle ges mer tid. Sammanlagt har 38 aktörer varit representerade i uppföljningsgruppen, så det är anmärkningsvärt att regeringen i praktiken har försummat detta relativt rimliga krav.

Det har inte heller getts tillräckligt med tid för genomförandet av reformen. Kommunerna har i praktiken berett sina budgetar för 2021 i ovisshet, eftersom behandlingen av propositionen har pågått i riksdagen.

Coronaläget har medfört betydande utmaningar för utbildningsanordnarna. Det finns ett hot om att de exceptionella undervisningsarrangemangen i praktiken kommer att fortsätta åtminstone delvis nästa år. Utöver detta kommer regeringen att införa nya skyldigheter för kommunerna och utbildningsanordnarna mitt under coronakrisen.

Tidtabellen för reformen har varit ytterst brådskande med beaktande av hur omfattande helheten är. Grundlagsutskottet tog i sitt utlåtande ställning till att all utbildning som omfattas av läroplikten ur grundlagsperspektiv är grundläggande utbildning. Konsekvenserna av denna tolkning för läropliktslagstiftningen och övrig utbildningslagstiftning har inte bedömts tillräckligt.

Riksdagen ska i egenskap av högsta organ som utövar lagstiftningsmakt få behandla propositionerna så omsorgsfullt att behövliga ändringar kan göras i propositionerna trots regeringens egna politiska spänningar. Detta är en absolut förutsättning för att kvaliteten på lagstiftningen ska stärkas och demokratin verkligen ska förverkligas.

Avslutningsvis

Det är problematiskt att regeringen inte har bedömt alternativa lösningar för att uppnå målet i propositionen. Utifrån de sakkunnigutlåtanden som kulturutskottet fått är det uppenbart att reformen inte når de mål som uppställts för den.

Betänkande KuUB 15/2020 rd

Reservation 2

Den mekaniska förlängningen av läropliktsåldern löser inte orsakerna till skolavhoppen och säkerställer inte en höjning av kompetens- och utbildningsnivån. När finansieringen är underdimensionerad leder reformen till nedskärningar i utbildningen. Detta innebär större gruppstorlekar och nedskärningar i undervisningsresurserna.

Reformens mål är bra, men metoderna är felaktiga. Ett externt tvång kan till och med försvaga elevernas och studerandenas interna motivation.

Utvidgningen av läroplikten innehåller element som kan genomföras utan att läropliktsåldern höjs. Sådana är bland annat skyldigheten för dem som avslutar grundskolan att söka sig till andra stadiet, skyldigheten att ordna handledning i efterhand för grundskolorna samt effektiviserad studiehandledning för unga som löper risk att avbryta studierna.

I regeringens modell stärker anslagen inte utbildningens kvalitet utan leder till en försämring av kvaliteten. De anslag som reserverats för utvidgning av läroplikten går i regel till skolböcker och skoltransporter. Höjningen av läropliktsåldern når enligt de sakkunniga inte de mål som uppställts för den. Läropliktsreformen har beretts i brådska, även om flera sakkunniga har föreslagit mer tid för beredningen. Tidsplanen för genomförandet är fullkomligt orealistisk.

I propositionen kvarstår också enorma osäkerhetsfaktorer med tanke på tillämpningen av lagstiftningen och vi anser inte att de korrigeringar som kulturutskottet nu föreslår i sitt betänkande är tillräckliga i synnerhet med beaktande av grundlagsutskottets ställningstagande om tolkningen av 16 § i grundlagen (731/1999) och tolkningens konsekvenser för lagstiftningen om utvidgad läroplikt och annan lagstiftning som gäller utbildning. Det hade varit motiverat att kulturutskottet ännu en gång hade begärt utlåtande av grundlagsutskottet om huruvida de ändringar som utskottet gjort är förenliga med grundlagsutskottets ståndpunkt.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen förkastar lagförslag 1—30 och

att riksdagen godkänner 12 uttalanden. (Reservationens förslag till uttalanden)

Reservationens förslag till uttalanden

- 1. Riksdagen förutsätter att regeringen skyndsamt bereder en uppdaterad proposition om en reform av utbildning som syftar till examen utan att förlänga läropliktsåldern.*
- 2. Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att förnya grundskolan så att alla som avslutar grundskolan har tillräckliga grundläggande kunskaper och färdigheter för studier på andra stadiet.*

Betänkande KuUB 15/2020 rd
Reservation

- 3. Riksdagen förutsätter att regeringen genomför de tidsbundna kvalitets- och jämställdhetsprogrammen för småbarnspedagogiken och den grundläggande utbildningen som permanenta.*
- 4. Riksdagen förutsätter att regeringen genomför de tidsbundna lärar- och handledarresurserna inom yrkesutbildningen som permanenta.*
- 5. Riksdagen förutsätter att regeringen skyndsamt bereder ett förslag om att höja hemkommunsersättningen till privata utbildningsanordnare.*
- 6. Riksdagen förutsätter att regeringen förnyar finansieringssystemet för gymnasieutbildningen för att trygga en tillräcklig basfinansiering.*
- 7. Riksdagen förutsätter att regeringen bereder ett förslag om en modell för stöd till småbarnspedagogik.*
- 8. Riksdagen förutsätter att verksamhetsmöjligheterna för gymnasier med särskild uppgift tryggas.*
- 9. Riksdagen förutsätter att man håller fast vid utbildningssystemet på andra stadiet så att gymnasieutbildningen och yrkesutbildningen även i fortsättningen har egen lagstiftning som styr verksamheten och eget finansieringssystem.*
- 10. Riksdagen förutsätter att en grund för avbrytande av läroplikten kan vara att en person flyttar utomlands som professionell idrottsutövare.*
- 11. Riksdagen förutsätter att regeringen säkerställer att det för de studerande som omfattas av läroplikten ordnas vård och annan ersättning vid olycksfall på det sätt som utbildningens avgiftsfrihet förutsätter.*
- 12. Riksdagen förutsätter att regeringen bedömer vilka konsekvenser grundlagsutskottets ställningstagande i sitt utlåtande om 16 § i grundlagen har för lagstiftningen om utvidgad läroplikt och annan lagstiftning som gäller utbildning. Regeringen ska lämna en utredning till kulturutskottet senast den 1 maj 2021.*

Helsingfors 4.12.2020

Paula Risikko saml
Sari Multala saml
Sofia Vikman saml